

MINISTERSTVO VNITRA

ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY

Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek

Krizové řízení

Praha 2005

Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek

Krizové řízení

(MODUL G)

učební pomůcka pro vzdělávání pracovníků orgánů krizového řízení

**JUDr. Vladimír SOUČEK
Mgr. Eva STAŇOVÁ
Mgr. Martin LINHART
a kolektiv**

Vážení přátelé,

život přináší různé mimořádné události, které ohrožují nejen naše životy a majetek, ale i právní jistoty a náš pocit bezpečí. Stát a jeho orgány a složky musí občanům na vysoké odborné úrovni garantovat funkčnost systému ochrany před těmito událostmi. Nové závažné formy kriminality a mezinárodního terorismu kladou zvýšené nároky na profesní a odbornou připravenost nejen u úředníků veřejné správy a policistů, ale i dalších osob podílejících se na zajišťování ochrany zákonnosti a bezpečnosti.

Na přelomu minulého a tohoto století byl bezpečnostní mechanismus České republiky doplněn o zákony, které ukládají povinnost připravovat se na zvýšená bezpečnostní rizika a na zvládání krizových situací.

Úlohou předkládané publikace je seznámit zejména odborníky na zajišťování bezpečnosti a zákonnosti, krizové řízení a představitele orgánů krizového řízení s oblastí vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku a krizového řízení.

Odbor bezpečnostní politiky bude ve spolupráci s bezpečnostní komunitou zde prezentované údaje průběžně doplňovat a aktualizovat. Současně bude prezentovat tyto informace formou přednášek a poskytovat odborné konzultace.

Uvítám, budete-li své připomínky k této publikaci zasílat na naši e-mailovou adresu oak@mvcv.cz.

Mgr. Michal MAZEL
ředitel odboru bezpečnostní politiky

OBSAH

ÚVOD	10
1. BEZPEČNOST STÁTU A JEJÍ ZAJIŠTĚNÍ MIMO OBDOBÍ KRIZOVÝCH STAVŮ	12
BEZPEČNOST STÁTU – ZÁKLADNÍ POJMY	12
<i>Pojem bezpečnost a jeho definice</i>	12
<i>Pojmy „hrozba a riziko“</i>	12
<i>Pojem „vnější“ a „vnitřní“ bezpečnost.....</i>	13
<i>Bezpečnost je třeba chápat komplexně.....</i>	14
<i>Pojem bezpečnostní politika</i>	14
<i>Specifika pojmu vnitřní bezpečnost</i>	15
<i>Subjekty zapojené do bezpečnostního systému ČR.....</i>	16
<i>Ústřední orgány státu v bezpečnostním systému ČR.....</i>	17
<i>Územní prvky bezpečnostního systému ČR.....</i>	18
LEGISLATIVA V OBLASTI VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI A VEŘEJNÉHO POŘÁDKU SE ZAMĚŘENÍM NA ZÁKON O POLICII ČR.....	20
<i>Mezinárodní smlouvy.....</i>	21
<i>Zákony krizové a branné legislativy upravující další úkoly v oblasti vnitřní bezpečnosti.....</i>	21
BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE STÁTU V OBLASTI VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI A VEŘEJNÉHO POŘÁDKU.....	23
2. SYSTÉM KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ	28
STRUKTURA A FUNKCE KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ ČR.....	28
<i>Mimořádné události a krizové situace.....</i>	28
<i>Vyhlašování krizových stavů – vznik krizových situací.....</i>	30
<i>Orgány krizového řízení</i>	31
PRACOVNÍ ORGÁNY KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ.....	33
<i>Bezpečnostní rada státu.....</i>	33
<i>Krizové štáby ústředních správních úřadů a dalších úřadů a složek</i>	36
<i>Územní pracovní orgány krizového řízení.....</i>	37
POROVNÁNÍ SYSTÉMU KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ ČR SE ZAHRANIČNÍMI SYSTÉMY	40
3. ORGANIZACE A BĚŽNÝ VÝKON SLUŽBY POLICIE ČR.....	42
ORGANIZAČNÍ STRUKTURA POLICIE ČR, JEJÍ POSTAVENÍ V RÁMCI MV A POSTAVENÍ POLICIE ČR VE VZTAHU K ORGÁNŮM VEŘEJNÉ SPRÁVY	42
<i>Postavení Policie ČR v rámci MV a postavení Policie ČR ve vztahu k orgánům veřejné správy. 44</i>	

BĚŽNÝ VÝKON SLUŽBY POLICIE ČR, ODPOVĚDNOST JEDNOTLIVÝCH SLUŽEB POLICIE ČR ZA PLNĚNÍ ÚKOLŮ A VZÁJEMNÁ SPOLUPRÁCE TĚCHTO SLUŽEB	45
<i>Hlavní odpovědnost jednotlivých služeb Policie ČR za plnění úkolů a vzájemná spolupráce těchto služeb</i>	45
<i>Odpovědnost za řízení nejvýznamnějších organizačních částí Policie ČR</i>	50
4. KRIZOVÉ ŘÍZENÍ A MV, POLICIE ČR.....	52
SPECIFICKÉ POSTAVENÍ POLICIE ČR PŘI PLNĚNÍ ÚKOLŮ V INTEGROVANÉM ZÁCHRANNÉM SYSTÉMU A JEJÍ PODÍL NA ZPRACOVÁNÍ A REALIZACI DOKUMENTACE IZS	52
<i>Pojem a základní charakteristika IZS</i>	52
<i>Řešení mimořádných bezpečnostních událostí nedosahujících intenzity krizové situace</i>	56
ROZPRACOVÁNÍ KRIZOVÉ LEGISLATIVY DO PODMÍNEK MINISTERSTVA VNITRA - SYSTÉM KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA A POLICIE ČR.....	61
<i>Postavení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v systému krizového řízení</i>	61
POSTAVENÍ A SPOLUPRÁCE MV A POLICIE ČR V ÚSTŘEDNÍCH A ÚZEMNÍCH ORGÁNECH KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ	65
<i>Ústřední úroveň řízení</i>	65
<i>Územní úroveň řízení</i>	65
<i>Komentář k rozdílnému organizačnímu členění Policie ČR a územně samosprávných celků</i>	66
<i>Spolupráce s odbornými orgány krizového řízení u Policie ČR</i>	66
<i>Spolupráce Policie ČR s dalšími subjekty</i>	67
ŘEŠENÍ KRIZOVÝCH SITUACÍ PŘI DOMINANTNÍM OHROŽENÍ VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI A VEŘEJNÉHO POŘÁDKU	69
<i>Ohrožení vnitřní bezpečnosti řešené na ústřední úrovni (možný model krizového řízení)</i>	69
<i>Krizové štáby a řešení problematiky vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na územní úrovni</i>	69
<i>Ohrožení vnitřní bezpečnosti na územní úrovni (možný model řešení krizové situace)</i>	70
POSTAVENÍ MV A BEZPEČNOSTNÍCH SLOŽEK PŘI PLNĚNÍ ÚKOLŮ K ŘEŠENÍ OSTATNÍCH (NEBEZPEČNOSTNÍCH) KRIZOVÝCH SITUACÍ VČETNĚ VÁLEČNÉHO OHROŽENÍ	72
<i>Typové plány nevojenských ohrožení, u kterých není hlavní náplní zajištění vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku</i>	72
5. KRIZOVÉ PLÁNOVÁNÍ V OBLASTI VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI A VEŘEJNÉHO POŘÁDKU.....	74
SPECIFIKA KRIZOVÉHO PLÁNOVÁNÍ V OBLASTI VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI A VEŘEJNÉHO POŘÁDKU, PROVÁZANOST JEDNOTLIVÝCH KRIZOVÝCH PLÁNŮ V OBLASTI VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI A VEŘEJNÉHO POŘÁDKU	74

DRUHY A SKLADBA TYPOVÝCH PLÁNŮ Z HLEDISKA BEZPEČNOSTNÍCH RIZIK A JEJICH VYUŽITÍ V KRIZOVÝCH PLÁNECH ÚSTŘEDNÍCH A ÚZEMNÍCH ORGÁNŮ KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ	75
<i>Krizová připravenost a krizové plánování na úseku vnitřní bezpečnosti</i>	75
DRUHY A TVORBA OPERAČNÍCH PLÁNŮ PODLE BEZPEČNOSTNÍCH RIZIK A POSTAVENÍ ZPRACOVATELE KRIZOVÉHO PLÁNU NA ÚZEMNÍ ÚROVNI	78
KRIZOVÁ OPATŘENÍ (KATALOGOVÉ LISTY) BEZPEČNOSTNÍHO CHARAKTERU A JEJICH CHARAKTER A POSTAVENÍ V KRIZOVÉM PLÁNU - V KATALOGU (PŘEHLEDU) KRIZOVÝCH OPATŘENÍ, TYPOVÉM PLÁNU A OPERAČNÍM PLÁNU	80
<i>Krizová opatření v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku</i>	81
<i>Konkrétní činnosti Policie ČR vycházející z analýz krizových a havarijních plánů</i>	82
6. SYSTÉM PERSONÁLNÍHO A LOGISTICKÉHO ZABEZPEČENÍ ČINNOSTI MV A POLICIE ČR ZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ A KRIZOVÝCH STAVŮ	86
PERSONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ - POSILOVÁNÍ POLICIE ČR ARMÁDOU ČR, BEZPEČNOSTNÍMI SLOŽKAMI A DALŠÍMI SUBJEKTY PŘI ZAJIŠŤOVÁNÍ VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI A VEŘEJNÉHO POŘÁDKU	86
LOGISTIKA – SYSTÉM HOSPODÁŘSKÝCH OPATŘENÍ PRO KRIZOVÉ STAVY A MATERIÁLNĚ TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ	90
LOGISTIKA – FINANČNÍ ZABEZPEČENÍ	95
LOGISTIKA – KOMUNIKAČNÍ A INFORMAČNÍ ZABEZPEČENÍ	97
<i>Spojení</i>	97
LOGISTIKA – ZDRAVOTNICKÉ A SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ	99
7. PREVENCE KRIZOVÝCH SITUACÍ V OBLASTI VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI A VEŘEJNÉHO POŘÁDKU	101
PREVENCE KRIMINALITY VE VZTAHU K PREVENCI KRIZOVÝCH SITUACÍ V OBLASTI VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI A VEŘEJNÉHO POŘÁDKU	101
PREVENCE VE VZTAHU K PLÁNOVÁNÍ A KRIZOVÉMU ŘÍZENÍ U MV	103
<i>Úloha psychologie v oblasti mimořádných událostí – preventivní psychologická opatření</i>	103
8. S POLUPRÁCE POLICIE ČR S VEŘEJNOSTÍ A S PODNIKATELSKÝM SEKTOREM	105
SPOLUPRÁCE POLICIE ČR S VEŘEJNOSTÍ.....	105
<i>Policie ČR a vztah k veřejnosti dle Bezpečnostní strategie ČR</i>	107
SPOLUPRÁCE POLICIE ČR SE SOUKROMÝMI BEZPEČNOSTNÍMI SLUŽBAMI	109
9. ODSTRAŇOVÁNÍ NÁSLEDKŮ KRIZOVÉ SITUACE V OBLASTI VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI A VEŘEJNÉHO POŘÁDKU	111
PODÍL POLICIE NA ODSTRAŇOVÁNÍ NÁSLEDKŮ KRIZOVÉ SITUACE	111

OBNOVA PŮVODNÍHO ROZSAHU PRÁV A SVOBOD PO UKONČENÍ KRIZOVÝCH STAVŮ, REVIZE KRIZOVÝCH OPATŘENÍ A NÁHRADA ŠKOD A NÁKLADŮ	111
PSYCHOLOGIE MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ – PSYCHOLOGICKÁ PÉČE PRO OBĚTI I ZASAHUJÍCÍ SLOŽKY	112
<i>Vliv mimořádné události na psychiku člověka</i>	112
<i>Reakce lidí v urgentní fázi – psychický šok</i>	113
ORGANIZACE PSYCHOLOGICKÉ POMOCI U MV A POLICIE ČR	115
10. EU A OSTATNÍ MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE.....	117
EVROPSKÁ UNIE	117
<i>Policejní mise</i>	118
SEVEROATLANTICKÁ ALIANCE	119
11. ZÁVĚR.....	121
PRAMENY POUŽITÉ A DOPORUČENÉ LITERATURY	122

ÚVOD

Tuto publikaci připravil odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR (dále jen „MV“) v návaznosti na úkoly stanovené „Konceptí vzdělávání v oblasti krizového řízení“.

Jedná se o vzdělávací pomůcku určenou studentům, ale i odborníkům na problematiku krizového řízení, příslušníkům bezpečnostních sborů (zejména Policie ČR) a pracovníkům dalších subjektů, které se podílejí na zajišťování vnitřní bezpečnosti státu. Jednotlivé kapitoly vytváří komplexní pohled na problematiku krizového řízení v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, přičemž některé budou sloužit zejména mimoresortním subjektům (např. kapitola seznamující s činností policie) a jiné naopak upotřebí pouze policisté a zaměstnanci resortu MV (kapitola o personálním a logistickém zabezpečení resortu při mimořádných a krizových situacích).

Publikace čtenáře seznamuje se základními pojmy, používanými v oblasti bezpečnosti státu a krizového řízení (*bezpečnost, vnitřní bezpečnost* atd.). Obsahuje i přehled základních a souvisejících právních předpisů k tématu.

Hlavní část publikace je zaměřena na problematiku přípravy a řešení krizových situací při ohrožení zákonnosti a dalších společenských rizik.

V publikaci byl - vedle obecnějších a teoretických informací – poskytnut prostor i pro praktické informace o organizaci a úkolech při zajišťování bezpečnostních opatření v rámci krizového řízení státu, MV a Policie ČR.

Autoři věnovali pozornost i nejaktuálnějším materiálům a činnostem vycházejícím z aktualizované Bezpečnostní strategie ČR a souvisejícími s aktuální mezinárodně-bezpečnostní situací.

V rámci spolupráce s útvary MV a Policejním prezídiem ČR budou na tuto publikaci navazovat materiály a aktuální přednášky připravené odbornými útvary MV a policejními útvary a určené pro pracovníky zabezpečující koordinaci v oblasti krizového řízení.

1. BEZPEČNOST STÁTU A JEJÍ ZAJIŠTĚNÍ MIMO OBDOBÍ KRIZOVÝCH STAVŮ

Bezpečnost státu – základní pojmy

Klíčová slova:

bezpečnost – hrozba – riziko – vnější bezpečnost státu – vnitřní bezpečnost státu – bezpečnostní politika – prvky bezpečnostního systému ČR

Pojem bezpečnost a jeho definice

Pojem bezpečnost není v současné legislativě ani odborné literatuře jednotně vymezen.

Terminologický slovník z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu, který byl zpracován ústředními správními úřady a vydán Ministerstvem vnitra v roce 2004, k pojmu bezpečnost uvádí: „*Bezpečnost je stav, kdy jsou na efektivní míru omezeny hrozby pro objekt a jeho zájmy a tento objekt je k omezení stávajících i potenciálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při něm spolupracovat.*“

Obecně se pod pojmem „bezpečnost“ může rozumět společností (státem) stanovená (garantovaná) schopnost zamezení toho, aby konkrétní riziko překročilo únosnou mez. Pro zajištění bezpečnosti (omezení stávajících i potenciálních hrozeb) se odpovědný subjekt, např. stát, popř. mezinárodní organizace, efektivně připravuje řešit možná ohrožení. Hrozby mohou směřovat např. vůči obyvatelstvu, svrchovanosti státu, vnitřnímu pořádku, majetku, životnímu prostředí, plnění mezinárodních bezpečnostních závazků a dalším společenským zájmům.

Zajištěním bezpečnosti se – v souvislosti s tím, co bylo uvedeno - zároveň chápe soubor opatření, metod jednání a forem konání směřujících k zajištění vnitřní, vnější a mezinárodní bezpečnosti (ať už jedince, státu či mezinárodního společenství v běžném stavu a za krizových situací).

Přitom je třeba zmínit určitou „nedostatečnost“ češtiny, například oproti angličtině, která obsahuje dva výrazy: *security* (ve smyslu aktivní bezpečnosti či zabezpečení formou činností osob, systémů apod. – viz např. Security Guard = bezpečnostní stráž), *safety* (ve smyslu pasivní bezpečnosti užívané zejména k vlastnosti předmětů, charakteristice stavu apod. – viz např. Safety Belt = bezpečnostní pás, Safety Matches = bezpečnostní zápalky). Oba pojmy se s rozlišením smyslu užívají v řadě jazyků světa v oblasti krizového řízení, v technické oblasti nebo pojišťovnictví.

Pojmy „hrozba a riziko“

V souvislosti s pojmem bezpečnost je třeba definovat i pojmy hrozba a riziko, resp. jejich vzájemný vztah.

Hrozbou se rozumí objektivní skutečnost, která může znamenat negativní dopad pro chráněný zájem v daném prostředí (ohrožení) – na určitém území, ve vymezeném období apod. Hrozbě lze čelit protiopatřeními, která však mohou být

velice nákladná, a přitom zpravidla ne stoprocentně účinná. S ohledem na konkrétní objekt či chráněný zájem (jeho důležitost, polohu - v centru nebo na periferii země. atd.) bývá odstupňována intenzita opatření.

Rizikem se výsledně rozumí "to, co stát podstupuje", aby jeho snaha redukovat hrozby nepřekročila únosnou míru. Pro stanovení rizik (míry rizika) je nezbytné analyzovat a kvantifikovat hrozby z hlediska možných dopadů na chráněný zájem – pravděpodobnost a rozsah ohrožení osob, majetku, životního prostředí, společenských vztahů, suverenity atd.

Příklady z praxe:

Hrozby jsou např. obecně charakterizovány mezinárodními organizacemi (OSN, NATO, EU apod.) v souvislosti s pravděpodobností jejich výskytu na daném místě a v předpokládaném časovém období v rámci doporučení vydaných členům k provedení analýzy těchto hrozeb z hlediska příprav a zajištění vhodných protiopatření.

Pro ČR jsou hrozby kvantifikovány na rizika a popsány v analýzách a plánovacích dokumentech – z hlediska stanovené míry ohrožení se navrhuje krizová opatření a zabezpečují prostředky na jejich zajištění.

Např. povodně jsou z hlediska území ČR závažným rizikem vzhledem ke zkušenostem a vzniklým škodám v letech 1997 a 2002; a naopak zemětřesení, přes občasný výskyt slabých záchvěvů, není z hlediska historie a geologické struktury ČR hodnoceno jako vážné riziko.

Pojem „vnější“ a „vnitřní“ bezpečnost

V návaznosti na platné právní předpisy v ČR a působnost ústředních orgánů státní správy lze dovést, že bezpečnost státu (ale i jiného objektu) může vykazovat svůj vnější a vnitřní rozměr.

- Vnější bezpečnost státu se rozumí zajištění územní celistvosti, vnější svrchovanosti a nezávislosti státu, nedotknutelnosti jeho státních hranic a ochrana jeho zastupitelských úřadů, členů diplomatického sboru a dalších občanů (zejména v případě hrozby mimořádné události v zahraničí nebo po jejím vzniku).
- Vnitřní bezpečnost státu pak v širším významu znamená zachování a zajištění vnitřních funkcí státu, ochranu jeho demokratických základů, ochranu vnitřního pořádku, bezpečnosti a zákonnosti, ochranu životů a zdraví, majetkových hodnot a životního prostředí před hrozbami majícími původ na území státu.

Pozn.: Výše uvedený terminologický slovník rovněž rozlišuje vnitřní a vnější rozměr bezpečnosti, a to následovně:

- *vnější bezpečnost státu je stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby ohrožující stát a jeho zájmy zvnějšku a kdy je tento stát k eliminaci existujících i potenciálních vnitřních hrozeb efektivně vybaven a ochoten. Hrozby mohou být vojenské nebo ekonomické povahy, mohou mít charakter migrační vlny apod. Je to*

také souhrn mezinárodněpolitických, ekonomických a vojenských vztahů státu s okolními státy a koalicemi, jejichž prostřednictvím prosazuje své státní zájmy;

- *vnitřní bezpečnost státu je stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby ohrožující stát a jeho zájmy zevnitř a kdy je tento stát k eliminaci stávajících i potenciálních vnitřních hrozeb efektivně vybaven a k ní ochoten. Je to rovněž souhrn vnitřních bezpečnostních podmínek a legislativních norem a opatření, kterými stát zajišťuje demokracii, ekonomickou prosperitu a bezpečnost občanů a kterými stanoví a prosazuje normy morálky a společenského vědomí.*

V současnosti je hranice mezi vnitřní a vnější bezpečností značně neostrá a stejně tak se prolínají i dopady jednotlivých bezpečnostních opatření. Nelze tedy často jednoznačně tvrdit, že se konkrétní ohrožení či aktivity vztahují jenom k jednomu z rozměrů bezpečnosti.

Modelovou situací popisující nejasnou hranici mezi vnitřní a vnější bezpečností může být zapojení Policie ČR do školení policistů v Iráku: aktivita v zahraničí se může zprostředkovaně odrazit i na vnitřní bezpečnosti ČR - stabilní Irák, který není mocenským nebezpečím pro region a ani zdrojem migračních vln, je i v souladu se zajišťováním vnitřní bezpečnosti ČR.

Bezpečnost je třeba chápat komplexně

Fungující bezpečnostní systém je třeba vytvářet jako systém komplexní, který zajišťuje propojenost roviny politické (zásadní vnitropolitická a zahraničněpolitická rozhodnutí), zákonodárné, vojenské, zajišťování vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatel, roviny hospodářské a finanční, stejně jako např. sociální atd.

Základní funkcí bezpečnostního systému je plánování, řízení, koordinace a vyhodnocování činnosti jednotlivých prvků při zajišťování bezpečnosti státu. Systém musí adekvátně a operativně reagovat na hrozby a rizika a musí být schopen koncepčně a dlouhodobě reagovat na měnící se bezpečnostní prostředí.

Splnění uvedených předpokladů a komplexní chápání pojmu zajištění bezpečnosti státu v ČR vychází z bezpečnostních dokumentů přijatých jednak vládou ČR, ale i z dokumentů přijatých na mezinárodní úrovni, především v rámci NATO a EU.

Komplexní chápání bezpečnostní agendy v ČR rovněž vyplývá ze znění konkrétních zákonů a navazujících právních norem (ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR a ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR a navazující, takzvaná branná a krizová legislativa).

Bezpečnostní systém ČR tvoří vzájemně propojené prvky zákonodárné, výkonné a soudní moci, prvky územní samosprávy, ale i právnické a fyzické osoby, nesoucí svůj díl odpovědnosti za zajištění bezpečnosti ČR.

Pojem bezpečnostní politika

Bezpečnostní politiku státu je třeba chápat jako činnost při definování základních státních zájmů a cílů (a prostředků k jejich dosažení) v oblasti zajišťování bezpečnosti. Slouží k zabezpečení státní svrchovanosti a územní celistvosti státu a jeho demokratických základů, činnosti demokratických institucí, ekonomického a sociálního rozvoje státu, ochrany zdraví a života občanů, majetku, kulturních statků, životního prostředí a plnění mezinárodních (bezpečnostních) závazků.

Bezpečnostní strategie státu charakterizuje bezpečnostní politiku jako souhrn opatření a kroků za účelem prevence a eliminace hrozeb a z nich vyplývajících rizik s cílem zajistit vnitřní a vnější bezpečnost, obranu a ochranu občanů a státu.

Bezpečnostní politika se provádí pomocí zahraniční, obranné a hospodářské politiky a politiky v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejné informovanosti, které jsou rovnocenné a navzájem provázané. Při zajišťování bezpečnosti je důležité aktivní a preventivní působení v celém spektru bezpečnostní politiky. Především jde o prohlubování mezinárodní spolupráce a účast ČR ve spojeneckých aliancích, zapojování občanského sektoru do dílčích aktivit při zajišťování bezpečnosti, ale nutně také o vytváření podmínek pro uvědomělé konání občanů ČR. Teroristické útoky a protiteroristické úsilí potvrzují, že vnitřní a vnější bezpečnost je v dnešním otevřeném a vzájemně provázaném světě nutno zajišťovat na základě komplexního přístupu.

Bezpečnostní politiku státu tvoří pět základních komponentů:

- zahraniční politika v oblasti bezpečnosti státu,
- obranná politika,
- politika v oblasti vnitřní bezpečnosti,
- hospodářská politika v oblasti bezpečnosti státu,
- politika veřejné informovanosti v oblasti bezpečnosti státu.

Specifika pojmu vnitřní bezpečnost

V návaznosti na komplexní vymezení pojmu bezpečnost ČR je ve vztahu k bezpečnostnímu systému státu a nebo k působnosti MV a Policie ČR v legislativě používán pojem bezpečnost v širším nebo užším významu.

Vzhledem ke skutečnosti, že pojem vnitřní bezpečnost není v legislativě ČR přesně definován, je pak v praxi užíván v různém významu (v návaznosti na různé pojetí nadřazeného pojmu „bezpečnost“):

- v širším významu, kdy nadřazený pojem bezpečnost je odvozen z čl. 2 a čl. 3 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR. Pak pojem vnitřní bezpečnost odlišujeme od pojmu vnější bezpečnosti z hlediska území, ke kterému se vztahuje (na nebo mimo území ČR). V tomto pojetí je vnitřní bezpečnost definována tím, že rizika (hrozby) mají svůj původ a působí na území státu – naopak vnější bezpečnost je charakterizována zejména svým vnějším původem a úmyslným vznikem (vojenské napadení, ultimáta, migrace, embarga apod.). Z toho pak vyplývá, že takto pojatá vnitřní bezpečnost obsahuje vedle ohrožení zákonnosti a veřejného pořádku i např. ochranu obyvatelstva včetně záchranných a likvidačních prací a humanitární pomoci, ochranu ekonomiky před vnitřními riziky, ochranu kritické infrastruktury, ekologii, jadernou bezpečnost, bezpečnost v dopravě apod.

Příklady z praxe:

Do oblastí vnitřní bezpečnosti v širším významu podle ústavního zákona č. 110/1998 Sb. lze zahrnout např. všeobecnou činnost orgánů krizového řízení nebo bezpečnostních rad v případě, kdy projednávají dokumenty a zabezpečují podle nich opatření pro celý rozsah rizik mimo vnějšího

vojenského ohrožení nebo mezinárodně bezpečnostní oblasti. Konkrétním příkladem je projednávání činnosti policejních sborů nebo činnosti v rámci integrovaného záchranného systému v bezpečnostních radách ve vztahu např. k obecnému udržování veřejného pořádku a zajištění ochrany obyvatelstva.

- v častěji užívaném, užším významu, kdy vnitřní bezpečnost vychází z nadřazeného pojmu bezpečnost uvedeném např. u vymezení působnosti MV v zákoně č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy a dále v zákoně č. 283/1991 Sb., o Policii ČR. Pak je pojem vnitřní bezpečnost vázán na pojem veřejný (vnitřní) pořádek (viz §10 odst. 3 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení) a vztahuje se zejména k působnosti Policie ČR (MV) a dalších ozbrojených bezpečnostních sborů.

Příklady z praxe:

Případem, kdy je pojem vnitřní bezpečnost (většinou společně s pojmem „veřejný pořádek“) používán v užším významu je provádění bezpečnostních akcí Policie ČR podle zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR – např. policejní opatření zajišťující bezpečnost při významných sportovních, kulturních či politických akcí typu mistrovství světa v ledním hokeji 2004, Summit NATO 2002 v Praze apod. Odděleně jsou pak v gesci Hasičského záchranného sboru ČR a zdravotnické záchranné služby plánovány opatření k případnému provádění záchranných prací.

Subjekty zapojené do bezpečnostního systému ČR

Za zajištění základních funkcí státu v běžném stavu, za mimořádných událostí nedosahujících rozsahu krizových situací, za přípravu státu na krizové situace, ale i za zajištění základních funkcí státu při krizových situacích odpovídají shodně instituce a činitelé, tvořící jako celek bezpečnostní systém České republiky.

Prvky bezpečnostního systému ČR vytvářejí hierarchickou strukturu, jsou centrálně řízeny a koordinovány, případně na jednotlivých úrovních působí samostatně v rozsahu své působnosti. Bezpečnostní systém ČR je možné strukturovat následujícím způsobem:

- ústřední úroveň: prezident republiky, Parlament ČR, vláda, Bezpečnostní radu státu a její pracovní orgány, ústřední správní úřady;
- územní prvky bezpečnostního systému: hejtman kraje, starosta obce, krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností a ostatních obcí a jejich pracovní orgány krizového řízení.

Na úseku vnitřní bezpečnosti plní úkoly spojené s ochranou zákonnosti zejména MV, Ministerstvo spravedlnosti ČR ale i řada dalších subjektů. Konkrétní úkoly spojené s bojem proti terorismu, organizovanému zločinu, extremismu, ale i jiným negativním jevům (například korupci) plní nejen všechna ministerstva a ústřední orgány státní správy, ale i mnohé další subjekty. To platí například o zpravodajských službách, orgánech krajských a obecních samospráv, množství

nestátních organizací, akademické obci a řadě dalších specializovaných subjektů v soukromém sektoru. Svůj díl odpovědnosti nese každý občan státu.

Specifickou strukturou pro zajištění koordinace společné činnosti Hasičského záchranného sboru ČR (dále jen „HZS“), zdravotnické záchranné služby (dále jen „ZZS“), Policie ČR a dalších složek je Integrovaný záchranný systém (dále jen „IZS“). Jeho posláním je v rámci systému ochrany obyvatelstva koordinovat záchranné a likvidační práce při vzniku mimořádných událostí. Zejména to platí v oblasti varování, evakuace, ukrytí a nouzového přežití obyvatelstva a dalších opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku (a je lhotečné, jestli je onou „mimořádnou událostí“ přírodní katastrofa, průmyslová havárie nebo teroristický útok).

Postup státních orgánů při zahraničněpolitické reakci na krizové situace v zahraničí, které se dotýkají zájmů ČR, koordinuje Ministerstvo zahraničních věcí ČR. Zahraničně-politickým rozměrem postupu se tento text nebude podrobněji zabývat.

Rozsah povinností jednotlivých součástí bezpečnostního systému a další podrobnosti upřesňuje celá řada právních norem.

Zkušenosti z řešení mnoha vážných ohrožení a krizových situací v posledním období ukázaly, že bezpečnostní systém ČR a organizace krizového řízení na ústřední i územní úrovni, které byly legislativně upraveny koncem 90. let, jsou schopny úspěšně plnit své poslání a stanovené úkoly. Z řady vyhodnocení a analýz řešení skutečných krizových situací ale i nácviku však vyplývá potřeba průběžně zkvalitňovat a zefektivňovat bezpečnostní systém státu, a to i v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku.

Ústřední orgány státu v bezpečnostním systému ČR

- Prezident ČR může na návrh vlády nařídit provedení některého z mimořádných opatření. Takový způsob rozhodování závisí na vážnosti situace, resp. zda je vyhlášen stav ohrožení státu nebo válečný stav. Stav ohrožení státu je již významné legislativní, regulační a restriktivní opatření k zajištění bezpečnosti celého státu a přípravou na vedení války. Prezident není za stavu ohrožení státu povinen nařídit povolání vojáků v záloze k mimořádné službě. Návrh vlády může odmítnout nebo může nařídit povolání vojáků v záloze v menším rozsahu, než jaký požaduje vláda. Toto ustanovení je výjimkou z ústavního pravidla odpovědnosti vlády za rozhodnutí učiněná prezidentem. Vláda musí prezidentovo negativní rozhodnutí respektovat a nenese za něj odpovědnost. Tu nese prezident, ale jen ve smyslu ustanovení o velezradě.
- Parlament ČR patří mezi vrcholnými státními orgány k jednomu z hlavních pilířů bezpečnostního systému ČR. Svou legislativní a kontrolní činností vytváří předpoklady pro realizaci bezpečnostní politiky. Po odborné stránce zabezpečuje přípravu materiálů a jednání k bezpečnosti v jeho dolní komoře (Poslanecké sněmovně) Výbor pro obranu a bezpečnost, do jehož činnosti jsou zapojeni poslanci jednotlivých parlamentních stran. V horní komoře Parlamentu ČR (Senátu) v rámci jeho pracovních výborů pracují senátoři ve Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost.
- Vláda je hlavním výkonným orgánem bezpečnostního systému ČR. Projednává a navrhuje právní předpisy, strategie a koncepce v rámci bezpečnostní politiky státu. K provedení příslušných zákonů přijímá svá

nařízení a usnesení. Bezpečnostní problematika v rámci Úřadu vlády je odborně zabezpečována cestou odboru obrany a bezpečnosti. Koordináčním pracovním orgánem vlády na úrovni ministrů je Bezpečnostní rada státu (dále jen „BRS“), která řeší bezpečnostní problémy i mimo krizové řízení. Pracovními orgány BRS jsou pracovní výbory na úrovni náměstků ministrů pro řešení problematik obranného plánování, civilního nouzového plánování, koordinace zahraniční bezpečnostní politiky a zpravodajskou činnost.

- Ministerstva a další ústřední orgány státní správy mají podle svého významu a postavení v bezpečnostním systému ČR své nezastupitelné místo. V rámci svých kompetencí předkládají vládě návrhy právních předpisů a dalších materiálů, popř. na základě zákonného zmocnění vydávají prováděcí vyhlášky k upřesnění postupů a realizaci opatření. Svou výkonnou působnost mohou zabezpečovat vedle činnosti vlastních úřadů i výkonnými složkami (např. Policie ČR, HZS ČR, Armáda ČR, Celní správa, Vězeňská služba ČR atd.) Jejich odborná pracoviště a výkonné složky zajišťují bezpečnost na celostátní úrovni a dále, prostřednictvím svých územních složek, i bezpečnost na vymezeném teritoriu.

Územní prvky bezpečnostního systému ČR

Orgány kraje se ve spolupráci s ústředními orgány podílejí na zajišťování bezpečnostního systému kraje. Rovněž orgány určených obcí (všechny obce s rozšířenou působností a některé další – viz kapitola Územní pracovní orgány krizového řízení) spolupracují na zajišťování bezpečnosti v rámci správního území, v němž tyto obce vykonávají v přenesené působnosti státní správu.

Na úrovni krajů a určených obcí jako koordináční orgány pro nekrizovou bezpečnostní problematiku i přípravu na krizové situace a jejich řešení působí bezpečnostní rady krajů a bezpečnostní rady obcí. Pracovním orgánem hejtmána nebo starosty k řešení krizových situací jsou u krajů krizové štáby krajů a u obcí krizové štáby obcí.

Příklady z praxe:

Krizové štáby obce byly po účinnosti krizového zákona svolávány zejména v souvislosti s řešením živelních pohrom, havárií nebo jiného místního ohrožení. Jako příklad lze uvést svolání krizového štábu v Hřensku, kde se tak dělo v souvislosti s povodněmi a sesuvy skal.

Vedle oddělení, resp. odborů, krizového řízení krajských úřadů se organizačně a metodicky bezpečnostní problematikou, včetně připravenosti kraje na krizové situace, zabývají i odloučené (dekoncentrované) územní části ústředních správních úřadů. Např. v rámci resortu MV působí hasičské záchranné sbory krajů (dále jen „HZS krajů“) a Policie ČR – správy krajů.

V rámci Ministerstva obrany ČR působí v oblasti příprav k obraně na daném území Krajské vojenské velitelství. To koordinuje na území kraje přípravu subjektů k obraně státu a zajišťuje spolupráci územních institucí a osob s Ministerstvem obrany ČR a jednotkami Armády ČR.

Obdobně pracují dekoncentrované složky Ministerstva spravedlnosti ČR (státní zastupitelství, vězeňská a nápravná zařízení a se specifickým nezávislým postavením soudy), Ministerstva financí ČR (finanční úřady, celní služba), Ministerstva zdravotnictví ČR (vybraná zdravotnická zařízení, hygienická služba) atd.

Shrnutí:

V rámci komplexního pojetí rozeznáváme vnější a vnitřní rozměr bezpečnosti státu.

Na zajištění bezpečnosti státu se podílejí jednak ústřední prvky bezpečnostního systému (prezident republiky, Parlament ČR, vláda, BRS a její pracovní orgány, ústřední správní úřady), jednak jeho prvky územní (krajské a obecní úřady a jejich pracovní orgány krizového řízení).

Kontrolní otázky:

- ***Je možné stanovit ostrou hranici mezi vnější a vnitřní bezpečností?***
- ***Jaké funkce plní bezpečnostní systém ČR?***
- ***Jaký je rozdíl mezi širším a užším významem pojmu „vnitřní bezpečnost“?***
- ***Z kterých prvků se skládá bezpečnostní systém ČR?***
- ***Popište působnost jednotlivých ústředních státních orgánů v bezpečnostním systému ČR.***
- ***Jak je zajišťována bezpečnost v rámci územního členění státu - úloha územních správních orgánů?***

Legislativa v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku se zaměřením na zákon o Policii ČR

Základními právními předpisy, ze kterých je v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku nutno vycházet jsou ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky a ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské federativní republiky.

Působnost v oblasti charakterizované pojmem „bezpečnost“ a „vnitřní bezpečnost“ upravují zejména následující právní předpisy:

- ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, který stanoví odpovědnost státu a všech dalších subjektů za zajištění bezpečnosti ČR; jmenovitě uvádí, že bezpečnost ČR zajišťují mimo jiné i ozbrojené bezpečnostní sbory;
- zákon České národní rady č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky (dále jen „kompetenční zákon“) - stanoví, že MV je mimo jiné ústředním orgánem státní správy pro veřejný pořádek a další věci vnitřního pořádku a bezpečnosti a dále pro krizové řízení;
- zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení a změně některých zákonů (dále jen „krizový zákon“), který vedle obecné odpovědnosti orgánů krizového řízení a dalších subjektů stanovuje i specifickou odpovědnost MV - koordinaci příprav na krizové stavy a jejich řešení. Novela krizového zákona doplnila v § 10 působnost MV a Policie ČR v oblasti odpovědnosti za vnitřní bezpečnost a pořádek;
- zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o IZS“) - v rámci úpravy spolupráce a podpory činnosti složek IZS vymezuje postavení Policie ČR jako základní složky IZS. Dále umožňuje, aby velící policista byl velitelem zásahu, pokud zasahující síly Policie ČR provádějí v místě zásahu převažující činnost;
- zákon České národní rady č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o Policii ČR“) - zřizuje Policii ČR jako ozbrojený bezpečnostní sbor ČR a rozpracovává působnost MV v oblasti bezpečnosti tím, že stanoví působnost, pravomoci a úkoly Policie ČR; v jednotlivých částech zejména podrobně upravuje:
 - úkoly Policie ČR,
 - organizaci a řízení Policie ČR,
 - povinnosti a oprávnění policisty,
 - užívání policejních cel,
 - použití donucovacích prostředků a zbraně,
 - zásahové jednotky Policie ČR,
 - zpracování informací a osobních údajů Policií ČR,
 - povolávání vojáků k plnění úkolů Policie ČR,
 - náhrada škody,
 - vztahy Policie ČR k zahraničí,
 - povinnost mlčenlivosti.

Mezinárodní smlouvy

Vedle zákonů jsou důležitým pramenem práva mezinárodní smlouvy, kterými je ČR vázána. Jde o velký počet smluv (paktů) vzniklých na základě iniciativy různých mezinárodních organizací v oblastech lidských práv, ochrany specifických skupin populace (děti, ženy, menšiny atd.), mezinárodních vztahů a spolupráce, životního prostředí, hospodářství atd.

V rámci OSN byla po druhé světové válce přijata Všeobecná deklarace lidských práv, která měla i přes svoji doporučující povahu značný vliv na velké množství států. Bylo však zřejmé, že je potřeba vypracovat pro státy závaznou mezinárodní úmluvu. Dne 16. prosince 1966 proto Valné shromáždění OSN otevřelo k podpisu dva pakty o lidských právech, které začaly platit počátkem roku 1977:

- Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech - smluvní strany se v tomto paktu zavázaly uznat odpovědnost za zlepšení životních podmínek svých obyvatel. V oblasti práv jednotlivců státy garantují jejich výkon bez ohledu na jakoukoliv diferenciaci, ať podle rasy, náboženství, pohlaví atd. Z paktu též vyplývá zásada sebeurčení národů.
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech - tento dokument klade důraz zejména na dodržování základních lidských práv a práv politických, bez jakékoliv diskriminace.

Oba tyto pakty zavádějí vedle obecné povinnosti poctivého plnění mezinárodních smluv i zvláštní mezinárodní kontrolní mechanismus za účelem ověřování dodržování závazků z těchto paktů vyplývajících.

Z hlediska českého právního systému mají velký význam evropské mezinárodní úmluvy na ochranu základních lidských práv a k řešení dalších oblastí spolupráce. Mezi nejvýznamnějšími lze uvést:

- Evropská úmluva o lidských právech, ve které je oproti paktům OSN podrobnější a progresivnější regionální úprava lidských práv (Součást Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950 – ETS 005),
- Evropská sociální charta z roku 1961 (a její dodatky), která je katalogem evropských hospodářských a sociálních práv (ETS 035),
- Rámcová úmluva pro ochranu národních menšin (ETS 157).

Zákony krizové a branné legislativy upravující další úkoly v oblasti vnitřní bezpečnosti

- zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy, (dále jen „zákon o HOPKS“) mimo jiné umožňuje, aby Policie ČR jako ozbrojený bezpečnostní sbor mohla společně s ozbrojenými silami využívat vedle běžných hospodářských opatření za stavu ohrožení státu a válečného stavu i mobilizační dodávky;
- zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR určuje, že Armádu ČR lze vedle plnění jejích hlavních úkolů použít pro účely řešení nevojenských krizových situací, a to zejména k plnění úkolů Policie ČR, k záchranným pracím při pohromách a k odstranění i jiného nebezpečí za použití vojenské techniky;

- zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (dále jen „branný zákon“), umožňuje, aby příslušníci Policie ČR a další zaměstnanci byli v důležitém zájmu bezpečnosti ČR zproštěni mimořádné služby v ozbrojených silách;
- zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky (dále jen „zákon o zajišťování obrany ČR“), který ukládá orgánům veřejné správy povinnost zabezpečení své připravenosti na plnění úkolů při zajišťování obrany ČR.

Shrnutí:

Mezi základní právní předpisy, které upravují problematiku vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku patří: Ústava ČR, ústavní zákon o bezpečnosti ČR, kompetenční zákon, zákon o Policii ČR, zákon o IZS, krizový zákon, zákon o HOPKS, zákon o ozbrojených silách ČR, branný zákon a zákon o zajišťování obrany ČR.

Kontrolní otázky:

- **Které základní právní předpisy upravují problematiku bezpečnosti, vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku?**
- **Co je jejich obsahem?**
- **Který zákon upravuje základní činnosti Policie ČR a jaké jsou jeho hlavní části?**

Bezpečnostní strategie státu v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku

Klíčová slova:

Bezpečnostní strategie ČR – Zpráva o zajištění vnitřní bezpečnosti

Bezpečnostní strategie ČR je základním koncepčním dokumentem bezpečnostní politiky státu. Vymezuje zájmy země, obecná bezpečnostní rizika, definuje dlouhodobé záměry a opatření, jejichž cílem je zajištění podmínek pro mírový vývoj a hospodářskou prosperitu ČR a zabezpečení jejich obyvatel.

Bezpečnostní strategie ČR:

- specifikuje na základě bezpečnostních hrozeb a z nich plynoucích rizik bezpečnostní zájmy ČR,
- stanovuje místo jednotlivých složek (aktérů) bezpečnostního systému ČR při naplňování bezpečnostní politiky státu,
- obsahuje základní zadání pro bezpečnostní komunitu v oblasti udržování vnitřní bezpečnosti,
- shrnuje i vojensko politické ambice ČR.

Dne 10. prosince 2003 schválila vláda novelizovanou Bezpečnostní strategii ČR. O novelizaci Bezpečnostní strategie ČR rozhodla vláda 9. prosince 2002 v reakci na změny v bezpečnostním prostředí a v postavení ČR v důsledku integračních procesů (vstup ČR do NATO, završení procesu přístupu do EU). Za koordinačního úsilí Ministerstva zahraničních věcí ČR se na vypracování podílely především Úřad vlády, ministerstva obrany, vnitra, financí, a další ministerstva, zpravodajské služby, Kancelář prezidenta republiky a Správa státních hmotných rezerv, stejně jako další subjekty bezpečnostní komunity a poslanci a senátoři z relevantních parlamentních výborů.

Mezi základními koncepčními zdokonaleními uvádí Bezpečnostní strategie ČR novelizovaná v roce 2003 např. zjednodušení bezpečnostního systému ČR, zkvalitnění spolupráce a koordinace mezi jednotlivými prvky a oblastmi bezpečnostního systému ČR, další zlepšení vzájemných vztahů na jednotlivých úrovních a mezi ústředními a krajskými i obecními prvky, posílení spolupráce mezi bezpečnostními radami a krizovými štáby všech stupňů, zlepšení koordinace v problematice vnitřní bezpečnosti a posílení koordinace zpravodajských služeb. Zdokonalení popisovaná v Bezpečnostní strategii ČR se dotýkají strategických a dalších zájmů ČR.

Strategické zájmy. Naplňování strategických zájmů slouží k ochraně životních zájmů, k zajištění rozvoje a prosperity ČR. K jejich prosazování jsou voleny přístupy a prostředky přiměřené situaci.

Strategické zájmy ČR jsou zejména:

- bezpečnost a stabilita – především v euroatlantickém prostoru,
- zachování globální stabilizační role a zvýšení efektivity OSN,

- pevná transatlantická vazba v rámci NATO a budování strategického partnerství mezi NATO a EU,
- komplementární rozvíjení obranných schopností NATO a EU,
- rozvíjení role OBSE v oblasti prevence ozbrojených konfliktů, stabilizace a demokratizace,
- potírání mezinárodního terorismu,
- snižování rizika šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů,
- eliminace organizovaného zločinu a nelegální migrace,
- snížení rizika napadení území ČR zbraněmi hromadného ničení – pomocí raket či jiných prostředků,
- podpora regionální spolupráce,
- zajištění ekonomické bezpečnosti ČR prostřednictvím posilování globální ekonomické stability, diverzifikací zdrojů strategických surovin, výrobků, služeb, zdrojů a forem kapitálových toků a ochrany strategických infrastruktur,
- posilování konkurenceschopnosti domácího obranného průmyslu a zajištění adekvátní úrovně strategických rezerv,
- podpora šíření svobody a demokracie a principů právního státu.

Další významné zájmy. Účelem naplňování dalších významných zájmů je přispět k zajištění životních a strategických zájmů, zvyšování kvality života občanů ČR a efektivity veřejné správy.

Mezi další významné zájmy zejména patří:

- snižování ekonomické a sociální nerovnováhy mezi „Severem a Jihem“,
- ochrana životního prostředí a prosazování principů trvale udržitelného rozvoje,
- snižování kriminality a zejména eliminování korupce, nelegálních obchodů a daňových úniků,
- potlačování extremismu, včetně eliminace jeho příčin a vytváření podmínek pro multikulturní, tolerantní a občanskou společnost,
- zvyšování efektivity a profesionality státních institucí a soudnictví a v této souvislosti posilování spolupráce státní správy a samosprávy a občanů ČR,
- podpora vědecko-technického rozvoje s důrazem na nové technologie s vysokou přidanou hodnotou inovace,
- rozvíjení technických a technologických schopností při ochraně a přenosu utajovaných informací,
- prevence a příprava na nepředvídatelné živelní, ekologické či průmyslové havárie a katastrofy,
- prevence a příprava na nepředvídatelný vznik a šíření nakažlivých smrtelných chorob.

Na základě novelizace je dále od roku 2005 v dvouletých periodách zpracovávána Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti ČR, která se člení na Zprávu o zajištění obrany ČR, Zprávu o stavu zajištění vnitřní bezpečnosti a Zprávu o stavu zajištění bezpečnosti ČR v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi. Zpráva o zajištění vnitřní bezpečnosti, kterou zpracovává resort MV, umožňuje identifikaci aktuálních hrozeb a rizik v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku a stanovení priorit, na které se bezpečnostní politika resortu v rámci všech svých modů (represe-prevence-legislativa) v dalším dvouletém období soustředí.

Bezpečnostní strategie ČR určila cíle v jednotlivých oblastech - v části Politika v oblasti vnitřní bezpečnosti stanoví:

- Hlavním cílem politiky v oblasti vnitřní bezpečnosti je ochrana demokratických základů státu, zajištění vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v ČR. Vláda nepřetržitě analyzuje situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR, identifikuje hrozby, posuzuje rizika a iniciuje návrhy na jejich účinnou eliminaci a usiluje o prosazování strategií a efektivních opatření nelegislativní i legislativní povahy.
- Na zajištění vnitřní bezpečnosti aktivně participují všechny prvky bezpečnostního systému. Vláda klade velký důraz na profesionalitu a vysoké kvality příslušných bezpečnostních složek a orgánů činných v trestním řízení. Velmi důležitou roli sehrává odpovědnost a podpora občanů.
- ČR aktivně bojuje proti všem formám terorismu. V reakci na události 11. září 2001 v USA byl vypracován Národní akční plán boje proti terorismu, jehož cílem je maximální snížení zranitelnosti ČR vůči teroristickým útokům namířeným proti jejímu území nebo jejím zájmům v zahraničí a vůči celému spektru teroristických činů. ČR je připravena přijímat v boji proti terorismu systémová preventivní opatření.
- Důležitým úkolem bezpečnostních složek země je boj proti všem formám organizovaného zločinu. ČR se zaměřuje na vytváření legislativních a organizačních podmínek, které ztíží a pokud možno eliminují možnost legalizace výnosů z tohoto druhu trestné činnosti a umožní jejich následnou konfiskaci.
- ČR usiluje o výrazné omezení všech forem nelegální migrace a s ní spojených nelegálních aktivit;.
- ČR důsledně harmonizuje a uplatňuje migrační, vízovou a azylovou politiku EU. Prioritou zůstává plná implementace Schengenských dohod.
- Mezi priority ČR v oblasti vnitřní bezpečnosti patří potlačování distribuce, prodeje a zneužívání omamných a psychotropních látek jako jedné z hlavních aktivit mezinárodního organizovaného zločinu.
- Vláda se též intenzivně zaměřuje na boj proti korupci a závažné hospodářské kriminalitě, které jsou jedním z nástrojů pronikání organizovaného zločinu do veřejné správy. Proto usiluje o předcházení korupci ve veřejné správě, formulování protikorupčního programu k rizikům spojeným s činností volených zástupců státu a o zajištění podpory občanů.
- Významnou oblastí je odhalování a postihování projevů xenofobie, rasismu a politického extremismu. S použitím preventivních i represivních opatření ČR usiluje o maximální redukci viditelných i latentních forem extremismu a přijetí preventivních opatření na ochranu příslušníků národnostních a etnických menšin. Významným příspěvkem jsou vzdělávací aktivity v oblasti lidských práv a multikulturní výchovy a systémový přístup státních orgánů k integraci cizinců.
- ČR potlačuje ilegální či nežádoucí obchody se zbraněmi, vojenským materiálem a materiály dvojího užití. Věnuje zvýšenou pozornost opatřením proti šíření zbraní hromadného ničení a transferům technologií a služeb, které mohou být využity při jejich vývoji, výrobě, skladování a dalších souvisejících činnostech.
- ČR přijímá a zdokonaluje opatření na ochranu a sdílení utajovaných informací. V oblastech bezpečnosti komunikačních a informačních systémů usiluje o ochranu důležitých informačních systémů a kritické infrastruktury a o potírání informační kriminality. Důraz je kladen i na ochranu duševního vlastnictví a personální bezpečnost.

- Vláda bude i nadále nepřetržitě monitorovat a analyzovat situaci v oblasti veřejného pořádku, identifikovat rizikové faktory a iniciovat návrhy řešení nejen v oblasti represe, ale také v oblasti prevence kriminality. Klíčový význam v oblasti veřejného pořádku má především posilování bezpečí občanů, mimo jiné snižováním kriminality a nehodovosti v silničním provozu a jejich negativních dopadů na občany.
- Vláda bude prosazovat prevenci a vytváření kapacit k ochraně veřejného zdraví. Tato opatření mají zabránit vzniku a šíření a omezit výskyt nakažlivých, zejména smrtelných onemocnění.
- Jednotlivé složky IZS a další složky podílející se na zajištění vnitřní bezpečnosti státu a ochrany obyvatelstva musejí být schopny profesionálně reagovat a v součinnosti s dalšími subjekty účinně zasáhnout v případě mimořádné události či krizové situace způsobené teroristickými útoky, živelními a ekologickými pohromami, průmyslovými haváriemi, nehodami a dalším nebezpečím, které ohrožuje životy, zdraví, majetek, životní prostředí, vnitřní bezpečnost či veřejný pořádek v ČR.
- ČR neustále rozvíjí koncepci krizového řízení a metodiku krizového plánování. Zajišťuje odborné zázemí pro plánování, přípravu, koordinaci a sjednocení postupů orgánů státní správy a samosprávy, právnických a podnikajících fyzických osob při jejich přípravě na krizové situace. Krizové situace, při nichž významně vzrůstá riziko narušení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, stále častěji vyžadují koordinovanou mezinárodní spolupráci. ČR je v souladu se svými mezinárodními závazky a v duchu mezinárodní solidarity odhodlána účinně asistovat při řešení krizových situací mimo území státu.
- ČR bude i nadále přijímat opatření, jejichž záměrem je zvyšovat kvalitu činnosti a výsledků orgánů působících v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku a jejich vzájemnou koordinaci. Vláda je připravena využít potenciálu dalších aktérů bezpečnosti, např. bezpečnostních, zdravotnických a sociálních služeb, soukromého sektoru či dobrovolníků. Bude též důsledně prosazovat, aby mechanismy boje proti korupci, rasismu či extremismu byly zapracovány do všech výkonných součástí v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku. V následujícím období budou soustavně vytvářeny podmínky pro efektivní koordinaci jednotlivých orgánů, např. podmínky pro lepší koordinaci bezpečnostních potřeb vyšších územně samosprávných celků s aktivitami Policie ČR či posilování spolupráce českých zpravodajských služeb a Policie ČR.
- Pro úspěšné naplňování záměrů v oblasti vnitřní bezpečnosti je důležitá podpora veřejnosti, spolupráce s nevládními organizacemi a bezpečnostní komunitou. Pro zabezpečení potřebného profesionálního standardu při řešení koncepčních a strategických úkolů podporuje vláda vědu, výzkum a vzdělávání v problematice vnitřní bezpečnosti.

Shrnutí:

Bezpečnostní strategie ČR jako základní dokument v oblasti zajištění bezpečnosti ČR vytyčuje pro úsek vnitřní bezpečnosti tyto základní požadavky:

- **připravenost k adekvátní reakci na případné narušení zákonnosti velkého rozsahu,**

- *připravenost k adekvátní reakci na masivní migrační vlnu.*

Kontrolní otázky:

- *Jakými oblastmi se zabývá Bezpečnostní strategie ČR?*
- *Jaké základní zadání obsahuje aktuální Bezpečnostní strategie ČR pro oblast vnitřní bezpečnosti ČR?*

2. SYSTÉM KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ

Struktura a funkce krizového řízení ČR

Bezpečnostní systém státu zabezpečuje jeho základní funkce jak při běžné každodenní činnosti veřejné správy a jejích výkonných složek, tak i během mimořádných událostí, které mohou přerůst až do krizových situací, při kterých se vyhláší krizové stavy.

Systém krizového řízení v ČR vychází ze skutečnosti, že ochrana společenských hodnot je základní povinností státu, a je založen na zákony vymezené odpovědnosti orgánů státní správy a samosprávy za přípravu a využití všech prostředků a možností k odvrácení následků krizových situací. Schopnosti a zajištěná úroveň připravenosti těchto orgánů na případnou mimořádnou událost ovlivňuje nezbytnost klasifikovat tuto mimořádnou situaci jako krizovou a uvést v život plánovaná krizová opatření.

Mimořádné události a krizové situace

Klíčová slova:

mimořádná událost – krizová situace – mimořádná opatření – krizová opatření

Co se vlastně rozumí mimořádnou událostí a krizovou situací?

Podle §2 písm. b) zákona o IZS, je mimořádnou událostí škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací. Obdobně jsou podle dalších zákonů realizována mimořádná opatření k řešení dalších specifických *mimořádných událostí nebo mimořádných situací* (např. dle zákona o Policii ČR, zákona o vodách, zákona o ochraně veřejného zdraví atd.).

Naproti tomu krizová situace je definována v § 2 písm. b) krizového zákona, kde se stanoví, že krizovou situací je mimořádná událost, při níž je vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav nebo stav ohrožení státu. Ač tento paragraf v odkazu pod čarou uvádí u mimořádné události pouze zákon o IZS (viz definice uvedená v předchozím odstavci), nelze krizové situace spojovat pouze s pojetím mimořádné události uvedeným v § 2 zákona o IZS (viz výše). Legislativní pravidla vlády totiž jasně stanoví, že poznámky pod čarou nemají normativní povahu. Proto mohou být krizové stavy vyhlášovány i z jiných důvodů než uvádí zákon o IZS (např. při ohrožení vnitřní bezpečnosti, svrchovanosti státu, majetkových hodnot, při ropné nouzi atd.).

Rozdíl mezi oběma výše popsanými jevy je v tom, jakou činnost musí zodpovědné orgány vyvíjet k jejich zvládnutí. Zatímco mimořádná událost je zvládnutelná pomocí mimořádných opatření v rámci standardní úrovně činnosti těchto orgánů, při řešení krizové situace je nutno sáhnout k použití krizových opatření.

Mimořádná opatření umožňující omezení některých práv a svobod v zájmu ochrany významných společenských hodnot uvádí řada zákonů z oblasti obrany státu a ochrany obyvatelstva, zákonnosti a bezpečnosti, životního prostředí, hospodářských činností apod. Stát současně chrání vedle vnitřní bezpečnosti ČR i své zájmy v zahraničí, včetně zajištění ochrany zastupitelských úřadů ČR, členů diplomatického sboru a dalších občanů ČR, zejména v případě hrozby mimořádné události v zahraničí nebo po jejím vzniku.

Krizová opatření prováděná podle krizového zákona pak často znamenají závažnější zásah do práv a svobod.

Mimořádné události je možno charakterizovat z hlediska jejich závažnosti a způsobu jejich řešení ve 3 základních úrovních:

- mimořádné události místního charakteru, které neohrožují větší počet osob ani další významné společenské a materiální hodnoty (např. malé povodně, havárie dopravních prostředků, požáry, místní kriminalita, běžné chřipkové epidemie, mezilidské konflikty místního charakteru apod.). Opatření proti dopadům těchto událostí jsou zejména v pravomoci místních orgánů veřejné správy a příslušných místních bezpečnostních a záchranných složek.
- závažné mimořádné události, jejichž řešení je v působnosti velkého počtu subjektů veřejné správy, provozovatelů nebezpečných činností apod. a je upraveno v řadě specifických zákonů. Rovněž příprava a realizace množství „mimořádných“ opatření je obsahem řady zákonů (např. zákon o Policii ČR, atomový zákon, trestním zákon, zákon o vodách, zákony o HZS a o IZS, zákon o ochraně veřejného zdraví atd.). V návaznosti na tyto právní předpisy uplatňují orgány veřejné správy své mimořádné pravomoci a pomocí svých organizačních a výkonných složek zabezpečují vhodnou regulaci, bezpečnostní a záchrannou činnost, kontrolu, včetně uplatňování sankcí apod. Příprava vhodných mimořádných opatření a zabezpečení spolupráce jednotlivých úřadů, výkonných složek a osob se na teritoriu provádí zejména v havarijních plánech územních orgánů krizového řízení.
- nejzávažnější mimořádné události, k jejichž řešení nepostačují výše uvedené prostředky a mimořádná opatření. Proto je pro zajištění svrchovanosti a územní celistvosti ČR, ochrany jejich demokratických základů a ochranu životů, zdraví a majetkových hodnot nutno zavést krizové postupy a vyhlásit krizová opatření, včetně nezbytného zásahu do práv a svobod právnických a fyzických osob. Krizová opatření vzhledem ke svému použití při řešení nejzávažnějších ohrožení většinou zasahují do práv a svobod významněji než mimořádná opatření uvedená ve 2. odstavci. Vyhlášením příslušného krizového stavu hejtman, vláda nebo Parlament zavádí ze zákony uvedených důvodů na určitou dobu a pro určité území krizová opatření, ve kterých zejména uvedou, která práva a svobody omezují a které povinnosti a v jakém rozsahu se ukládají. Postupy a krizová opatření se připravují pomocí krizových plánů a prověřují formou cvičení.

Grafické vyjádření procesů krizového řízení

Grafické vyjádření závažnosti možných ohrožení a nástrojů orgánů krizového řízení využívaných pro jejich řešení z hlediska stávající legislativy

Vyhlašování krizových stavů – vznik krizových situací

Vyhlašovat krizové stavy lze pouze na základě následující legislativní úpravy:

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., (Ústava ČR), čl. 43 odst. 1;
- **Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR**, čl. 2, 5, 6 a 7, jejichž ustanovení k vyhlášení krizových stavů (včetně krizových stavů podle krizového zákona) se dají shrnout následující tabulkou:

Druh situace (krizového stavu)	Vyhlašující orgán	Důvod	Územní rozsah	Časová účinnost
Válečný stav	Parlament na návrh vlády	Je-li ČR napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.	Celý stát	Bez omezení
Stav ohrožení státu	Parlament na návrh vlády	Je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy.	Celý stát nebo jeho část	Bez omezení
Nouzový stav	Vláda (předseda vlády)	V případě živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost.	Celý stát nebo jeho část	Nejdéle 30 dnů; prodloužení je přípustné po předchozím souhlasu Parlamentu

Stav nebezpečí	Hejtman (primátor hl.m. Prahy)	Jsou-li v případě živelní pohromy, ekologické nebo průmyslové havárie, nehody nebo jiného nebezpečí ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, pokud intenzita ohrožení nedosahuje značného rozsahu, a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů a složek IZS.	Celý kraj nebo jeho část	Nejdéle 30 dnů; prodloužení je přípustné jen se souhlasem vlády
----------------	--------------------------------------	---	--------------------------------	--

Orgány krizového řízení

Krizový zákon v návaznosti na ústavní zákon o bezpečnosti ČR vymezuje v oblasti krizových situací, které nesouvisejí se zajišťováním obrany ČR (tzv. nevojenské krizové situace) postavení a působnost orgánů krizového řízení. Mezi tyto orgány zahrnuje:

- vládu,
- ministerstva a jiné správní úřady,
- Českou národní banku,
- orgány kraje a ostatní orgány s územní působností,
- orgány obce.

V rámci ministerstev krizový zákon upravuje specifické postavení MV, Ministerstva zdravotnictví ČR, Ministerstva dopravy ČR a Ministerstva informatiky ČR. MV koordinuje přípravu na krizové stavy a jejich řešení, včetně řešení rozporů v oblasti krizového řízení. V návaznosti na důležitou gesční činnost tohoto resortu vykonává podle organizačního řádu MV obecnou koordinační úlohu vůči orgánům krizového řízení HZS ČR a v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku úsek 1. náměstka ministra vnitra a Policie ČR.

Krizový zákon a jeho prováděcí předpis – nařízení vlády č. 462/2000 Sb. – pak upravují činnost bezpečnostních rad a krizových štábů.

V souvislosti se samosprávným postavením krajů a obcí krizový zákon stanoví, že působnosti stanovené krizovým zákonem krajskému úřadu, hejtmanovi, obecnímu úřadu a starostovi obce a obce s rozšířenou působností jsou výkonem státní správy v přenesené působnosti. V tomto směru je pak nezbytné zabezpečit ze strany státní správy jednotnost postupů a opatření systému krizového řízení v systému centrálního řízení.

Vedle orgánů krizového řízení patří do systému krizového řízení významné subjekty jako prezident republiky a Parlament, které se podílejí na krizovém řízení zejména v oblasti koordinační, legislativní a kontrolní. Parlament vedle vyhlášení stavu ohrožení státu a válečného stavu může za těchto stavů projednat vládní návrhy zákonů ve zkráceném jednání (prezident nemá právo za těchto stavů takto přijaté zákony vracet). Poslanecká sněmovna může zrušit vládou vyhlášený nouzový stav. Po dobu rozpuštění Poslanecké sněmovny rozhoduje Senát o některých krizových opatření (krizové stavy, účast ČR v cizích obranných systémech, vysílání ozbrojených sil ČR a pobyt cizích sil na území ČR). Konkrétní postupy upravují jednací řády Poslanecké sněmovny (zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu

Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů) a Senátu (zákon č. 107/1999 Sb. o jednacím řádu Senátu, ve znění pozdějších předpisů).

Příprava a realizace krizových opatření se zabezpečuje zejména v následující obecné působnosti:

- Vedoucí pracovníci resortů, úřadů, výkonných složek, organizací atd. odpovídají za celkovou připravenost daného subjektu na činnost za krizových situací a za ochranu svých pracovníků a svěřených hodnot před účinky krizových situací. K zabezpečení této odpovědnosti si v souladu s krizovým zákonem nebo z vlastního rozhodnutí *vytvářejí odborný orgán krizového řízení* – pracoviště krizového řízení podle krizového zákona, kterým je odborný pracovník (pracoviště) koordinující přípravu krizových opatření apod.
- Odborný orgán krizového řízení (pracoviště krizového řízení, krizový manažer apod.) zabezpečuje koordinaci příprav na krizové situace v působnosti určené vedoucím pracovníkem, který jej zřídil. K tomu zejména koordinuje krizové plánování, vytváří podmínky pro realizaci krizových opatření, činnost krizových štábů, cvičení, zavádění informačních systémů krizového řízení, vzdělávání v oblasti krizového řízení, provádění kontrol atd. V rámci své koordinační působnosti připravuje podklady pro řídicí akty vedoucího pracovníka (pokud má pověření, tak je sám vydává) s cílem zajistit vlastní připravenost jednotlivých organizačních celků na krizové stavy. Tento odborný orgán krizového řízení nenahrazuje ani nepřebírá specifickou činnost (působnost) ostatních organizačních celků daného subjektu.
- Jednotlivé organizační celky (útvary) příslušného subjektu odpovídají za vlastní připravenost na zajištění (pokračování) vymezené činnosti za krizových stavů, přípravu a realizaci krizových opatření ve svěřené působnosti a zajištění ochrany svých pracovníků a pracovišť před účinky mimořádných událostí a krizových situací.

Shrnutí:

Je nutno odlišovat od sebe mimořádné události, které jsou zvládnutelné pomocí mimořádných opatření v rámci standardní úrovně činnosti zodpovědných orgánů, a krizové situace (po vyhlášení krizového stavu), při jejichž řešení je nutno použít krizových opatření podle krizového zákona, která většinou znamenají závažnější zásah do práv a svobod.

Kontrolní otázky:

- ***Jak se mění legislativní podmínky, řízení a plánování v závislosti na intenzitě ohrožení při mimořádné události?***
- ***Jaké jsou základní rozdíly mezi mimořádnou událostí a krizovou situací?***
- ***Vyjmenujte orgány krizového řízení a charakterizujte jejich postavení.***
- ***Jaký je rozdíl v užívání „mimořádných“ opatření a krizových opatření?***

Pracovní orgány krizového řízení

Klíčová slova:

Bezpečnostní rada státu - Výbor pro civilní nouzové plánování - Výbor pro obranné plánování - Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky - Výbor pro zpravodajskou činnost - Ústřední krizový štáb

Z vrcholných orgánů, věnujících se koordinaci postupu v případě jakékoli situace, vyhodnocené jako potenciálně krizové pro bezpečnost České republiky, je nezbytné jmenovat Bezpečnostní radu státu a Ústřední krizový štáb.

Bezpečnostní rada státu

Bezpečnostní rada státu (BRS) je zřízena čl. 9 ústavního zákona o bezpečnosti České republiky. Její složení a činnost (Statut BRS) je dále upřesněna usnesením vlády ČR ze dne 10. června 1998 č. 391 o BRS a o plánování opatření k zajištění bezpečnosti ČR, ve znění pozdějších změn a doplnění. Jednací řád BRS byl přijat usnesením BRS ze dne 27. 5. 2003 č. 63.

BRS je stálým pracovním orgánem vlády, pověřeným koordinací bezpečnostní problematiky v rámci České republiky a přípravou návrhů opatření k zajišťování chodu této agendy. Jednání BRS řídí předseda vlády, přítomni mu mohou být konkrétní členové vlády (v jejichž věcné působnosti je řešení nastalé situace - v souladu s rozhodnutím vlády) a podle svého uvážení i prezident republiky.

Významným členem BRS je ministr vnitra (dle Statutu BRS vykonává funkci místopředsedy BRS), který navrhuje projednání a předkládá na schůze BRS většinu významných materiálů týkajících se vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku a ochrany obyvatelstva. Projednání těchto materiálů v BRS může nahradit meziresortní připomínkové řízení. Nejdůležitější materiály pak BRS doporučuje k projednání ve vládě.

Činnost: BRS se schází pravidelně jedenkrát měsíčně mimo letní prázdninové období. Program schůzí je připravován na základě ročního plánu práce BRS. Mimo plánované úkoly (dokumenty) mohou být na základě vyžádání členů BRS předloženy k projednání další materiály. Na žádost členů BRS nebo v souvislosti s řešením mimořádné nebo krizové situace může předseda BRS svolat mimořádnou schůzi BRS. Funkci sekretariátu BRS zabezpečuje odbor obrany a bezpečnosti Úřadu vlády ČR. Materiály BRS jsou uveřejněny na internetových stránkách vlády.

V rámci BRS působí čtyři stálé pracovní výbory BRS.

V níže uvedených stálých výborech jsou na pracovní úrovni náměstků ministrů připravovány a projednávány zejména materiály pro schůze BRS, týkající se připravenosti veřejné správy na úkoly plněné v rámci bezpečnostního systému ČR. Při hrozbě krizové situace a po vyhlášení krizových stavů již nejsou svolávány stálé pracovní výbory, ale návrhy a opatření k řešení krizové situace zjišťuje Ústřední krizový štáb a krizové štáby orgánů krizového řízení.

Výbor pro civilní nouzové plánování

Vláda svým usnesením ze dne 10. června 1998 č. 391, o Bezpečnostní radě státu a o plánování opatření k zajištění bezpečnosti ČR, ve znění pozdějších změn a doplnění, schválila Statut Výboru pro civilní nouzové plánování.

- *Hlavní úkoly:* koordinace a plánování opatření k zajištění ochrany vnitřní bezpečnosti státu, obyvatelstva a ekonomiky, kritické infrastruktury, zabezpečování preventivních opatření proti použití zbraní hromadného ničení, včetně řešení odstraňování následků jejich použití a koordinace požadavků na civilní zdroje, nezbytné pro zajištění bezpečnosti ČR.
- *Gesce:* ministr vnitra, členy jsou náměstci vedoucích (ministrů) většiny ústředních správních úřadů.
- *Činnost:* Výbor pro civilní nouzové plánování (dále jen „VCNP“) jedná většinou jednou za 3 měsíce. Jeho schůze zpravidla řídí ustanovený místopředseda VCNP, jehož funkci v současnosti vykonává generální ředitel HZS ČR a náměstek ministra vnitra. Funkci sekretariátu VCNP vykonává generální ředitelství HZS ČR.

Výbor pro obranné plánování

Vláda ČR svým usnesením ze dne 10. června 1998 č. 391, o Bezpečnostní radě státu a o plánování opatření k zajištění bezpečnosti ČR, ve znění pozdějších změn a doplnění, schválila Statut Výboru pro obranné plánování.

- *Hlavní úkol:* koordinace plánování opatření k zajištění obrany ČR.
- *Gesce:* ministr obrany, členy jsou náměstci ministrů vybraných resortů a dalších úřadů a zástupci Armády ČR.

Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky

Vláda ČR svým usnesením ze dne 11. ledna 1999 č. 32, o zřízení Výboru pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky, ve znění pozdějších změn a doplnění, schválila Statut Výboru pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky.

- *Hlavní úkoly:* koordinace zahraniční bezpečnostní politiky ČR s důrazem na mezinárodní postavení ČR a na vztahy s mezinárodními bezpečnostními organizacemi. Kromě projednávání relevantních materiálů pro BRS zajišťuje informovanost zainteresovaných resortů k aktuální zahraniční bezpečnostní situaci a o jejích aspektech s důrazem na mezinárodní postavení ČR.
- *Gesce:* ministr zahraničních věcí, členy náměstci určených resortů a představitelé dalších státních orgánů.
-

Výbor pro zpravodajskou činnost

Vláda ČR svým usnesením ze dne 3. května 2000 č. 423, o zřízení Výboru pro zpravodajskou činnost, ve znění pozdějších změn a doplnění, schválila Statut Výboru pro zpravodajskou činnost (dále jen „VZČ“),.

- *Hlavní úkoly:* koordinace činností zpravodajských služeb ČR, plánování opatření k zajištění zpravodajské činnosti a spolupráci státních orgánů, které získávají, shromažďují a vyhodnocují informace nezbytné pro zajištění bezpečnosti ČR. VZČ samostatně nevyvíjí zpravodajskou činnost.
- *Gesce:* předseda vlády ČR, výkonným místopředsedou je ministr vnitra, který řídí jednání a činnost VZČ, nerozhodne-li předseda VZČ jinak.

Ústřední krizový štáb

Pracovním orgánem BRS a vlády, určeným k podpoře řešení krizových situací nebo jiných závažných situací, týkajících se bezpečnostních zájmů České republiky, je *Ústřední krizový štáb* (dále jen „ÚKŠ“). Vláda ČR svým usnesením ze dne 11. ledna 1999 č. 33, ve znění pozdějších změn a doplnění, schválila Statut Ústředního krizového štábu. Činnost ÚKŠ podrobněji upravuje *Metodika práce ÚKŠ* schválená usnesením BRS č. 55/2005.

ÚKŠ je pracovním orgánem BRS a vlády k řešení krizových situací. Je určen zejména pro koordinaci, sledování a vyhodnocování stavu realizace opatření k zamezení vzniku nebo k řešení vzniklé krizové situace, která jsou přijímána příslušnými orgány (např. vládou a ministerstvy). Tyto jeho činnosti slouží pro přípravu návrhů, které ÚKŠ předkládá BRS nebo přímo vládě (viz Statut ÚKŠ). Bezpečnostní opatření přijímaná a navrhovaná ÚKŠ reagují na změněnou bezpečnostní situaci a vytváří podmínky pro činnost správních úřadů.

Aktivace ÚKŠ se provádí v případě hrozby vzniku nebo po vzniku krizové situace nebo jiné závažné situace, která se dotýká bezpečnostních zájmů České republiky.

Podle charakteru situace předseda vlády a BRS jmenuje *předsedou ÚKŠ ministra obrany* (v případě vnějšího vojenského ohrožení České republiky; při plnění spojeneckých závazků České republiky v zahraničí a při účasti ozbrojených sil České republiky v mezinárodních operacích na obnovení a udržení míru) *nebo ministra vnitra* (v případě ostatních - tj. „nevojenských“ - druhů ohrožení České republiky; při poskytování humanitární pomoci většího rozsahu do zahraničí a při zapojení České republiky do mezinárodních záchranných operací v případě havárií a živelních pohrom).

Jednání ÚKŠ se na úrovni náměstků nebo ředitelů úřadu ministra účastní zástupci *ministerstev určených statutem ÚKŠ*. Vedle nich je přítomen policejní prezident, náčelník Generálního štábu Armády České republiky, ředitelé resp. vedoucí zpravodajských služeb a čelní představitelé dalších subjektů (Státní úřad pro jadernou bezpečnost, Národní bezpečnostní úřad, odbor obrany a bezpečnosti Úřadu vlády České republiky, Správa státních hmotných rezerv, Česká národní banka, Kancelář prezidenta republiky, Český telekomunikační úřad, Nejvyšší státní zastupitelství, generální ředitelství HZS ČR, Vězeňská služba České republiky, Státní veterinární správa, Úřad Hlavního hygienika České republiky, Český hydrometeorologický ústav, Úřad Českého červeného kříže). Předseda ÚKŠ po dohodě s předsedou vlády a BRS nebo členy ÚKŠ může s ohledem na druh řešené situace upřesnit, kteří členové ÚKŠ se nemusí jeho zasedání zúčastnit.

ÚKŠ může na svá zasedání podle potřeby přizvat další osoby (domácí či zahraniční odborníky či jinak definované externisty - např. v době těsně po 11. září 2001 zde své informace a náměty prezentovali zástupci velvyslanectví USA) nebo zřídit z řad svých členů, dalších zástupců věcně příslušných ministerstev a přizvaných odborníků *odborné pracovní skupiny* pověřené konkrétními úkoly. Jako stálá pracovní skupina pracuje zejména zpravodajská a mediální skupina. Například při řešení bezpečnostních opatření v souvislosti s možným teroristickým ohrožením v letecké dopravě v letech 2003 - 2004 byla ustavena ad hoc skupina pro civilní letectví.

Příklady z praxe:

Ústřední krizový štáb se od doby svého vzniku sešel například při následujících příležitostech:

- **zhoršení mezinárodně bezpečnostní situace po útocích na USA ze dne 11. září 2001,**
- **řešení krizové situace vyvolané povodněmi v roce 2002,**
- **příprava a zajištění nerušeného průběhu summitu NATO v Praze v roce 2002,**
- **koordinace bezpečnostních a protiteroristických opatření v souvislosti s válkou v Iráku,**
- **zhoršení mezinárodně bezpečnostní situace po útocích v Madridu v březnu 2004 a v Londýně v červenci 2005.**

Důležitou úlohu při zabezpečování činnosti ÚKŠ hraje *sekretariát krizového štábu*, který vykonává svou činnost na tzv. „pracovišti krizového štábu“. V případě, že jednání ÚKŠ předsedá ministr vnitra (což bylo zatím vždy), vykonává funkci sekretariátu ÚKŠ *odbor bezpečnostní politiky MV*. Mezi povinnosti takto definovaného servisního pracoviště patří vedle organizačních činností (udržování spojení na členy ÚKŠ a další relevantní osoby a subjekty, svolávání zasedání a distribuce materiálů obsahujících schválené varianty rozhodnutí), i činnost ryze odborná, analytická a operativní, jejíž podstatou je příprava nejširšího spektra podkladů nutných pro rozhodování členů ÚKŠ.

Krizové štáby ústředních správních úřadů a dalších úřadů a složek

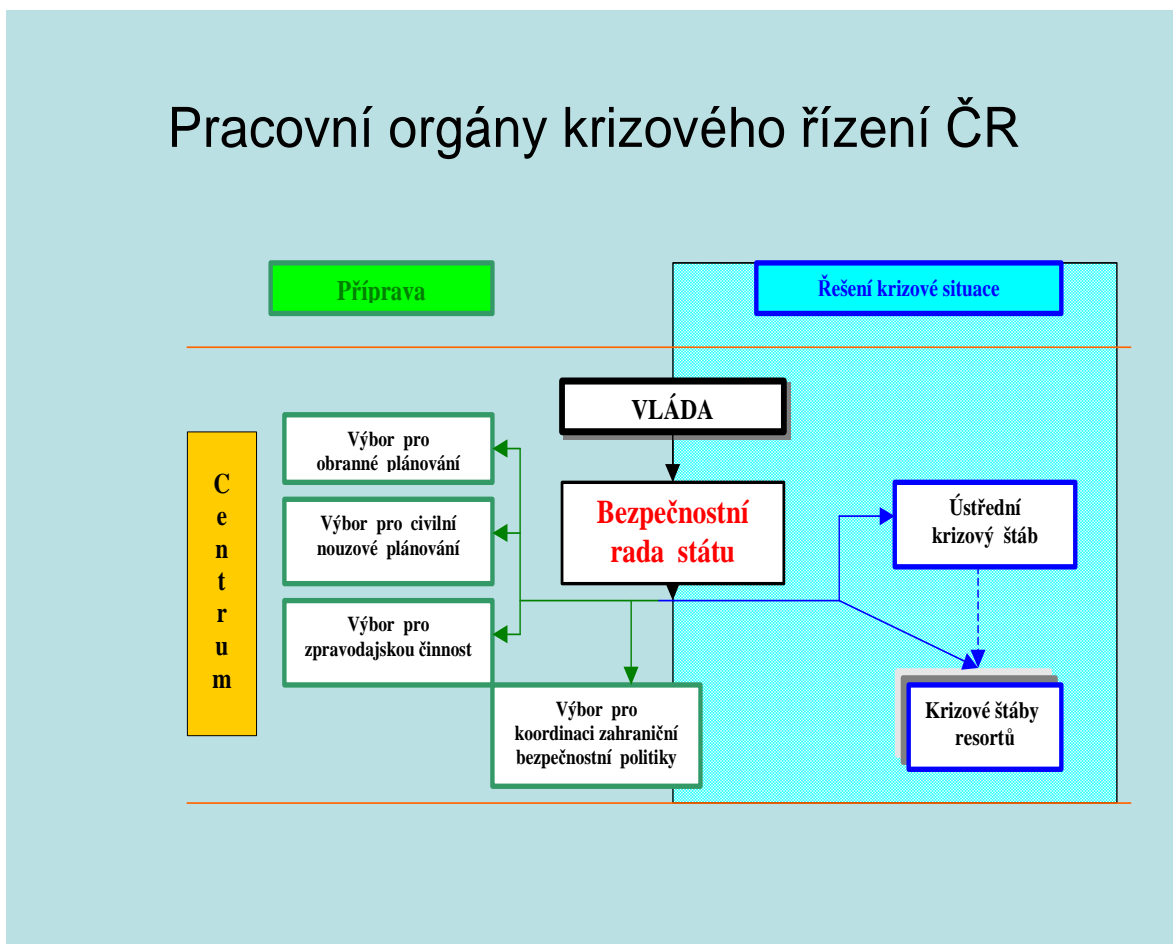
Ministerstva a další správní úřady v návaznosti na § 9 krizového zákona zřizují krizové štáby jako pracovní orgány pro řešení krizových situací.

Např. ministr vnitra svým pokynem č. 36/2002, v aktuálním znění, zřídil Krizový štáb ministra vnitra. Při hrozbě nebo vzniku krizové situace v oblasti ohrožení vnitřní bezpečnosti svolává ministr vnitra tento svůj krizový štáb, ve kterém vedle vlastní koordinace krizových opatření uvnitř resortu MV může v případě, že není svolán ÚKŠ, zabezpečit prostřednictvím přizvaných odborníků a zástupců jiných resortů spolupráci s jinými ústředními správními úřady a dalšími orgány. V případě, kdy je svolán ÚKŠ, může ministr vnitra svolat svůj krizový štáb pro zajištění koordinace krizového řízení v rámci MV.

Při hrozbě nebo řešení krizových situací, které nemají charakter závažného ohrožení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, zabezpečují spolupráci s ostatními orgány krizového řízení vedoucí pracovníci nebo odborníci z MV a Policie ČR, kteří jsou přizváni na jednání příslušných krizových štábů.

V rámci resortu MV mohou v návaznosti na ustanovení interního předpisu (nařízení MV č. 13/2004) vedoucí pracovníci organizačních celků (útvárů) vytvářet vlastní krizové štáby. Pro řešení rizik v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku jsou zejména významné krizové štáby policejního prezidenta, vedoucích pracovníků složek Policie ČR s celostátní působností, ředitelů Policie ČR správ krajů a ředitelů okresních ředitelství Policie ČR.

Činnost resortních a dalších krizových štábů organizačně zabezpečují pracoviště krizového řízení ministerstev a správních úřadů zřízené rovněž podle § 9 krizového zákona. Jednotlivé útvary a služby Policie ČR podle nařízení MV č. 13/2004 pak vytváří krizová pracoviště (jeho funkci vykonává vedoucím útvaru určený organizační celek nebo pracovník), která zabezpečují koordinaci a plnění úkolů útvarů a služeb Policie ČR v oblasti krizového řízení a spolupráci s jednotlivými prvky bezpečnostního systému ČR při realizaci krizových opatření.

Územní pracovní orgány krizového řízení

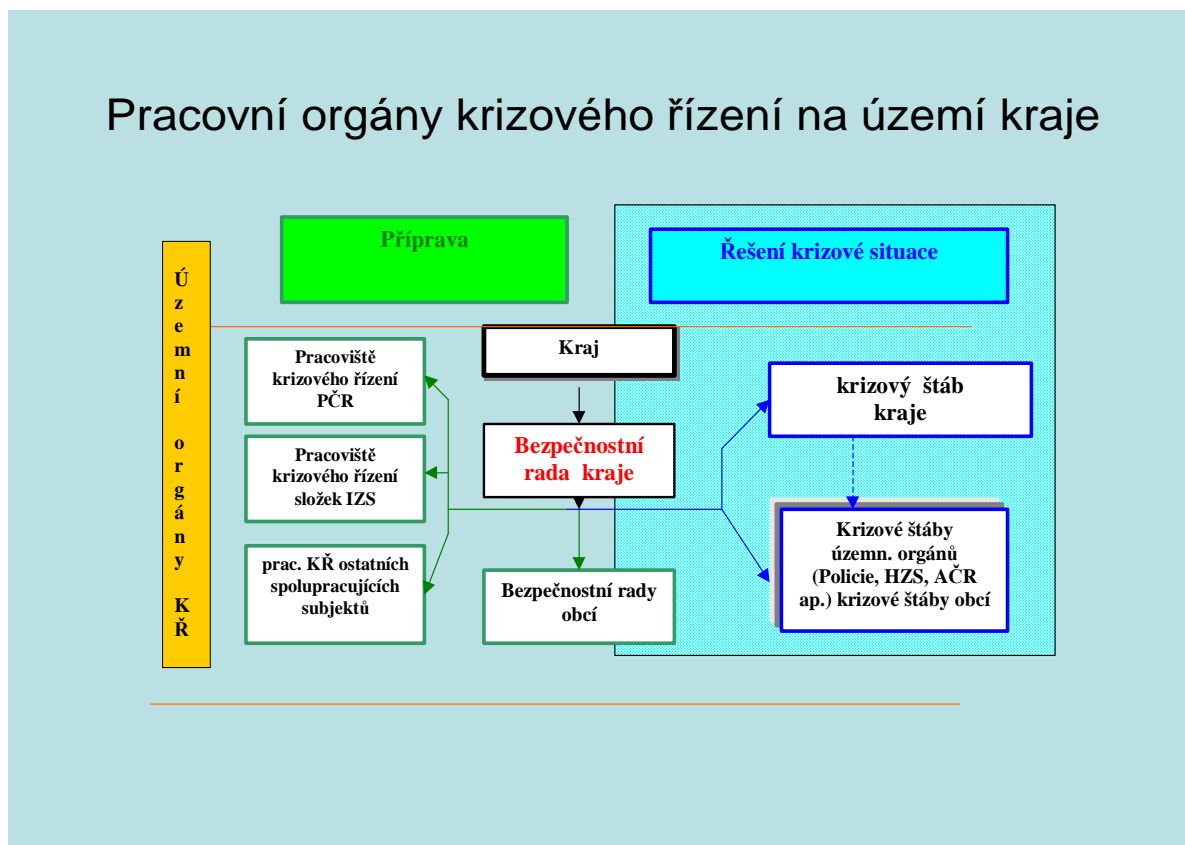
V rámci krajů je koordinace krizového řízení rozdělena mezi orgány samosprávy (hejtman, krajský úřad) a územně dislokované složky ústředních správních úřadů.

Působnost hejtmana kraje (primátora hlavního města Prahy) a krajského úřadu (magistrátu hlavního města Prahy) v oblasti krizového řízení koordinuje odborný útvar (odbor, oddělení) krizového řízení příslušného krajského úřadu. Funkce vedoucího tohoto útvaru je spojena s funkcí tajemníka bezpečnostní rady kraje. Koordinaci jednotlivých subjektů samosprávy a státní správy v rámci kraje zabezpečuje pracovní orgán hejtmana - bezpečnostní rada kraje. Při hrozbě krizové situace a za krizových stavů je tato rada spolu s odbornými skupinami a přizvanými odborníky součástí krizového štábu kraje (magistrátu hlavního města Prahy).

Významnou úlohu v rámci koordinace krizového řízení a plánování v kraji plní Hasičský záchranný sbor kraje. Mezi jeho základní povinnosti zejména patří:

- organizace součinnosti mezi správními úřady a obcemi,
- zabezpečení zpracování krizového plánu kraje (který schvaluje hejtman),
- vyžadování, shromažďování a evidování stanovených údajů pro přípravu území na krizové situace,
- ukládat určeným obcím rozpracování úkolů z krizového plánu kraje,
- poskytování podkladů nezbytných pro krizové plánování určeným obcím,
- seznamování obcí a právnických a fyzických osob s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení,
- vytváření podmínek pro činnost krizového štábu kraje,
- za stavu nebezpečí zabezpečení varování a vyrozumění, organizování zajišťování a označování nebezpečných oblastí, provádění dekontaminace a dalších ochranných opatření.

Policie ČR pak zajišťuje (koordinuje) na území kraje připravenost k řešení krizových situací spojených s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem.

Orgány obce jsou odpovědné za řešení ohrožení v rámci obce, případně provedení stanovených mimořádných a krizových opatření v podmínkách obce, a to jak za krizových situací (včetně stavu ohrožení státu a válečného stavu), tak mimo ně. Pokud starosta neplní v době krizového stavu úkoly stanovené krizovým zákonem, může hejtman, v jehož kraji se tato obec nachází, převést jejich výkon na předem stanovenou dobu na zmocněnce, kterého jmenuje.

V rámci reformy veřejné správy byly ustaveny tzv. obce s rozšířenou působností, které vykonávají státní správu v přenesené působnosti ve správním obvodu, který je stanoven vyhláškou MV a skládá se z vlastního území obce s rozšířenou působností a dalších obcí. Do svého zániku ke konci roku 2002 byly základním článkem krizového řízení na teritoriu okresní úřady. Jejich úkoly v této oblasti byly přeneseny zejména na krajské úřady, zčásti právě na obce s rozšířenou působností.

Krizový zákon z hlediska koordinace krizového řízení na obecní úrovni nestanovuje obecné úkoly obcím s rozšířenou působností. HZS kraje podle § 15 krizového zákona určuje obce, které jsou povinny rozpracovat vybrané úkoly z krizového plánu kraje (tzv. určené obce, jimiž jsou v praxi všechny obce s rozšířenou působností). V tomto případě starosta určené obce musí zřídit bezpečnostní radu obce a krizový štáb obce. Podle závažnosti možného ohrožení na území může HZS kraje určit další „určené obce“.

Za připravenost obce na řešení krizových opatření a provádění krizových opatření (§ 23 krizového zákona) odpovídá starosta obce. Za organizaci přípravy a zabezpečení krizových opatření v působnosti obce odpovídá obecní úřad. Součinnost při přípravě obce na krizové stavy zabezpečuje pracovní orgán starosty – bezpečnostní rada obce, která má svého tajemníka, stejně jako je tomu u bezpečnostní rady kraje. Při řešení krizových situací může starosta zřídit svůj pracovní orgán – krizový štáb obce.

V rámci své odpovědnosti za provedení krizových opatření v podmínkách obce vydávají orgány obce nařízení. Pokud starosta neplní za krizových stavů určené úkoly (krizová opatření) může ho příslušný hejtman nahradit na stanovenou dobu zmocněncem.

Shrnutí:

V případě jakékoli situace, vyhodnocené jako potenciálně krizové pro bezpečnost České republiky, analyzuje a navrhuje postupy k jejímu zvládnutí na ústřední úrovni Bezpečnostní rada státu. Koordinuje přípravu na krizové situace se svými čtyřmi stálými pracovními výbory a vládě navrhuje řešení spolu s Ústředním krizovým štábem, jako svým dalším pracovním orgánem. Na územní úrovni je koordinace krizového řízení rozdělena mezi orgány samosprávy a územně dislokované složky ústředních správních úřadů.

Kontrolní otázky:

- ***Popište činnost a působnost Bezpečnostní rady státu a jejích pracovních výborů.***
- ***Popište činnost a působnost Ústředního krizového štábu a krizových štábů ústředních správních úřadů.***
- ***Vyjmenujte pracovní orgány krizového řízení na úrovni krajů a obcí.***

Porovnání systému krizového řízení ČR se zahraničními systémy

Klíčová slova:

**ochrana obyvatelstva – nouzové plánování – civilní nouzové plánování –
ochrana před katastrofami – ochrana kritické infrastruktury –
„Stockholmské zásady“**

V souvislosti se koncem studené války bylo dominantní zaměření NATO a Evropského společenství na obranné přípravy v podmínkách nukleární války transformováno na systémy krizové řízení zaměřené zejména na přípravu a řešení nevojenských krizových situací.

V rámci Evropy a Severní Ameriky vznikla řada systémů ochrany společnosti před přírodními i společenskými riziky. Bohužel v rámci mezinárodních sdružení, smluv a dohod dosud nevznikl dokument, který by tuto oblast sjednocoval a standardizoval. Z tohoto důvodu je oblast krizového (nouzového, katastrofického apod.) řízení pojmově velmi nejednotná. Například v Evropě se pro komplexní i dílčí činnosti v oblasti krizového řízení vedle tohoto pojmu užívají i pojmy *ochrana (obrana) obyvatelstva, nouzové plánování, civilní nouzové plánování, ochrana před katastrofami, ochrana kritické infrastruktury* apod.

Pro sjednocení pojmů v ČR byl v roce 2004 z iniciativy MV a Ministerstva obrany ČR vydán Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu. V tomto terminologickém slovníku je vedle vysvětlení obsahu jednotlivých pojmů uveden i nejbližší ekvivalent v angličtině a v některých případech i ve francouzštině.

U některých států je základní systémové členění problematiky příprav společnosti na možná rizika rozděleno podle závažnosti těchto ohrožení a tomu je pak přizpůsobena odpovědnost za přípravu a řešení těchto rizik:

- Rizika ohrožující stát jako celek - jejich řešení a příprava opatření je v centrální působnosti (zejména cestou ústředních správních úřadů). Většinou se systémy příprav na hrozby vyvolávající krize celostátního dopadu nazývají *krizové plánování, krizové řízení* apod. Mezi tato „krizová“ ohrožení se zejména počítá vnější vojenské ohrožení, útok na demokratické základy státu a společenské zřízení, terorismus, útok na měnu a hospodářský systém, nedostatek energií celostátního rozsahu, rozsáhlé epidemie apod. Tyto krize většinou splňují některý ze dvou základních znaků:
 - a) ohrožení suverenity, bezpečnosti a územní celistvosti státu,
 - b) jiná velmi závažná ohrožení, která nejsou schopny řešit územní správní orgány.
- Rizika ohrožující část území státu - u těch se předpokládá, že je územní (místní) správní orgány budou schopny vyřešit, byť s pomocí státu. Většinou jsou sem řazeny živelní pohromy, havárie, požáry, nehody apod. Zahraniční systémy připravenosti na uvedená ohrožení se nazývají *nouzové plánování (řízení), civilní nouzová připravenost, ochrana obyvatelstva* apod. V ČR je

připravenost území na většinu uvedených ohrožení řešena v havarijních plánech krajů a obcí, které jsou součástí krizových plánů orgánů krizového řízení.

Pro zajištění transformace obranných systémů v Evropě, které vznikly v období studené války, na demokratické systémy zaměřené i na nevojenská ohrožení byly přijaty na legislativním semináři organizovaném v rámci programu Partnerství pro mír ve Švédsku v roce 1996 tzv. „Stockholmské zásady pro tvorbu legislativy pro stavy nouze“. Ač tyto zásady nemají závaznou podobu (pouze doporučují), umožnily v 90. letech v řadě zemí vytvořit nebo doplnit „krizovou“ legislativu zejména o zásady:

- využívání mezinárodního práva a ochrany svobod při použití mimořádných pravomocí,
- zavádění civilní kontroly při vyhlášení zvláštních pravomocí,
- přiměřenosti krizových pravomocí (opatření) dané situaci,
- ochrany před zneužitím krizových pravomocí,
- dohledu a kontroly soudní a zákonodárnou mocí,
- přezkoumání opatření přijatých výkonnou mocí,
- kompenzace ztrát a škod,
- přesun odpovědnosti v krizovém řízení na nejnížší možnou úroveň veřejné správy.

Shrnutí:

V oblasti krizového řízení neexistuje závazný mezinárodně právní dokument, který by tuto problematiku upravoval. Jsou zde pouze doporučení obsažená ve „Stockholmských zásadách“ směřující k zabezpečení kontroly nad omezením práv a svobod, podílu samosprávy na krizovém řízení, kontroly moci výkonné moci soudní a moci zákonodárnou atd.

Kontrolní otázky:

- *Charakterizujte systém krizového řízení v ČR ve srovnání se zahraničními systémy.*
- *Co doporučují tzv. „Stockholmské zásady“?*

3. ORGANIZACE A BĚŽNÝ VÝKON SLUŽBY POLICIE ČR

Organizační struktura Policie ČR, její postavení v rámci MV a postavení Policie ČR ve vztahu k orgánům veřejné správy

MV je v oblasti bezpečnosti podle kompetenčního zákona ústředním orgánem státní správy pro vnitřní věci, zejména pro:

- veřejný pořádek a další věci vnitřního pořádku a bezpečnosti ve vymezeném rozsahu, včetně dohledu nad bezpečností a plynulostí silničního provozu,
- jména a příjmení, matriky, státní občanství, občanské průkazy, hlášení pobytu a evidenci obyvatel,
- sdružovací a shromažďovací právo a povolování organizací s mezinárodním prvkem,
- zbraně a střelivo,
- požární ochranu,
- cestovní doklady, povolování pobytu cizinců a postavení uprchlíků,
- státní hranice, jejich vyměňování, udržování a vedení dokumentárního díla,
- veřejné sbírky,
- krizové řízení (nesouvisející se zajišťováním obrany),
- civilní nouzové plánování,
- ochranu obyvatelstva a
- integrovaný záchranný systém (IZS).

Dále MV zajišťuje komunikační sítě pro Policii ČR, složky IZS a územní orgány státní správy. MV zajišťuje spolupráci v rámci mezinárodních organizací Interpol a Europol.

MV zabezpečuje plnění úkolů v oblasti vnitřní bezpečnosti vedle působnosti stanovené v řadě právních předpisů i v návaznosti na průběžně novelizovanou Bezpečnostní strategii ČR (viz aktuální úkoly na úseku terorismu, mezinárodního organizovaného zločinu, proliferační zbraní hromadného ničení, korupce, živelných pohrom a dalších hrozeb a rizik uvedených v kapitole č.V./3 „Politika v oblasti vnitřní bezpečnosti“). Prostřednictvím příslušných složek činných v oblasti vnitřní bezpečnosti MV průběžně analyzuje situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR, identifikuje hrozby, posuzuje rizika a iniciuje návrhy na jejich účinnou eliminaci.

Postavení Policie ČR v rámci MV

MV odpovídá za vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek a přitom určuje a kontroluje postupy Policie ČR. V souladu se zákonem o Policii ČR hovoříme o Policii ČR jako o ozbrojeném bezpečnostním sboru ČR, který plní úkoly v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti a jiné úkoly v rozsahu a způsobem definovaným právním rámcem. Stejně tak plní úkoly ve své věcné působnosti, k jejichž splnění se ČR zavázala příslušnými mezinárodně smluvními akty.

Podle § 3 tohoto zákona je Policie ČR podřízena MV a policejní prezident odpovídá za činnost Policie ČR ministru vnitra. Ministr vnitra jmenuje a odvolává policejního prezidenta se souhlasem vlády. Policejní prezident stojí čele Policejního prezidia ČR, které řídí činnost Policie ČR v rozsahu stanoveném zákonem o Policii ČR. Útvary policie zřizuje ministr vnitra na návrh policejního prezidenta.

Ministr vnitra se souhlasem prezidenta ČR jmenuje a odvolává ředitele útvaru pro ochranu prezidenta České republiky ochranné služby, který zajišťuje ochranu prezidenta České republiky a ochranu objektů, v nichž prezident České republiky pobývá. Bližší úpravu organizace policie, zejména řízení útvarů a služeb policie, součinnost mezi nimi a způsob jejich hospodářského zabezpečení stanoví na návrh policejního prezidenta ministr vnitra.

Základem činnosti Policie ČR je:

- ochrana celospolečenských zájmů a hodnot, zejména zákonnosti, státu, ústavních základů a institucí, zabezpečení nerušeného výkonu funkce všech orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní,
- ochrana fyzických osob, jejich životů, zdraví, lidské důstojnosti, jakož i právnických osob,
- ochrana majetku, a to bez rozdílu jeho vlastníků.

Struktura Policie ČR by se dala zjednodušit následujícím způsobem:

a) podle organizačního členění:

- Policejní prezídium ČR - jeho rolí je základní koordinace a řízení policejních aktivit ve smyslu plnění úkolů v oblasti udržování veřejného pořádku a bezpečnosti,
- útvary s celorepublikovou působností (například útvar rychlého nasazení, útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování, služba cizinecké a pohraniční policie atd.),
- útvary s územně vymezenou působností (Policie ČR správy krajů a správa hlavního města Prahy, okresní, městská a obvodní ředitelství).

b) podle věcného zaměření činnosti:

- služba pořádkové policie,
- služba kriminální policie a vyšetřování,
- služba dopravní policie,
- služba správních činností,
- ochranná služba,
- služba cizinecké a pohraniční policie,
- útvar rychlého nasazení,
- služba železniční policie,
- letecká služba.

Územní členění výše uvedených služeb policie není jednotné. Některé služby policie jsou organizovány jako útvary s celorepublikovou působností a současně mají podřízené útvary na území krajů a některé působí pouze jako útvary s celorepublikovou působností (např. ochranná služba). To znamená, že útvary některých služeb, které jsou dislokovány na území (v krajích) nejsou podřízeny ředitelům Policie ČR správ krajů (např. služba cizinecká a pohraniční policie). Na území kraje může být také více útvarů jedné služby policie, z nichž některé jsou podřízeny útvaru s celorepublikovou působností („centru“) a další jsou zařazeny v rámci Policie ČR - správy kraje (např. u služby kriminální policie a vyšetřování).

Postavení Policie ČR v rámci MV a postavení Policie ČR ve vztahu k orgánům veřejné správy

Postavení Policie ČR ve vztahu k orgánům veřejné správy:

Každý má právo obrátit se na policistu a policejní útvary se žádostí o pomoc. Ty jsou povinny v rozsahu své působnosti tuto pomoc poskytnout. Policie plní úkoly při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku, které jí ukládají příslušné orgány obcí za podmínek stanovených zvláštními předpisy (například § 103 odst. 4 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích). Policejní útvary a orgány obce si navzájem poskytují informace nezbytné pro plnění úkolů při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku.

Vzhledem ke skutečnosti, že Policie ČR nemá ze zákona právní subjektivitu, zastupuje zájmy Policie ČR ve věcech vyžadujících postavení právního subjektu resortu MV. MV tak ve spolupráci s Policií ČR navrhuje bezpečnostní koncepce a legislativní předpisy, jedná s orgány ústřední správy, zabezpečuje úkony a realizuje příslušná opatření.

Policejní útvary upozorňují státní orgány a orgány obcí na skutečnosti, které se dotýkají jejich činnosti a mohou vést k ohrožení nebo porušení veřejného pořádku anebo ohrožení bezpečnosti osob nebo majetku.

Policejní útvary jsou oprávněny při plnění úkolů požadovat od státních orgánů a orgánů obcí pomoc při plnění svých úkolů, zejména potřebné podklady a informace. Orgány zde uvedené jsou povinny požadovanou pomoc poskytnout, pokud jim v tom nebrání plnění nebo dodržování povinností podle jiných obecně závazných právních předpisů.

Policie je při plnění svých úkolů oprávněna žádat poskytnutí informací z databáze účastníků veřejné telefonní služby, evidence občanských průkazů, evidence cestovních dokladů, evidence obyvatel a registru řidičů od příslušného správce evidence.

Služební zákroky směřující k rozpuštění shromáždění provádějí policejní útvary na základě rozhodnutí příslušného orgánu; bez tohoto rozhodnutí mohou provést služební zákrok, pokud tak stanoví zvláštní zákon (zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím). Jestliže byl služební zákrok proveden bez rozhodnutí příslušného orgánu, je policejní útvar povinen neprodleně vyrozumět tento orgán o provedeném služebním zákroku.

Kontrolní otázky:

- **Jaký je vztah mezi MV a Policií ČR a jaká je základní působnost MV?**
- **Které jsou základní činnosti Policie ČR?**
- **Popište základní organizační strukturu Policie ČR.**
- **Co je obsahem spolupráce mezi Policií ČR k orgány veřejné správy?**

Běžný výkon služby Policie ČR, odpovědnost jednotlivých služeb Policie ČR za plnění úkolů a vzájemná spolupráce těchto služeb

V běžném výkonu služby plní Policie ČR zejména tyto úkoly:

- chrání bezpečnost osob a majetku,
- spolupůsobí při zajišťování veřejného pořádku, a byl-li porušen, činí opatření k jeho obnovení,
- vede boj proti terorismu,
- odhaluje trestné činy a zajišťuje jejich pachatele,
- koná vyšetřování o trestných činech,
- zajišťuje ochranu státních hranic ve vymezeném rozsahu,
- zajišťuje ochranu ústavních činitelů České republiky a bezpečnost chráněných osob, kterým je při jejich pobytu na území České republiky poskytována osobní ochrana podle mezinárodních dohod,
- zajišťuje ochranu zastupitelských úřadů, ochranu sídelních objektů Parlamentu, pokud zákon nestanoví jinak, prezidenta republiky, Ústavního soudu, Ministerstva zahraničních věcí ČR, MV a dalších objektů zvláštního významu pro vnitřní pořádek a bezpečnost, které určí vláda na návrh ministra vnitra; rovněž zajišťuje ochranu objektů, pro které taková ochrana vyplývá z mezinárodní dohody, kterou je Česká republika vázána,
- dohlíží na bezpečnost a plynulost silničního provozu a spolupůsobí při jeho řízení,
- odhaluje přestupky,
- projednává přestupky, pokud tak stanoví zvláštní zákon (§ 52 písm. b) zákona č. 200/1990 Sb. o přestupcích),
- vede evidence a statistiky potřebné pro plnění svých úkolů,
- vyhledává celostátní pátrání; přitom je oprávněna zveřejňovat údaje nezbytné k identifikaci hledaných osob,
- na základě vyznění orgány Vězeňské služby České republiky provádí úkony související s bezprostředním pronásledováním osob, které uprchly z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody,
- zadržuje svěřence s nařízenou ústavní nebo uloženou ochrannou výchovou, kteří jsou na útěku, a spolupůsobí při jejich vyhledávání,
- zajišťuje pohotovostní ochranu jaderných zařízení, která určí vláda, a podílí se na fyzické ochraně jaderného materiálu při jeho přepravě podle zvláštního zákona - zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon),
- kontroluje doklady o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla podle zvláštního právního předpisu (§ 17 zákona č. 168/1999 Sb. o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla).

Hlavní odpovědnost jednotlivých služeb Policie ČR za plnění úkolů a vzájemná spolupráce těchto služeb

Služba kriminální policie a vyšetřování

Služba kriminální policie a vyšetřování v rámci své působnosti odpovídá zejména za plnění úkolů v oblasti odhalování vymezené trestné činnosti a za výkon specializovaných kriminalistických a operativně pátracích činností.

Služba kriminální policie a vyšetřování plní zejména tyto úkoly:

- prověřuje, vyšetřuje a provádí úkoly policejního orgánu k objasnění skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a ke zjištění jeho pachatele v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem (zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád),
- podílí se na odhalování závažné organizované trestné činnosti v oblasti obecné a hospodářské kriminality; v rámci této činnosti získává, vyhodnocuje a operativně rozpracovává poznatky k trestné činnosti a trestně stíhá její pachatele,
- podílí se na organizování a řízení specializovaných pracovních týmů při objasňování závažných trestných činů a trestných činů páchaných v sériích,
- řídí a organizuje plnění úkolů na úseku pátrání po osobách a věcech,
- spolupracuje při řešení konkrétních případů trestné činnosti ve vymezeném rozsahu s orgány policie sousedních států,
- vede a při vlastní činnosti využívá určené evidence, statistiky a databáze,
- zajišťuje informační servis a přenosy dat provozovaných v celokrajském a celorepublikovém informačním systému.

Služba pořádkové policie

Služba pořádkové policie (a obdobně i služba železniční policie) zabezpečuje oblast veřejného pořádku a bezpečnosti a plní zejména tyto úkoly:

- provádí ochranu veřejného pořádku,
- působí v oblasti odhalování kriminality,
- působí v příslušném trestním řízení a řešení přestupků,
- provádí dohled nad bezpečností a plynulostí silničního provozu, v tomto směru spolupracuje se službou dopravní policie,
- přijímá, eviduje a prošetřuje oznámení od občanů a organizací,
- provádí výkon hlídkové a obchůzkové služby,
- provádí výkon služby na vodních tocích a vodních nádržích včetně potápěčských prací,
- plní úkoly na úseku služební kynologie – výcvik psů, zajišťování místa činu, pátrání po pachových stopách a práce související s činností pachového střediska,
- plní specifické úkoly na úseku železniční přepravy,
- provádí doprovody důležitých a určených spojů osobní dopravy na železnici,
- při odhalování a dokumentování trestné činnosti spolupracuje se službou kriminální policie a vyšetřování,
- spolupracuje se službou cizinecké a pohraniční policie v oblasti zjišťování nezákonné migrace cizinců, nezákonného zaměstnávání, ubytování, páchaní trestné činnosti cizinci apod.

Pořádkové jednotky

Postup při zřizování, organizaci, činnosti a zabezpečení pořádkových jednotek Policie ČR stanoví závazný pokyn policejního prezidenta č. 154 ze dne 15. prosince 2003. Jednotky jsou začleněny a řízeny v rámci služby pořádkové policie a organizačně zařazeny zejména u útvarů s územně vymezenou působností.

Pořádkové jednotky zakročují pod jednotným velením a plní zejména následující úkoly:

- chrání bezpečnost osob a majetku, spolupůsobí při zajišťování veřejného pořádku a bezpečnosti, provádí bezprostřední opatření k jeho obnově, byl-li závažným způsobem narušen,
- podílí se na výkonu služby v případech mimořádných událostí, živelních pohrom, katastrof a průmyslových havárií, sportovních a kulturních akcí a při pátrání po osobách a věcech, které svým rozsahem a charakterem vyžadují nasazení většího počtu sil a prostředků Policie ČR, zejména v rámci bezpečnostních opatření nebo při plnění úkolů IZS,
- posilují výkon hlídkové nebo jiné služby na teritoriu útvarů policie, kde jsou zřízeny nebo kde to vyžaduje bezpečnostní situace, v rámci běžného nebo zvýšeného výkonu služby, bezpečnostních opatření, případně na teritoriu dalších útvarů policie.

Zásahové jednotky služby pořádkové policie a zásahová jednotka rychlého nasazení

Zásahové jednotky jsou organizovány na centrální úrovni (útvary rychlého nasazení při Policejním prezídiu ČR) a v rámci Policie ČR správ krajů. Zámkroky zásahových jednotek služby pořádkové policie a zásahové jednotky rychlého nasazení se provádějí pod jednotným velením. Tyto jednotky provádějí služební zákroky proti teroristům, únoscům osob a dopravních prostředků, nebezpečným pachatelům organizované trestné činnosti a pachatelům zvláště závažných úmyslných trestných činů, zejména při jejich zadržení.

Zásahové jednotky plní dále úkoly při:

- ochraně nebo obnovení veřejného pořádku, jakož i k obnovení pořádku v místech, kde se vykonává vazba nebo trest odnětí svobody,
- záchranných akcích, zejména při vzniku živelních pohrom a katastrof, velkých dopravních nehod a průmyslových havárií, a to v rozsahu, který je limitován technickým vybavením a vycvičeností zásahové jednotky,
- zajišťování pohotovostní ochrany jaderných zařízení, určených vládou, jsou-li zřízeny v místě jejich dislokace.

Zásahové jednotky lze použít k posílení přímého výkonu služby Policie ČR za předpokladu, že nebude ohroženo plnění jejich úkolů.

Služba dopravní policie

Odpovídá za plnění úkolů v oblasti dohledu nad bezpečností a plynulostí silničního provozu, přičemž zejména:

- provádí výkon dozoru nad silničním provozem,
- provádí šetření podle zvláštního právního předpisu (zák. č. 141/1961 Sb. a č. 200/1990 Sb., o přestupcích),
- projednává dopravní přestupky v blokovém řízení,
- plní úkoly na úseku dopravního inženýrství,
- provádí dokumentaci a evidenci dopravních přestupků a dopravních nehod,
- zabezpečuje doprovody,
- plní úkoly státní správy ve vymezeném rozsahu,
- zabezpečuje plnění úkolů dálničních oddělení policie.

Služba správních činností

Odpovídá za plnění úkolů státní správy na úseku střelných zbraní a střeliva, výbušnin a omamných a psychotropních látek podle zvláštního právního předpisu (zákon č. 288/1995 Sb. o střelných zbraních, zákon č. 61/1988 Sb. o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích).

Služba cizinecké a pohraniční policie

Úkoly jsou zde plněny třemi organizačními celky – *oddělením cizinecké policie, referátem cizinecké a pohraniční policie* a konečně *odborem pátrání a kontroly pobytu*.

Oddělení cizinecké policie plní zejména tyto úkoly:

- zajišťuje výkon státní správy a provádí eskortu cizinců,
- spolupracuje s útvary Policie ČR a orgány státní správy a samosprávy při kontrole dodržování pobytového režimu cizinců a provádí pátrání se zaměřením na kontrolu ubytovacích zařízení,
- provádí v rámci své územní působnosti prvotní úkony při řešení jím zjištěné trestné činnosti cizinců, které se dopustili na teritoriu a odhaluje, prošetřuje, oznamuje a řeší přestupky dle zvláštního právního předpisu,
- koná trestní řízení ve vymezeném rozsahu zejména o trestných činech maření výkonu úředního rozhodnutí, padělání a pozměňování veřejné listiny a přitom spolupracuje s útvary policie a s kriminálním úřadem Policejního prezidia ČR.

Referát cizinecké a pohraniční policie plní zejména tyto úkoly:

- zabráňuje nedovolenému překračování státních hranic osobami a dopravními prostředky, odhaluje a řeší případy, kdy k nedovolenému překročení došlo,
- provádí pohraniční kontrolu, provádí opatření k osobám a věcem, odhaluje, prošetřuje, oznamuje a řeší přestupky spáchané zejména v souvislosti s překračováním hranic,
- ve vymezeném rozsahu plní úkoly na úseku pátrání po osobách a věcech a plní úkoly v trestním řízení,
- zajišťuje plnění úkolů vyplývajících z readmisních dohod se sousedními státy na úseku předávání a přebírání osob, rozhoduje o správním vyhoštění cizinců, rozhoduje o zajištění cizince za účelem správního vyhoštění nebo za účelem plnění závazků vyplývajících z mezinárodní smlouvy,
- provádí ve vymezeném rozsahu úkony k žadatelům o azyl, provádí pobytovou kontrolu,
- kontroluje vnější stav a úplnost vyznačení průběhu státních hranic a zařízení upozorňujících na jejich průběh, při zjištění závad provádí stanovená opatření,
- na mezinárodních letištích provádí vnější kontrolu stavu vyznačení a zabezpečení bezpečnostního prostoru letiště, vyhledává a odhaluje výbušniny a nástražné výbušné systémy a provádí stanovená opatření, podílí se na plnění úkolů při ochraně civilního letectví,
- rozhoduje o odepření vstupu nebo vycestování z území ČR, provádí zadržení cestovního dokladu, kontrolu dovozu, vývozu a průvozu zbraní a střeliva,
- spolupracuje s příslušnými státními orgány, s místními orgány veřejné správy a s fyzickými a právníckými osobami při zajišťování ochrany státních hranic, ve spolupráci s celním úřadem zabezpečuje dodržování veřejného pořádku v prostoru hraničního přechodu,
- spolupracuje s orgány ochrany hranic sousedních států, na základě přijatých ujednání koordinuje výkon služby a podílí se na společných bezpečnostních akcích.

Referát se dále podílí na:

- zabezpečování a kontrole dodržování závazků vyplývajících z mezinárodních smluv, které upravují režim na státních hranicích,
- odhalování a zabraňování terorismu a organizovanému zločinu na státních hranicích,
- zajišťování požadavků na ochranu přírody a krajiny v obvodu místní příslušnosti referátu, především v národních parcích, chráněných krajinných oblastech a dalších zvláště chráněných územích na základě dohod s příslušnými orgány,
- poskytování pomoci při likvidaci následků živelních událostí v blízkosti státních hranic.

Obdobné úkoly plní i odbor pátrání a kontroly pobytu.

Ochranná služba

Plní především tyto úkoly:

- zajišťuje ochranu ústavních činitelů České republiky a bezpečnost chráněných osob, kterým je při jejich pobytu na území České republiky poskytována osobní ochrana podle mezinárodních dohod,
- zajišťuje ochranu zastupitelských úřadů, ochranu sídelních objektů Parlamentu, pokud zákon nestanoví jinak, prezidenta republiky, Ústavního soudu, Ministerstva zahraničních věcí ČR, MV a dalších objektů zvláštního významu pro vnitřní pořádek a bezpečnost, které určí vláda na návrh ministra vnitra; rovněž zajišťuje ochranu objektů, pro které taková ochrana vyplývá z mezinárodní dohody, kterou je Česká republika vázána,
- specifický úkol v rámci ochrany hlavy státu plní *útvár pro ochranu prezidenta ČR ochranné služby*.

Letecká služba

V letovém provozu plní především tyto úkoly:

- přednostně zajišťuje akce směřující k záchraně životů, odvrácení hrozícího nebezpečí a škod velkého rozsahu,
- provádí podporu pátrání po pohřešovaných osobách,
- vrtulníky se speciální výbavou jsou používány na akce speciálních útvarů Policie ČR,
- monitorování prostoru, pátrání po pachatelích loupežných přepadení, po vozidlech a důkazních předmětech,
- v důležitých případech provádí přepravu lékařských týmů v rámci transplantačních programů specializovaných lékařských pracovišť,
- na výzvu střediska Záchrané a vyhledávací služby Řízení letového provozu ČR (SAR) provádí pátrání po zdrojích vysílání nouzového signálu,
- na výzvu generálního ředitelství HZS ČR provádí hašení požárů.

Policie ČR dále zabezpečuje specifické úkoly v citlivých a velmi ohrožených oblastech ochrany majetku, financí, zásilek, kulturních památek, veřejného pořádku ve vazbě na nápravná zařízení a věznice atd. K tomu Policejní prezidium ČR (MV) přijalo na základě smluvního ujednání řadu interních předpisů

k upřesnění spolupráce a úkolů Policie ČR ve vztahu k Ministerstvu kultury ČR, Vězeňské službě, České poště, České národní bance apod.

V dalších oblastech spolupráce má Police ČR oprávnění k poskytnutí:

- ochrany soudním exekutorům a osobám pověřeným výkonem rozhodnutí soudu nebo jiného státního orgánu anebo orgánu obce při výkonu exekuční činnosti,
- informací ze svých evidencí službám, které působí v Policii ČR, MV, Bezpečnostní informační službě České republiky, Vojenskému zpravodajství, Vojenské policii a dalším státním orgánům a organizacím a soudním exekutorům, jen je-li to nezbytné pro plnění jejich úkolů podle zákona.

Odpovědnost za řízení nejvýznamnějších organizačních částí Policie ČR

Policejní prezident ČR – je mu podřízeno (přímo, mimo jeho náměstký) bezpečnostní oddělení, oddělení kontroly a stížností, oddělení personální práce a oddělení systémového řízení a informatiky. Útvar rychlého nasazení, který je útvarem Policie ČR s celorepublikovou působností pro speciální nasazení a pro řešení mimořádných událostí, je rovněž přímo podřízen policejnímu prezidentovi.

Činnosti a útvary podřízené náměstkovi policejního prezidenta pro trestní řízení:

- služba kriminální policie a vyšetřování
- úřad služby kriminální policie a vyšetřování
- útvary Policie ČR s celorepublikovou působností, spadající pod službu kriminální policie a vyšetřování:
 - útvaz zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování,
 - útvaz speciálních činností služby kriminální policie a vyšetřování,
 - útvaz odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování,
 - útvaz pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování,
 - národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování,
 - útvaz odhalování nelegálních výnosů a daňové kriminality služby kriminální policie a vyšetřování,

Útvary podřízené náměstkovi policejního prezidenta pro uniformovanou policii:

- útvaz pro ochranu ústavních činitelů ochranné služby,
- útvaz pro ochranu prezidenta republiky ochranné služby,
- letecká služba,
- služba cizinecké a pohraniční policie,
- pyrotechnický odbor,
- oddělení speciálních potápěčských činností a výcviku,
- ředitelství služby pořádkové policie,
- ředitelství služby železniční policie.

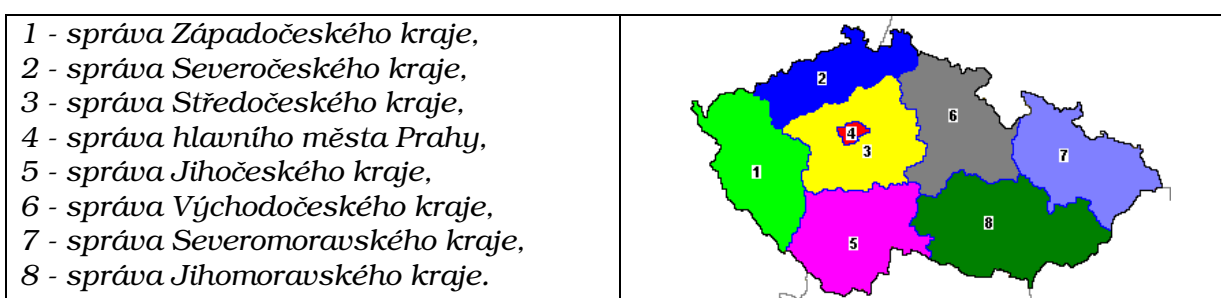
Útvary, podřízené náměstkovi policejního prezidenta odpovědnému za oblast mezinárodní policejní spolupráce a krizové řízení (pouze vybrané útvary, důležité z hlediska zajištění vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku):

- odbor mezinárodní policejní spolupráce,
- skupina koordinace a koncepčního řízení,
- operační oddělení (zahrnuje i operační středisko Policie ČR),
- skupina krizového řízení a bezpečnostní ochrany objektů, která podle nařízení MV č. 13/2004 vykonává funkci pracoviště krizového řízení Policie ČR (koordinace příprav na krizové stavy v působnosti Policie ČR),
- skupina vzdělávání, služební přípravy a sportu.

Náměstek policejního prezidenta pro ekonomiku a vedoucí kanceláře policejního prezidenta řídí řadu dalších útvarů, jejichž činnost je zejména zaměřena na zajištění chodu Policejního prezidia ČR a koordinaci logistiky pro celou Policii ČR.

Útvary Policie ČR s územně vymezenou působností

Z teritoriálního hlediska je Policie ČR rozdělena na 8 územních útvarů:

Současné „policejní“ kraje se nepřekrývají s vyššími územně samosprávnými celky. Osm policejních správ krajů a hl. m. Prahy řídí jednotlivá okresní ředitelství Policie ČR, na nejnižší organizační úrovni pak jsou obvodní oddělení Policie ČR (komentář k rozdílnému organizačnímu členění Policie ČR a územních samosprávných celků viz níže).

U územních složek Policie ČR (správy krajů a okresní ředitelství) jsou jednotlivé činnosti zaměřeny zejména do specifických oblastí ochrany veřejného pořádku, služby kriminální policie a vyšetřování a služby dopravní policie. Policie ČR postupně předala agendu evidence občanů (občanských průkazů), řidičských a technických průkazů orgánům samosprávy a nyní v oblasti správní činnosti zabezpečují územní útvary policie společně s útvary s celostátní působností správní agendu zejména v oblasti režimu zbraní a střeliva.

Kontrolní otázky:

- **Jaké jsou základní organizační části Policie ČR?**
- **Charakterizujte základní náplň činnosti neuniformované policie (služby kriminální policie a vyšetřování) a uniformované policie.**
- **Popište strukturu a činnost útvarů Policie ČR s územně vymezenou působností.**

4. KRIZOVÉ ŘÍZENÍ A MV, POLICIE ČR

Ministerstvo vnitra zabezpečuje plnění úkolů v oblasti vnitřní bezpečnosti vedle působnosti stanovené v řadě právních předpisů i v návaznosti na průběžně novelizovanou Bezpečnostní strategii ČR (viz aktuální úkoly na úseku terorismu, mezinárodního organizovaného zločinu, proliferační zbraní hromadného ničení, korupce, živelných pohrom a dalších hrozeb a rizik uvedených v kapitole „Politika v oblasti vnitřní bezpečnosti“). Prostřednictvím příslušných složek činných v oblasti vnitřní bezpečnosti MV průběžně analyzuje situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR, identifikuje hrozby, posuzuje rizika a iniciuje návrhy na jejich účinnou eliminaci.

Policie ČR byla zřízena zákonem o Policii ČR jako ozbrojený bezpečnostní sbor ČR, který plní úkoly v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti a jiné úkoly v rozsahu a způsobem, definovaným právním rámcem. Dále plní úkoly ve své působnosti, k jejichž splnění se ČR zavázala příslušnými mezinárodně smluvními akty.

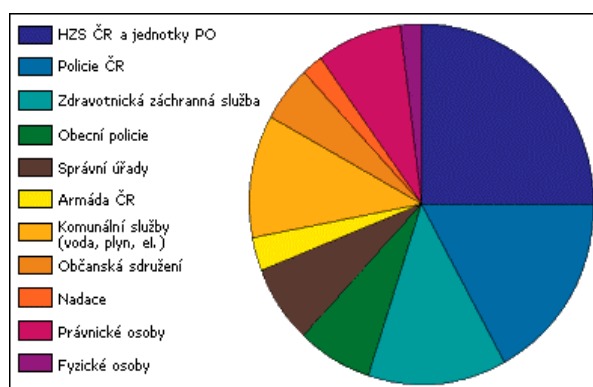
Specifické postavení Policie ČR při plnění úkolů v integrovaném záchranném systému a její podíl na zpracování a realizaci dokumentace IZS

Klíčová slova:

integrovaný záchranný systém – základní složky IZS – ostatní složky IZS

Pojem a základní charakteristika IZS

Pod pojmem integrovaný záchranný systém (IZS) se rozumí koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací – to znamená že není institucí, nemá organizační strukturu apod.

Znázornění podílu zapojení jednotlivých složek do IZS

IZS je vytvořen zákonem o IZS (viz výše) pro případy společného postupu různých subjektů při provádění záchranných a likvidačních prací při mimořádných událostech.

Koordinace záchranných a likvidačních prací se realizuje víceúrovňově. Na místě, kde mimořádná událost přímo působí svými účinky (místo zásahu), koordinuje záchranné a likvidační práce velitel zásahu. Na úrovni operačních středisek a dispečinků složek IZS zajišťuje koordinaci územně příslušné operační a informační středisko IZS (zejména HZS ČR - viz § 5 zákona o IZS). Z územně příslušné úrovně veřejné správy má právo koordinace záchranných a likvidačních prací starosta obce s rozšířenou působností, hejtmán kraje nebo MV (generální ředitelství HZS ČR).

Složky IZS se rozlišují na základní složky IZS a ostatní složky IZS.

Základní složky IZS:

- HZS ČR a jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí jednotkami požární ochrany,
- Policie ČR,
- zdravotnická záchranná služba (ZZS).

Ostatní složky IZS:

- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil ČR,
- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory (Vězeňská služba ČR, městská a obecní policie apod.),
- ostatní záchranné sbory,
- orgány ochrany veřejného zdraví,
- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,
- zařízení civilní ochrany,
- neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím.

Ačkoli je Policie ČR jednou ze základních složek IZS, neprovádí, vzhledem ke svému hlavnímu poslání, záchranné a likvidační práce. Jejím úkolem je zejména zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti dopravy k podpoře provádění záchranných a likvidačních prací. Podle § 42b, odst. 3 zákona o Policii ČR je možné na podporu záchranných akcí v případě vzniku živelních pohrom a katastrof, velkých dopravních nehod a průmyslových havárií využívat zejména zásahové jednotky služby pořádkové policie, které jsou součástí útvarů s územně vymezenou působností. Mimo toto zákonné zmocnění se na přímém provádění záchranných prací ze složek Policie ČR účastní zejména letecká služba a potápěčské a kynologické složky.

Vzhledem k tomu, že Policie ČR nevykonává záchranné a likvidační práce, je těžiště její činnosti v plnění úkolů mimo IZS - v bezpečnostním systému spolupráce orgánů činných v trestním řízení, ostatních bezpečnostních složek, zpravodajských služeb apod.

Obdobně při provádění bezpečnostních akcí a opatření které nejsou koordinovány v IZS se ostatní základní složky IZS (HZS, jednotky požární ochrany a ZZS) přímo nepodílejí na realizaci policejné-bezpečnostních opatření. Tyto složky zasahují při bezpečnostních akcích pouze při provádění záchranných a likvidačních prací.

Typové činnosti složek IZS při společném zásahu

Rozsah a podmínky činnosti Policie ČR při provádění záchranných a likvidačních prací jsou upřesněny v dokumentaci *Typové činnosti složek IZS při společném zásahu* (dále jen „typové činnosti“). Tyto typové činnosti jsou připravovány pro jednotlivé druhy ohrožení (mimořádných událostí), u kterých se předpokládá provádění záchranných a likvidačních prací v rámci IZS. Typové činnosti jsou zpracovány podle § 18 vyhlášky MV č. 328/2001 Sb. ze dne 5. září 2001 o některých podrobnostech zabezpečení IZS, ve znění pozdějších změn a doplnění. Typovou činnost vydává MV - generální ředitelství HZS ČR.

Součástí typové činnosti je List Policie ČR, který navazuje na postup složek IZS při záchranných a likvidačních pracích s ohledem na druh a charakter mimořádné události a působnost a pravomoci Policie ČR dle právních předpisů a interních pokynů. Zpracování návrhu typových činností policie je upřesňováno mezi gestorem dokumentace IZS (generální ředitelství HZS ČR) a zástupci Policie ČR.

Generální ředitelství HZS ČR zatím předložilo na jednání výboru pro civilní nouzové plánování následující plány typových činností, které byly schváleny:

- uskutečněné a ověřené použití radiologické zbraně (schváleno usnesením VCNP z 14.12.2004 č. 203),
- demonstrování úmyslu sebevraždy (schváleno usnesením VCNP z 21.6.2005 č. 221),
- letecká nehoda (schváleno usnesením VCNP z 20.9.2005 č. 229).

V průběhu roku 2005 bylo zahájeno zpracovávání dalších typových činností:

- oznámení o uložení nebo nálezů nástražného výbušného předmětu,
- útok biologickými agens a toxiny,
- hledání ztracených dětí předškolního věku,
- organizování záchranných odřadů do zahraničí.

V dalším období se připravuje zpracování typových činností v následujících oblastech:

- zřícení objektu s lidmi,
- sesuv půdy nebo skal,
- silniční havárie v tunelech,
- zásahy v jeskyních nebo šachtách,
- rozsáhlé lesní požáry.

V návaznosti na typové činnosti připomeňme, že v působnosti HZS ČR byly již dříve vydány:

- pokyn č. 39/2001, kterým se stanovuje *postup při spalování zvířat v rámci mimořádných veterinárních opatření,*
- pokyn č. 39/2002, kterým se vydává typová činnost složek IZS v případě události s podezřením na *teroristický útok vysoce rizikovými a rizikovými biologickými agens a toxiny,*
- pokyn č. 8/2004, kterým se vydává typová činnost složek IZS při společném zásahu *při mimořádné události způsobené použitím radiologické zbraně – který byl zrušen novou typovou činností (viz výše).*

Policie ČR plánuje zabezpečení plnění své úlohy jako složky IZS z hlediska souběžného plnění dalších úkolů policie, vybavení ochrannými prostředky a další logistickou podporou z vlastních prostředků a z prostředků ostatních složek IZS. V rámci působnosti územních samosprávných celků (obcí a krajů) může být z jejich prostředků Policie ČR podporována stejně jako ostatní složky IZS.

Shrnutí:

Integrovaný záchranný systém není subjektem či institucí, ale systémem koordinace činnosti mezi jeho jednotlivými složkami. V rámci IZS působí i Policie ČR, která však neprovádí záchranné a likvidační práce a těžiště její práce je v zabezpečování úkolů na poli vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku podle zákona o Policii ČR. V IZS se Policie ČR podílí zejména na podpoře činnosti při provádění záchranných a likvidačních prací.

Kontrolní otázky:

- ***Vysvětlete pojem integrovaný záchranný systém.***
- ***Jaké jsou základní a ostatní složky integrovaného záchranného systému?***
- ***K čemu slouží dokumentace Typových činností složek integrovaného záchranného systému při společném zásahu?***
- ***Jaké je postavení a činnost Policie ČR v rámci integrovaného záchranného systému?***
- ***Vysvětlete, proč převážná část činnosti Policie ČR není prováděna v rámci integrovaného záchranného systému.***

Řešení mimořádných bezpečnostních událostí nedosahujících intenzity krizové situace

Rozdíl mezi běžnou činností policie a jejími úkoly při zabezpečování mimořádných bezpečnostních událostí je zejména v rozsahu nasazení sil a prostředků. Samotný obsah činnosti policie se nemění, protože platí stále stejný právní rámec, kdy úkoly, pravomoci a povinnosti policistů jsou dané zákonem o Policii ČR a navazujícími předpisy.

Složitost přípravy policie na zabezpečení mimořádných bezpečnostních událostí tkví v potřebě správného odhadu míry případného ohrožení veřejného pořádku a zákonnosti, ale i ve správném zhodnocení společenských a politických postojů. Z tohoto hlediska musí příslušný vedoucí funkcionář Policie ČR analyzovat stav bezpečnostní situace na teritoriu, využívat mimořádná opatření ve své pravomoci, vyžadovat podporu od spolupracujících a nadřízených subjektů a při možnosti vzniku krizové situace navrhnout vyhlášení krizových stavů (např. cestou bezpečnostních rad nebo ministra vnitra).

Pro lepší představu není na škodu připomenout skutečnosti, které v poslední době bezpečnostní komunitou České republiky nejvíce „hýbaly“. Klíčovou událostí roku 2000 byl v tomto ohledu *summit Mezinárodního měnového fondu a Světové banky*. Reakce na globální zhoršení bezpečnostní situace, které nastalo po 11. září 2001 plynule přešla ve vyhodnocování rizik, vyplývajících ze zapojení České republiky do operací v *Afghánistánu*. Rok 2002 byl ve znamení *katastrofálních povodní*, pražského *summitu NATO* a vyhocené situace na Blízkém východě, která v roce 2003 kulminovala svržením režimu v *Iráku* a úsilím o nastolení životaschopné irácké vlády, která by nebyla nebezpečím pro regionální a globální bezpečnost a stabilitu. V roce 2004 pokračovalo koordinované úsilí převážné většiny demokratických zemí v boji proti mezinárodnímu terorismu. Nutnost spolupráce potvrdily i *teroristické útoky na prostředky hromadné dopravy ve Španělsku* počátkem roku 2004 a v *Londýně* v červenci 2005.

Příklady z praxe:

V souvislosti s řešením některých bezpečnostních rizik (např. při zasedání Mezinárodního měnového fondu či představitelů NATO v Praze, válkou v Iráku a z toho vyplývajících rizik) a k zajištění krizových opatření při povodních vláda na žádost MV úspěšně zabezpečila ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR povolání vojáků Armády ČR k plnění úkolů Policie ČR. Část posilujících vojáků byla vyčleněna pro potřeby správ krajů Policie ČR.

Přestože nelze krizová opatření realizovat pro přípravu a řešení nekrizových mimořádných událostí, lze některé nástroje krizového řízení použít bez vyhlášení krizových stavů. Jde zejména o možnost svolávání krizových štábů všech stupňů a tímto postupem zlepšit koordinaci provádění bezpečnostních aj. opatření, využívání krizového systému vyzkoušení a svolávání, informačních systémů krizového řízení, včetně mapových pomůcek a podkladů.

Ve výjimečných případech lze využít i materiální a finanční prostředky určené pro použití za krizových stavů. Některé zásoby a služby plánované a zajišťované

v systému hospodářských opatření pro krizové stavy lze využít i při mimořádných událostech a po vyřešení problémů pak spotřebované materiály a prostředky znovu do tohoto systému doplnit – např. použití pohotovostních zásob po ukončení krizového stavu dle § 11 zákona o HOPKS nebo praktická obměna humanitárních zásob v návaznosti na § 12 zákona o HOPKS.

Ještě před vyhlášením krizových stavů jsou v návaznosti na právní předpisy a rozhodnutí orgánů veřejné správy prováděny bezpečnostní opatření. Například na základě usnesení BRS č. 260/2002 může při zhoršení bezpečnostní situace BRS nebo výjimečně ÚKŠ vyhlásit stupně bezpečnostní ochrany důležitých objektů orgánů státní správy. Na základě vyhlášených stupňů se pak zvyšuje bezpečnostní ochrana těchto objektů a zavádějí se specifická režimní a kontrolní opatření.

Činnost Policie ČR při řešení mimořádných bezpečnostních událostí nedosahujících intenzity krizové situace

Problematika terorismu

„Teroristický skutek“ je zejména spáchán s úmyslem:

- vážně zastrašit obyvatelstvo,
- nenáležitě přimět vládu nebo mezinárodní organizaci ke konání či nekonání konkrétních kroků,
- vážně destabilizovat či zničit základní politické, ústavní, hospodářské nebo sociální struktury země nebo mezinárodní organizace.

„Teroristická skupina“ je v dokumentech EU definována jako strukturovaná skupina, složená z více než dvou osob, ustanovená pro delší časové období a konající v rámci dělby práce kroky nutné ke spáchání teroristických činů. Převážně se nejedná o náhodné či jednorázové spolčení.

Problematice boje proti terorismu se MV (odbor bezpečnostní politiky) věnuje ve větší míře od roku 2000. Vývoj událostí po 11. září 2001 práci v tomto ohledu značně urychlil a zintenzívnil. MV ve spolupráci s dalšími orgány a odborníky vytváří, vyhodnocuje a aktualizuje veřejný dokument „Národní akční plán boje proti terorismu“. Tento dokument byl schválen usnesením vlády č. 385/2002. V současnosti platná 4. verze tohoto plánu byla schválena usnesením vlády č. 1466/2005. Jeho text shromažďuje základní úkoly, které je v rámci ČR třeba splnit, aby se zvýšila připravenost země k reakci na možnost teroristického útoku proti jejím zájmům doma i ve světě.

Bezpečnostní akce a opatření policie při společenských událostech

Policie ČR zasahuje především v souvislosti s plněním úkolů při ochraně veřejného pořádku, bezpečnosti osob a majetku, tj. dojde-li při konání společenských, kulturních, sportovních akcí nebo shromáždění extremistických skupin k porušení či ohrožení chráněných hodnot. Tyto události jsou lokální a lze je řešit silami a prostředky územně příslušného útvaru policie nebo za podpory dalšího útvaru policie.

Častým jevem u různých společenských akcí je porušení zákona některými jedinci nebo určitými skupinami osob. Hromadné narušení veřejného pořádku je davový jev, který je nejčastěji vyvolán určitou skupinou osob, které narušují veřejný pořádek. Ve většině případů se odehrává na veřejných místech s vysokou účastí

lidí. To umožňuje soustředování a nabalování dalších osob, které původně mohly jen touto oblastí procházet, ale i těch osob, které prostě přihlíží. Zpočátku jsou pouze diváky, ale podle okolností se k narušitelům připojí, protože s nimi sympatizují nebo je podporují. Tím se často zvyšuje agresivita některých jedinců nebo skupin, které pak ohrožují životy, zdraví nebo poškozují majetek. Pak je nezbytné, aby policie v součinnosti s dalšími přítomnými složkami podílejícími se na ochraně veřejného pořádku rychle, rázně, ale přiměřeně zasáhla v souladu se zákonem a s cílem obnovit pořádek. Postup příslušníků policie v těchto případech upravuje zákon o Policii ČR a interní akty řízení týkající se jak vlastního zákroku, tak i používání donucovacích prostředků.

Odhalování a dokumentování extremistické kriminality

Policie věnuje pozornost zejména pokračující a opakované trestné činnosti související s extremismem a systematicky získává znalosti o extremistické kriminalitě, zejména o způsobech a formách páčání trestné činnosti, o osobách podílejících se na jejím páčání, o místech, kde k páčání dochází, o formách a způsobech prevence, o zásadách kriminalistické taktiky a jejich uplatňování. Při vyšetřování extremistické kriminality je nezbytné ve spolupráci s ostatními subjekty zjišťovat i související trestnou činnost.

Divácké násilí a nevhodné chování při sportovních utkáních

Policie spolupracuje s občanskými sdruženími, zejména z oblasti tělovýchovy a sportu, a hromadnými sdělovacími prostředky za účelem eliminace diváckého násilí, iniciuje preventivní, výchovnou a informační činnost a výzkumné programy mající za cíl snížit a eliminovat divácké násilí. Ve spolupráci s pořadateli a orgány samosprávy se podílí na přípravě a realizaci opatření k zajištění veřejného pořádku a zamezení možného ohrožení zdraví a majetku.

Na základě vyhodnocení bezpečnostní situace na území České republiky v souvislosti s možností teroristických útoků Policie ČR zejména provádí:

- trvale zvýšený policejní dohled nad objekty významnými z hlediska bezpečnostního systému státu, zejména nad:
 - důležitými dopravními uzly (železniční stanice s mezinárodní přepravou, centrální autobusová nádraží, důležité silniční uzly apod.), přemostěním a tunely na komunikacích, významným technickým zařízením atd.,
 - důležitými vodními díly (důležitá přehradní díla, protizátopová vodní díla, centrální zdroje pitné vody, úpravní pitné vody a vodojemy),
 - velkými výrobními celky (s přihlédnutím ke zpracování, skladování a využívání nebezpečných a toxických látek),
 - energetickými objekty (tepelné a jaderné elektrárny, hydroelektrárny, rozvodny a transformační stanice a teplárny),
 - telekomunikačními objekty (rozhlasové a televizní vysílače, retranslační stanice, telekomunikační uzly, převaděče),
 - důležitými administrativními centry (administrativní centra veřejné správy a samosprávy),
- ochranu veřejného pořádku v místech zvýšené koncentrace osob (např. obchodní centra, nákupní střediska, železniční stanice, autobusová nádraží, metro, školy, kulturní a sportovní objekty),
- posílení výkonu služby doprovodů vlaků v době vysokého stupně přepravy cestujících,

- zintenzivnění provádění kontrol v souvislosti s ochranou vybraných zásilek přepravovaných po železnici,
- v součinnosti s obvodními báňskými úřady provádí kontroly všech skladů výbušnin u některých i opakovaně,
- prostřednictvím operačních středisek policie se provádí bezodkladné podávání informací o mimořádných událostech a závažných narušeních veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti.

Oznámení o uložení nástražného výbušného systému (NVS) a nálezu podezřelého předmětu, nástražného výbušného systému nebo výbuchu

Oznámení mají formu telefonických nebo písemných sdělení, napsů, audio a videozáznamů, případně jiných způsobů. Oznámení mohou být podána občanem, náhodným nálezcem nebo pachatelem. Ve většině případech je konání pachatelů spojeno s určitým druhem požadavku (vydírání, získání finančních prostředků atd.). Pro případy, kdy oznámení převzal orgán veřejné správy, MV upravilo systém distribuce informací souvisejících s řešením výhrůžek nejen na centrální (ústřední) úrovni, ale zejména při jejich předávání cestou Informačního a situačního centra MV a operačních a informačních středisek HZS ČR směrem k orgánům kraje (viz opatření generálního ředitelství HZS ČR č.j.: PO-129/PLA-2005).

V těchto případech policie provádí opatření na místě služebního zákroku:

- zjištění závažnosti výhrůžky použitím nástražného výbušného systému a přijetí opatření o postupu na místě zásahu,
- prvotní úkony - vyslání policistů, provedení prohlídky, při nálezu podezřelého předmětu nebo nástražného výbušného systému, provedení evakuace,
- přivolání pyrotechnické výjezdové skupiny, která provede a stanoví další potřebná opatření, podle možností a situace jsou v případech oznámení využívání služební psi speciálně vycvičení k vyhledávání výbušnin.

V případě výbuchu se rozhodne na základě odborného stanoviska příslušného odborníka o realizaci prvotních úkonů, jimiž jsou:

- provedení opatření, zamezujících možnost vzniku dalšího ohrožení a škod,
- poskytnutí první pomoci zraněným osobám a vyproštění osob z trosek,
- provedení užší uzávěry místa výbuchu, zjištění a vedení záznamů o všech informacích souvisejících s výbuchem a údajích o provedených opatřeních, zajištění a zabezpečení stop.

Shrnutí:

Některé nástroje krizového řízení (svolávání krizových štábů, využití systémů vyrozumění a svolávání, využití informačních systémů krizového řízení) lze použít i v případě mimořádných událostí nedosahujících intenzity krizové situace, čehož již bylo v minulosti několikrát využito.

Kontrolní otázky:

- ***Uveďte příklady řešení mimořádných událostí nedosahujících intenzity krizové situace z nedávné doby.***

- ***Jak lze využít nástroje krizového řízení ještě před vyhlášením krizových stavů?***
- ***Popište základní činnost policie při řešení události typu extrémistické kriminality, divácké násilí, terorismus, oznámení o nástražném výbušném systému apod.***

Rozpracování krizové legislativy do podmínek MV - systém krizového řízení MV a Policie ČR

Klíčová slova:

základní oblasti zabezpečované systémem krizového řízení České republiky - typové plány - narušování zákonnosti velkého rozsahu - migrační vlna velkého rozsahu - nařízení ministra vnitra č. 13/2004

Postavení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v systému krizového řízení

K zajištění bezpečnosti státu může být podle konkrétní míry rizika využita řada nástrojů. Avšak v případě, že mimořádné prostředky a postupy nejsou dostačující a státní mechanismus není schopen situaci zvládnout, vyhláší se k jejímu řešení příslušný *krizový stav*, což podle krizového zákona znamená *vznik krizové situace*.

Krizový stav nesouvisející se zajišťováním obrany může být vyhlášen např. při násilném ohrožení demokratického zřízení, chodu hospodářství, základních lidských práv a svobod nebo masovém narušení státních hranic migrujícími cizinci. K vyhlášení krizového stavu v důsledku tohoto nevojenského ohrožení může dojít též při jiném vážném narušení veřejného pořádku, hrozbě nebo vzniku živelních pohrom, ekologických katastrof, průmyslových havárií velkého rozsahu, zhroutilí zásobování nezbytnými produkty, ztrátě jejich zdrojů, ohrožení strategických infrastruktur nebo jiných ohroženích, která přímo nesouvisejí s obranou státu.

Z uvedené řady rizik a ohrožení svrchovanosti státu vyčleňujeme *základní oblasti zabezpečované systémem krizového řízení ČR*, které lze rozdělit podle odpovědnosti za jejich řešení a prioritně prováděných činností na:

- vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek odpovědnost a koordinace v gesci MV - hlavními výkonnými subjekty jsou zejména Policie ČR, ozbrojené bezpečnostní sbory, ozbrojené síly atd.,
- obranu státu v gesci Ministerstva obrany ČR - hlavním výkonným subjektem je Armáda ČR, která je dominantní složkou ozbrojených sil ČR,
- ochranu obyvatelstva při živelních pohromách, haváriích a dalších ohroženích v gesci MV - hlavními výkonnými subjekty je celá řada, avšak nejvýznamnějšími jsou HZS ČR, další záchranné sbory a havarijní služby, zdravotníci, veterináři, ozbrojené síly a další složky koordinované v rámci IZS,
- ochranu ekonomiky a plánování civilních zdrojů, kde je gesci rozdělena hlavně mezi Správu státních hmotných rezerv, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo financí, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo informatiky a další resorty.

Působnost MV v systému krizového řízení ČR stanovena kompetenčním zákonem je konkretizována v krizovém zákoně. *MV podle § 10 krizového zákona* koordinuje přípravu na krizové stavy a jejich řešení a k tomu účelu:

- sjednocuje postupy ministerstev, krajských úřadů, obecních úřadů, právnických osob a podnikajících fyzických osob,

- organizuje instruktáže, školení a další přípravu k získání zvláštní odborné způsobilosti pracovníků orgánů krizového řízení; k tomu účelu zřizuje vzdělávací zařízení,
- provádí kontrolu krizových plánů zpracovaných ostatními ministerstvy a ve spolupráci s příslušným ministerstvem kontrolu krizových plánů krajů,
- vede ústřední evidenci údajů o přechodných změnách pobytu osob,
- odpovídá za přípravu a řešení krizových situací souvisejících s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem a přitom určuje a kontroluje postupy Policie ČR,
- řeší rozporů v oblasti krizového řízení.

Podle stávajícího organizačního řádu MV generální ředitelství HZS ČR vykonává uvedené koordinační působnosti MV v oblasti krizového řízení ČR *mimo úsek vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku*.

Z hlediska koordinace systému krizového řízení ČR v oblasti nevojenských krizových situací zaměřených na vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek hraje klíčovou roli MV. Podle § 10, odst. 3 krizového zákona MV odpovídá za přípravu a řešení krizových situací souvisejících s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem a přitom určuje a kontroluje postupy Policie ČR. Podle organizačního řádu MV zabezpečuje tuto působnost bezpečnostní úsek řízený 1. náměstkem ministra vnitra a zejména v něm zařazený odbor bezpečnostní politiky MV (pracoviště krizového řízení MV podle § 9 krizového zákona).

V návaznosti na § 9 krizového zákona, §15 nařízení vlády č. 462/2000 Sb., ve znění pozdějších změn a doplnění, a metodiky ke zpracování krizových a typových plánů (vydané generálním ředitelstvím HZS ČR) zpracovalo MV spolu s Policií ČR typové plány ke sjednocení postupů a krizových opatření *při řešení vybraných ohrožení vnitřní bezpečnosti ČR*:

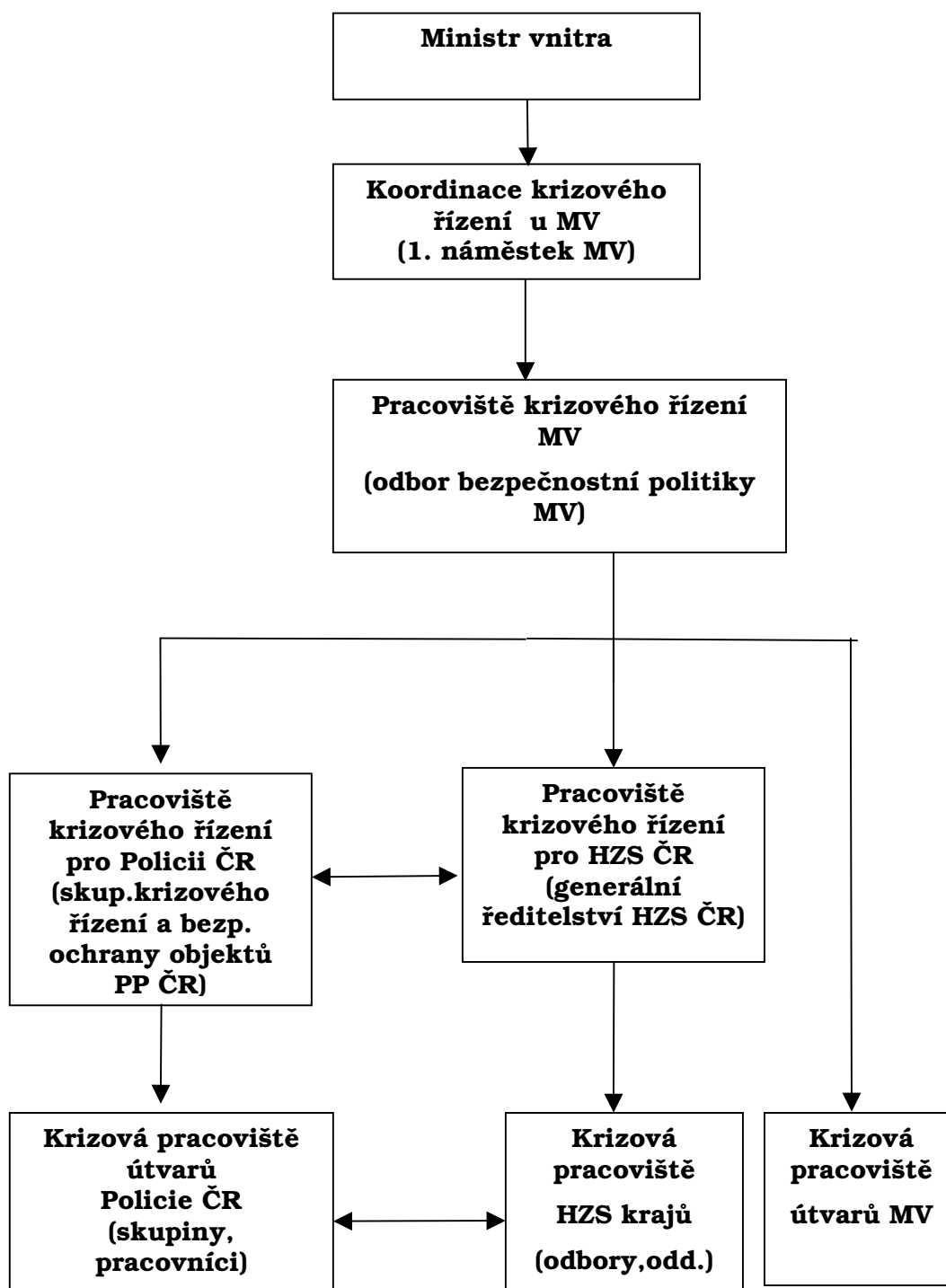
- narušování zákonnosti velkého rozsahu (typový plán se zaměřuje na hrozby nebo provedení závažných teroristických akcí, závažného narušení veřejného pořádku, nárůstu závažné majetkové a násilné kriminality velkého rozsahu a ohrožení demokratických základů státu extrémistickými silami, přičemž vzniklou situaci již nelze řešit běžnými prostředky),
- migrační vlna velkého rozsahu (typový plán popisuje situaci, kdy zvýšený tlak cizinců na státní hranice ČR s cílem legálně i nelegálně vstoupit na území ČR je takového rozsahu, že tuto migrační vlnu již nelze řešit běžnými prostředky a postupy a je nutno vyhlásit krizový stav).

Policie ČR jako výkonná složka MV zabezpečuje přípravu a realizaci většiny krizových opatření ve dvou výše uvedených typových plánech. Dále zabezpečuje a koordinuje krizová opatření v oblasti zajištění vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, která vyplývají z krizových (typových) plánů a činností územních orgánů krizového řízení (orgány kraje a ostatní orgány s územní působností).

Organizaci krizového řízení MV a Policie ČR upravuje *interní akt řízení MV, nařízení MV č. 13/2004*, podle kterého za koordinaci příprav Policie ČR na činnost za krizových stavů odpovídá pracoviště krizového řízení Policejního prezidia ČR (skupina krizového řízení a ochrany objektů Policejního prezidia ČR). V rámci koordinační činnosti k jednotlivým útvarům a službám Policie ČR spolupracuje toto pracoviště zejména při zpracování dokumentace krizového plánování Policie ČR,

zajišťuje činnost krizového štábu policejního prezidenta a plní funkci jeho sekretariátu. Ve spolupráci s operačním oddělením Policejního prezidia ČR dále plní funkci ústředního informačního pracoviště Policie ČR.

Organizace krizového řízení pro zajištění připravenosti MV na jeho činnost za krizových stavů dle nařízení MV ze dne 1. března 2004 č. 13

Shrnutí:

V rámci své působnosti v krizovém řízení, svěřené MV kompetenčním zákonem a konkretizované krizovým zákonem, koordinuje MV přípravu na krizové stavy a jejich řešení. V oblasti řešení krizových situací souvisejících s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem tuto působnost podle organizačního řádu MV zabezpečuje bezpečnostní úsek řízený 1. náměstkem ministra vnitra a zejména v něm zařazený odbor bezpečnostní politiky (pracoviště krizového řízení u MV).

Kontrolní otázky:

- ***Které jsou 4 základní oblasti zabezpečované systémem krizového řízení a kdo je koordinuje?***
- ***Který právní předpis upravuje koordinační úlohu MV v oblasti krizového řízení?***
- ***Které typové plány řeší problematiku ohrožení vnitřní bezpečnosti ČR?***
- ***Co upravuje organizaci krizového řízení v rámci resortu MV?***

Postavení a spolupráce MV a Policie ČR v ústředních a územních orgánech krizového řízení

Klíčová slova:

Bezpečnostní rada státu – Ústřední krizový štáb - Krizový štáb MV – krizový štáb kraje – krizový štáb obce

Ústřední úroveň řízení

MV je nejvýznamnějším resortem v oblasti příprav a koordinace veřejné správy u krizových situací nesouvisejících se zajišťováním obrany ČR. Toto postavení je personálně zabezpečeno členstvím ministra vnitra v *Bezpečnostní radě státu* (ve funkci místopředsedy) a výkonem funkce předsedy *Ústředního krizového štábu* při řešení nevojenských krizových situací. Jednací řád BRS dále umožňuje pravidelnou účast na jejích schůzích 1. náměstkovi ministra vnitra, generálnímu řediteli HZS ČR a policejnímu prezidentovi ČR. Členy ÚKŠ jsou za resort MV náměstek ministra vnitra, policejní prezident ČR a generální ředitel HZS ČR.

Významným výborem pro přípravu podkladů pro jednání BRS a koordinaci činnosti v oblasti nevojenských ohrožení je *Výbor pro civilní nouzové plánování (VCNP)*, jehož předsedou je ministr vnitra. V materiálu k optimalizaci bezpečnostního systému ČR z r. 2005 bylo uloženo posílit postavení vnitřní bezpečnosti a Policie ČR ve VCNP. MV se dále podílí na práci ostatních pracovních výborů BRS – ministr vnitra je členem Výboru pro zpravodajskou činnost, 1. náměstek ministra vnitra je pak členem Výboru pro obranné plánování a Výboru pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky.

Koordinační roli v rámci meziresortní spolupráce může sehrát i *Krizový štáb MV* v případě, že ministr vnitra na jeho jednání pozve zástupce dalších resortů pro podporu řešení mimořádných událostí bezpečnostního charakteru. Vedle těchto stálých pracovních orgánů je resort MV a Policie ČR zapojena do řady pracovních skupin nebo orgánů, které jsou vytvořeny ad hoc k řešení aktuálních úkolů.

V rámci možnosti samostatného vystupování směrem k orgánům veřejné správy a řešení koncepčních a legislativních úkolů má Policejní prezidium ČR oproti generálnímu ředitelství HZS ČR odlišné postavení. Protože Policejní prezidium ČR není přímou součástí (útvarem) MV, vykonává ministerstvo úkoly příslušející ústřednímu správnímu úřadu i v zájmu Policie ČR.

Územní úroveň řízení

V krajích (resp. vyšších územně samosprávných celcích) jsou jednotlivé krajské správy Policie ČR významným partnerem krizového řízení kraje. Pro zabezpečení účasti vedoucího funkcionáře Policie ČR správy kraje ve 14 bezpečnostních radách a krizových štábech vyšších územně samosprávných celků se do činnosti těchto orgánů vedle ředitelů krajských správ zapojují i jejich zástupci (viz níže uvedený komentář).

Generální ředitelství HZS ČR vydalo v návaznosti na nařízení vlády č. 462/2000 „*Směrnici MV č.j.: PO-365/IZS-2004 ze dne 8. října 2004, kterou se stanoví jednotná*

pravidla organizačního uspořádání krizového štábu kraje a obce, jeho uvedení do pohotovosti, vedení dokumentace a některé další podrobnosti“. Tato směrnice je publikovaná ve Věstníku vlády pro orgány krajů a orgány obcí v částce 4/2004. V souladu s touto směrnicí se zástupci Policie ČR podílejí v rámci členství v krizových štábech krajů a obcí na činnosti stálé pracovní skupiny a na poskytování podkladů do dokumentace krizových štábů.

Tak jako na ústřední úrovni, jsou vedoucí funkcionáři krajských správ a pracovníci jejich odborných útvarů zapojeni do řady stálých a ad hoc pracovních skupin ustavených k řešení problémů bezpečnosti kraje. Jedná se například o povodňové, nákazové aj. komise, skupiny pro zpracování dokumentace krizového plánu kraje apod.

Komentář k rozdílnému organizačnímu členění Policie ČR a územně samosprávných celků

Systémový problém představuje struktura Policie ČR správ krajů po územně-správní reformě. Dne 1. ledna 2000 bylo v souladu s ústavním zákonem č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávních celků, vytvořeno 14 vyšších územně samosprávních celků (krajů). V rámci Policie ČR však oproti HZS ČR stále zůstává v platnosti správní členění na 7 správ krajů Policie ČR a Policii ČR - správu hlavního města Prahy, což s sebou nese problémy se zajištěním spolupráce **policie se samosprávou**. Obdobnou strukturu podle staršího správního členění mají i soudy a státní zastupitelství.

Nevýhoda odlišného územního členění se projevuje především ve vztahu hejtmanů k jednotlivým prvkům bezpečnostního systému ČR v kraji a ve vztahu k systému krizového řízení. Vedení Policie ČR správ krajů musí komunikovat s kraji o bezpečnostní situaci, ve většině případů však správy krajů Policie ČR mají za partnery větší počet hejtmanů. Od 1. ledna 2003 nabyly účinnosti změny provedené zákonem č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, které se rovněž týkají krizového řízení, zvláště pak oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku.

Pro zajištění efektivnějšího zvládnutí krizových situací a účasti Policie ČR na jejich řešení došlo i ke změně, která souvisí s územním členěním České republiky. Touto změnou je nový způsob určování příslušníků Policie ČR do bezpečnostních rad krajů.

Podle novelizace nařízení vlády č. 462/2000 Sb., provedené nařízením vlády č. 36/2003 Sb., hejtman kraje jmenuje za člena bezpečnostní rady kraje příslušníka Policie ČR, kterého určil policejní prezident. Určení příslušníků Policie ČR do bezpečnostních rad krajů provedl policejní prezident rozkazem č. 140/2003. Podle tohoto rozkazu je ředitel správy určen do bezpečnostní rady toho kraje, ve kterém má příslušná správa sídlo. Do ostatních bezpečnostních rad krajů, jež jsou větší částí dislokovány na území této správy Policie ČR, jsou pak určeni zástupci ředitele správy.

Spolupráce s odbornými orgány krizového řízení u Policie ČR

V návaznosti na ustanovení nařízení MV č. 13/2004 jsou na jednotlivých řídicích stupních policie (Policejní prezidium ČR, krajské správy a okresní ředitelství) ustaveny odborné pracovní orgány krizového řízení. Pracoviště krizového řízení

Policejního prezidia ČR (skupina krizového řízení), krizová pracoviště útvarů Policejního prezidia ČR, útvarů s celorepublikovou působností a krizová pracoviště územních útvarů Policie ČR s územně vymezenou působností spolupracují podle své působnosti takto:

- krizová pracoviště útvarů policie s pracovníky krizového řízení jednotlivých orgánů a složek územní správy, úřadů, organizací atd.
- výkonné složky policie (jejich krizová pracoviště) se složkami IZS a bezpečnostní komunitou na daném území, pro koordinaci úkolů ve své působnosti (zabezpečení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku),
- odborné logistické útvary policie (jejich krizová pracoviště), které jsou určeny k zabezpečení spolupráce s územními subjekty důležitými pro logistické zabezpečení připravovaných krizových opatření.

Postavení a úkoly pracoviště krizového řízení a krizových pracovišť policie v oblasti příprav na řešení a řešení krizových situací demonstruje následující tabulka:

Příprava		Řešení krizové situace	
Policejní prezidium	Skupina krizového řízení	Sekretariát krizového štábu	Krizový štáb policejního prezidenta
Správa kraje (Správa hl.m. Prahy)	Skupina krizového řízení	Sekretariát krizového štábu	Krizový štáb ředitele správy kraje
Okresní ředitelství	Komisař krizového řízení	Sekretariát krizového štábu	Krizový štáb řed. okresního ředitelství

Spolupráce Policie ČR s dalšími subjekty

Policie ČR v souladu se zákonem o Policii ČR spolupracuje s dalšími subjekty, např. Bezpečnostní informační službou, Úřadem pro zahraniční styky a informace, Vojenským zpravodajstvím, Vojenskou policií, státními orgány a organizacemi, je-li to nezbytné pro plnění jejich úkolů vyplývajících ze zákona.

Dále je Policie ČR při plnění úkolů oprávněna spolupracovat s mezinárodními organizacemi INTERPOL, s jinými mezinárodními organizacemi (např. EUROPOL) a zahraničními bezpečnostními sbory.

Shrnutí:

Resort MV je zapojen do pracovních orgánů krizového řízení od ústřední úrovně, kde je podstatné zejména členství ministra vnitra v Bezpečnostní radě státu, až po úroveň krizových štábů obcí.

Kontrolní otázky:

- *Jaké je zapojení resortu MV a Policie ČR v pracovních orgánech krizového řízení na ústřední úrovni?*
- *Jaké je zapojení resortu MV a Policie ČR v pracovních orgánech krizového řízení na územní úrovni?*
- *Jaké problémy přináší rozdílné organizační členění Policie ČR a územně samosprávných celků?*

Řešení krizových situací při dominantním ohrožení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku

Klíčová slova:

centrálně stanovený postup zpracování plánů a řešení krizových situací – modely krizového řízení

Oblast vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku má oproti živelním pohromám a haváriím jednotný centrálně stanovený postup zpracování plánů a řešení krizových situací včetně používání standardních krizových opatření. Pro zajištění standardních postupů při nezbytném omezování lidských práv a svobod v rámci řešení krizových situací, jsou bezpečnostní krizová opatření plánována a realizována na základě zásady centrálního řízení ve vertikální řídicí linii: MV → Policejní prezidium ČR → Policie ČR správa kraje → okresní ředitelství Policie ČR → obvodní oddělení Policie ČR.

Pro dodržení standardního způsobu spolupráce na daném území je nezbytné, aby požadavky územních orgánů krizového řízení na policii byly rovněž sjednoceny do standardizované podoby co do formy, ale zvláště ve svém obsahu. Základními dokumenty pro přípravu a realizaci krizových opatření v působnosti Policie ČR jsou *krizový plán MV*, který je rozpracováván na centrální úrovni odborem bezpečnostní politiky MV, *Rozpracování krizového plánu Policie ČR* zabezpečované skupinou krizového řízení Policejního prezidia ČR a na územní úrovni *plánovací dokumentace krajských správ Policie ČR*.

Ohrožení vnitřní bezpečnosti řešené na ústřední úrovni (možný model krizového řízení)

- vznik (hrozba) krizové situace,
- ministr vnitra na základě analýzy situace svolá Krizový štáb MV pro zajištění spolupráce složek MV a popř. navrhne vyhlásit některý z krizových stavů (podle potřeby souběžně zasedají krizové štáby vedoucích funkcionářů resortu),
- ministr vnitra se svolením předsedy vlády svolá Ústřední krizový štáb pro potřebu meziresortní koordinace řešení vnitrostátní bezpečnostní situace a zpracování návrhů opatření vlády.

Vedoucí ústředních a územních orgánů krizového řízení mohou v rámci řešení krizové situace týkající se vnitřní bezpečnosti svolat své krizové štáby pro potřebu koordinace opatření na ústřední a územní úrovni, zejména k zabezpečení podpory řešení krizové situace podle požadavku příslušného gestora (MV, Policie ČR) a pro podporu činnosti svých zástupců v krizových štábech.

Krizové štáby a řešení problematiky vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na územní úrovni

Na územní úrovni je legislativně zabezpečena spolupráce útvarů Policie ČR s orgány samosprávy prováděcím předpisem ke krizovému zákonu – nařízením vlády č. 462/2000 Sb. v aktuálním znění. Podle § 7 tohoto nařízení je příslušník Policie ČR určený policejním prezidentem obligatorním členem bezpečnostní rady kraje a podle § 9 je obligatorním členem bezpečnostní rady určené obce. Zástupce Policie ČR

prezentuje na jednáních bezpečnostních rad informace o obecném zajištění bezpečnosti území a dále specifickou oblast krizového řízení. Podrobnější rozpracování § 12-14 nařízení vlády č. 462/2000 Sb. ke složení a činnosti krizových štábů územních samosprávných orgánů upravuje dříve uvedená směrnice MV č.j.: PO-365/IZS-2004.

Orgány krajů a obcí ve spolupráci s věcně příslušnými územně dekoncentrovanými úřady státní správy předkládají požadavky a poskytují podklady Policii ČR k zabezpečení plánování krizových opatření směřujících do oblasti veřejného pořádku, která jsou nezbytná pro řešení „nebezpečnostních“ krizových situací (v oblasti ochrany obyvatel, obrany státu a ochrany ekonomiky). Tyto požadavky však nemohou jít nad rámec působnosti Policie ČR a musí umožňovat plnění jejich dalších nezbytných úkolů.

V rámci vnější koordinační role, kterou v krizovém řízení MV vykonává, došlo k určitému zpřesnění. MV byla výslovně stanovena odpovědnost za přípravu a řešení krizových situací souvisejících s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem. Policie ČR je pak sama odpovědná za zajišťování připravenosti na řešení krizových situací spojených s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem na území příslušného kraje.

Ohrožení vnitřní bezpečnosti na územní úrovni (možný model řešení krizové situace)

Orgány kraje jsou i při krizových situacích, včetně stavu ohrožení státu a válečného stavu, spoluodpovědné za řešení krizových situací v rámci kraje, případně provedení stanovených krizových opatření v podmínkách kraje. Hejtman, v Praze primátor hl. města Prahy, může vyhlásit stav nebezpečí pro území kraje nebo jeho část. Vláda může jeho rozhodnutí zrušit v případě, že nejsou splněny podmínky pro jeho vyhlášení.

Možný model řešení krizové situace u bezpečnostních rizik na územní úrovni:

- vznik (hrozba) krizové situace na územní úrovni,
- analýzu situace provede vedoucí funkcionář územního útvaru Policie ČR, svolá svůj krizový štáb a na základě potřeby realizace krizových opatření mimo jeho působnost požádá o podporu (včetně návrhu na vyhlášení krizového stavu) nadřízený stupeň nebo příslušný orgán krizového řízení,
- nadřízený funkcionář (ředitel Policie ČR správy kraje nebo ministr vnitra) nebo vedoucí představitel ústředního správního úřadu poskytnou součinnost, svolají krizové štáby, popř. zabezpečí vyhlášení krizového stavu.

Shrnutí:

Krizová opatření v oblasti vnitřní bezpečnosti jsou plánována a realizována na základě zásady centrálního řízení ve vertikální řídicí linii. Při řešení krizové situace týkající se vnitřní bezpečnosti mohou své krizové štáby svolat také vedoucí ústředních a územních orgánů krizového řízení. Policie ČR jedná v mezích zákona o Policii ČR. Také požadavky na Policii ČR při řešení „nebezpečnostních“ krizových situací nemohou jít nad rámec působnosti Policie ČR a musí umožňovat plnění jejich dalších nezbytných úkolů.

Kontrolní otázky:

- ***Jaká je úloha MV a Policie ČR při řešení krizových situací ohrožujících vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek?***
- ***Jaké jsou vhodné postupy (modely) řešení krizových situací u bezpečnostních rizik na ústřední a územní úrovni?***

Postavení MV a bezpečnostních složek při plnění úkolů k řešení ostatních (nebezpečnostních) krizových situací včetně válečného ohrožení

Klíčová slova:

neodkladný výkon běžné služby – plnění vlastních krizových opatření – zajištění vlastní bezpečnosti a ochrany před účinky krizové situace

Typové plány nevojenských ohrožení, u kterých není hlavní náplní zajištění vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku

Podle krizového plánu a nařízení vlády zpracovaly určené ústřední správní úřady na základě metodického pokynu generálního ředitelství HZS ČR 21 typových plánů pro řešení rizik v následujících oblastech:

- ochrana obyvatelstva - havárie a živelní pohromy - v působnosti HZS ČR,
- dále v oblasti ochrany obyvatelstva a životního prostředí působí Ministerstvo životního prostředí ČR (inverze, povodně), Ministerstvo zdravotnictví ČR (epidemie), Ministerstvo zemědělství ČR (narušení hrází, nákazy, závadné potraviny a ohrožení pitné vody), Státní úřad pro jadernou bezpečnost (radiační havárie),
- ekonomická rizika – Správa státních hmotných rezerv (ropa), Ministerstvo dopravy ČR (doprava), Ministerstvo informatiky ČR (komunikace a pošta), Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (energie), Ministerstvo financí ČR a Česká národní banka (finance),
- ústřední správní úřady a územní orgány plánují a plní úkoly ve vztahu ke krizovým plánům ostatních orgánů krizového řízení (např. Policie ČR se podílí na řešení epidemie, energie, doprava, potraviny, finance apod.)

Při realizaci požadavků na MV a Policii ČR v rámci zabezpečování krizových opatření ostatních orgánů krizového řízení se v rámci součinnostního plánování zejména přihlíží k potřebě zajištění:

- neodkladného výkonu běžné služby vyplývající ze zákony stanovené odpovědnosti,
- plnění vlastních krizových opatření týkajících se ochrany zákonnosti, zabránění hromadné migrace cizinců apod.,
- zajištění vlastní personální a objektové bezpečnosti a ochrany před účinky krizové situace.

Při plánování účasti Policie ČR na zabezpečování krizových opatření v krizových plánech ostatních orgánů krizového řízení musí být dodrženo základní pravidlo, podle kterého nelze po příslušnících Policie ČR vyžadovat jiné činnosti a povinnosti, než jim ukládají příslušné zákony (zejména zákon o Policii ČR). V návaznosti na operační plány ostatních orgánů krizového řízení rozpracovaných podle schválených typových plánů bude Policie ČR zejména zabezpečovat nebo se podílet na:

- udržování pořádku a zákonnosti v místech ohrožení, evakuace, zásahu apod.,

- ochraně objektů důležitých pro bezpečnost státu a zachování jeho základních funkcí,
- dopravních opatřeních k zajištění záchranných činností, ochrany obyvatelstva, obrany státu, evakuace atd.,
- zamezení kriminální činnosti a rozvracení demokratických základů státu,
- sběru a vyhodnocování informací důležitých pro bezpečnost státu.

Spolupráce při zajištění činnosti policie při realizaci krizových opatření podle 21 typových plánů, u nichž není dominantně ohrožena oblast vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, je realizována jako podpora činnosti hlavním řešitelům těchto ohrožení. Policie zde vykonává službu ve prospěch jiných krizových opatření, příslušní gestoři dávají a upřesňují požadavky na zajištění veřejného pořádku, zákonnosti, dopravních opatření atd. Tyto požadavky musí vycházet z působnosti policie (zákonnost postupů). Po zvážení kapacitních možností policie je nezbytné pro posilování bezpečnosti území zapojit další bezpečnostní složky a subjekty (městskou policii, další ozbrojené bezpečnostní sbory, soukromé bezpečnostní agentury, veřejnou stráž atd.).

Shrnutí:

Činnost policie při realizaci krizových opatření podle 21 „nebezpečnostních“ typových plánů je realizována jako podpora činnosti hlavním řešitelům ohrožení podle této dokumentace. Vždy je nutno dbát zákonnosti postupů policie a zvažovat její kapacitní možnosti. Mimořádné potřeby policie jsou řešeny ve spolupráci a za podpory příslušných ústředních správních úřadů a krajů.

Kontrolní otázky:

- ***Vysvětlete zásady plánování účasti Policie ČR na zabezpečování krizových opatření v krizových plánech ostatních orgánů krizového řízení.***
- ***Je možné za krizových situací ukládat Policii ČR úkoly nad rámec stanovený právními předpisy?***

5. KRIZOVÉ PLÁNOVÁNÍ V OBLASTI VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI A VEŘEJNÉHO POŘÁDKU

Specifika krizového plánování v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, provázanost jednotlivých krizových plánů v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku

Tak jako u jiných rizik, platí i u řešení mimořádných situací v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku zásada odstupňovaného užívání možných opatření a postupů řešení. Ty úzce navazují na rozsah ohrožení (míry poškození) nejdůležitějších společenských hodnot a schopnosti státu, zejména jeho odpovědných orgánů a výkonných složek, vyrovnat se s vzniklou mimořádnou situací nebo událostí.

Policie ČR působí při zajišťování vnitřní bezpečnosti obdobně jako IZS (zejména hasičské a záchranné sbory) v oblasti ochrany obyvatelstva a provádění záchranných prací převážně v běžném systému služby bez potřeby využívání mimořádných nebo krizových opatření. Při *mimořádných situacích*, například v souvislosti s pořádáním velkých politických, sportovních nebo kulturních akcí, při demonstracích, dopravních kalamitách apod., využívá svá oprávnění, která jsou uvedena zejména v zákoně o Policii ČR.

V případě, že mimořádnou situací (událost) již není možno řešit postupy a opatřeními uvedenými v zákoně o Policii ČR nebo dalších právních předpisech a současně ochrana života, zdraví, majetkových hodnot nebo dokonce zajištění demokratických základů a celistvosti státu si vyžaduje výraznější omezení práv a svobod, využijí se přiměřeně *krizová opatření* uvedená v krizovém zákoně. Užití krizových opatření je však možné pouze při současném vyhlášení některého krizového stavu.

Plánování a provádění krizových opatření policejně bezpečnostního charakteru vyžaduje jednotný systém příprav a plánování pro zajištění standardních postupů a zabránění možným excesům. Oproti přípravám na řešení rizik z oblasti živelních pohrom nebo havárií je proto problematika *vnitřní bezpečnosti nebo obrany státu řízena a koordinována centrálně*. Analýza rizik a plánování odpovídajících krizových opatření jsou řešeny centrálně a komplexně na základě jednotného systému krizového plánování MV a Policie ČR. Tento systém je pak metodicky řízen a rozpracován jednotně na úrovni správ krajů a okresních ředitelství Policie ČR.

Kontrolní otázky:

**Čím se odlišuje činnost a oprávnění policie za krizových stavů a mimo ně?
Jaké jsou odlišnosti při přípravě a řešení rizik v oblasti vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatelstva?**

Druhy a skladba typových plánů z hlediska bezpečnostních rizik a jejich využití v krizových plánech ústředních a územních orgánů krizového řízení

Klíčová slova:

krizové plánování – typové plány MV – rozpracování krizového plánu

Krizová připravenost a krizové plánování na úseku vnitřní bezpečnosti

V rámci schváleného systému krizového plánování ČR realizovaného v návaznosti na danou strukturu krizového plánu dle nařízení vlády č. 462/2000 Sb. byly MV v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku zpracovány:

- typový plán pro řešení narušování zákonnosti velkého rozsahu určený pro ochranu vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, na jehož základě se např. zpracovávají operační plány pro řešení krizových situací v oblasti:
 - hrozby nebo provedení závažných teroristických akcí,
 - závažného narušení veřejného pořádku nebo nárůstu závažné majetkové a násilné kriminality velkého rozsahu,
 - ohrožení demokratických základů státu extrémistickými silami;
- typový plán (a následně operační plány) pro řešení migrace velkého rozsahu.

Uvedené typové plány jsou podkladem pro zpracování podrobnější operativní dokumentace příslušných odborných útvarů bezpečnostního úseku MV a zejména útvarů Policie ČR. Současně jsou i podkladem a metodickým vodítkem pro plánování podpory bezpečnostním složkám od dalších orgánů krizového řízení (např. Ministerstva obrany ČR, Ministerstva spravedlnosti ČR, obcí atd.).

Policie ČR jako věcný gestor garantuje spolupráci a předávání podkladů krajům a obcím při rozpracování typových plánů v oblasti narušování zákonnosti velkého rozsahu a migrační vlny velkého rozsahu včetně příslušných krizových opatření (katalogových listů). Organizační celky MV a jednotlivé útvary a služby Policie ČR pak v návaznosti na krizový plán MV vytváří podle nařízení ministra vnitra č. 13/2004 svoji dokumentaci pro zabezpečení činnosti za krizových stavů. Tato dokumentace má zjednodušenou strukturu obdobnou jako krizový plán a nazývá se „rozpracování krizového plánu“.

Podle čl. 15 uvedeného nařízení obsahuje rozpracování krizového plánu zejména:

- interní akty řízení, které upravují přípravu útvarů a dalších orgánů krizového řízení na plnění úkolů za krizových stavů,
- varianty ohrožení, které mohou vést k vyhlášení krizových stavů,
- operační plán činnosti útvarů,
- přehled sil a prostředků,
- plán požadavků na materiálně technické potřeby a jejich finančního zabezpečení,
- seznam objektů zvláštního významu a objektů důležitých pro činnost útvarů,
- plán akceschopnosti útvarů,

- organizace spojení, informačních a komunikačních toků.

Tak jako při zpracování krizových plánů je i při rozpracování krizového plánu uplatňována zásada, že za zpracování jednotlivých odborných částí dokumentace odpovídají příslušné odborné útvary a za celkovou koordinaci a dodržování předepsané skladby a metodik odpovídá příslušné pracoviště krizového řízení nebo krizové pracoviště.

Příklad postupu zpracování dokumentace krizového plánování v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku (návrh respektující centrální koordinaci plánování)

- 1. etapa* - MV zpracuje ve spolupráci s Policií ČR a orgány krizového řízení návrhy typových plánů pro oblast vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku a po vnitřním a užším meziresortním projednání jsou plány schváleny ministrem vnitra,
 - souběžně s typovými plány je zpracován návrh Katalogu krizových opatření, která jsou nezbytná pro řešení krizových situací v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku,
- 2. etapa* - odborné útvary MV a výkonné složky odpovědné za řešení bezpečnostních rizik (zejména Policie ČR apod.) rozpracují typové plány do operačních plánů pro jednotlivé stupně řízení včetně určení podílu odpovědnosti ostatních orgánů krizového řízení na řešení těchto krizových situací,
- 3. etapa* - ostatní orgány krizového řízení koordinované na ústřední úrovni MV (Policejní prezidium ČR) a na územní úrovni příslušnými útvary Policie ČR a krajskými úřady zpracují operační plány pro oblast vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku.

Při koordinaci zpracování operačních plánů pro řešení problematiky vnitřní bezpečnosti u orgánů a složek zařazených mimo resort MV jsou informace předávány tak, aby nedošlo k vyzrazení chráněných údajů a informací majících interní charakter.

Shrnutí:

příprava „bezpečnostních“ opatření je zajišťována rozpracováním 2 typových plánů MV (zákonost a migrace) do plánovací dokumentace (zvláště operačních plánů a katalogových listů) jednotlivých stupňů řízení MV a Policie ČR a následně do plánovací dokumentace ostatních orgánů krizového řízení a spolupracujících subjektů.

Kontrolní otázky:

- ***Jaké druhy ohrožení zahrnuje typový plán k řešení situace ohrožení zákonosti velkého rozsahu?***

- ***Jaké dokumenty se zpracovávají v „rozpracování krizového plánu“?***
- ***Popište postup při zpracování dokumentace krizového plánování v oblasti vnitřní bezpečnosti.***

Druhy a tvorba operačních plánů podle bezpečnostních rizik a postavení zpracovatele krizového plánu na územní úrovni

Klíčová slova:

neodkladný výkon běžné služby – plnění vlastních krizových opatření – zajištění vlastní bezpečnosti a ochrany před účinky krizové situace

V návaznosti na zpracované druhy typových plánů a přehled krizových opatření (katalogové listy) rozlišujeme postup zpracování operačních plánů na:

- *zpracování operačních plánů v gesci MV a Policie ČR pro oblast vnitřní bezpečnosti* u typových plánů k řešení situací ohrožení zákonnosti velkého rozsahu a migrační vlna velkého rozsahu - v tomto případě jsou určující operační plány u Policie ČR, ve kterých je stanoven i podíl a rozsah spolupráce ostatních mimoresortních subjektů. Spolupracující subjekty pak podle tohoto určení zpracovávají operační plány (orgány krizového řízení) nebo plány krizové připravenosti (právníkové a podnikající fyzické osoby) pro zabezpečení podpory realizace bezpečnostních krizových opatření na daném území.
- *zpracování operačních plánů v gesci MV - HZS ČR a ostatních resortů* pro ostatní druhy ohrožení - v tomto případě jsou prvotně zpracovány operační plány u HZS ČR a ostatních orgánů krizového řízení (mimo bezpečnostní úsek MV a Policii ČR), ve kterých je i určen podíl a rozsah spolupráce požadované po Policii ČR. Podle tohoto určení pak následně zpracovávají operační plány útvary MV a Policie ČR pro zabezpečení podpory cestou:
 - operačních plánů MV a Policie ČR v oblasti ochrany obyvatelstva (IZS),
 - operačních plánů MV a Policie ČR pro ochranu ekonomiky,
 - operačních plánů MV a Policie ČR v obranném plánování.

Samotný rozsah a obsah zpracovávaných operačních plánů vychází z analýzy rizik provedenou orgánem krizového řízení nebo výkonnou složkou (řešitelem) v konkrétním místě nebo z konkrétní potřeby subjektu při zabezpečování své připravenosti na řešení dané krizové situace. Dále operační plánování vychází z dohodnuté spolupráce orgánů krizového řízení k zpracování plánovacího dokumentu pro operativní řízení a zajištění postupu v realizaci požadovaných krizových opatření.

Specifickou částí realizace operativní dokumentace je nezbytnost zajištění po personální a materiální stránce. Materiálně technické zabezpečení krizových opatření se uskutečňuje zejména v systému *hospodářských opatření pro krizové stavy*.

Příklady z praxe:

Jako dobrý příklad plánování operační činnosti územních útvarů policie lze uvést jejich operační dokumentaci zpracovanou v rámci vnějších havarijních plánů jaderných elektráren Dukovany a Temelín. Tato plány k zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti a regulaci pohybu osob jsou vhodným vzorem pro zpracování operačních plánů územních útvarů Policie ČR.

Shrnutí:

Operační plány převádějí obecné postupy a opatření z typových plánů a katalogových listů na podmínky konkrétních řešitelů. Podle typu ohrožení jsou operační plány Policie ČR vodítkem pro ostatní součinnostní orgány a složky (u bezpečnostních rizik) nebo naopak vycházejí z plánovací dokumentace orgánu odpovědného za řešení situací (ostatní „nebezpečnostní“ rizika).

Kontrolní otázky:

- ***Jaké jsou odlišnosti při koordinaci zpracování operačních plánů v oblasti vnitřní bezpečnosti u ostatních druhů ohrožení?***
- ***Popište účel a obsah operačních plánů zpracovávaných u Policie ČR a krajských úřadů.***

Krizová opatření (katalogové listy) bezpečnostního charakteru a jejich charakter a postavení v krizovém plánu - v Katalogu (přehledu) krizových opatření, typovém plánu a operačním plánu

Klíčová slova:

katalog krizových opatření – katalogové listy – Seznam opatření pro Národní systém reakce na krize – operační plány – druhy krizových opatření podle rizik

Nařízení vlády č. 462/2000 Sb. uvádí jako základní operativní dokumentaci pro řešitele krizových situací zejména:

- operační plány, které pro konkrétní druh krizové situace na daném území stanoví postupy, zásady, opatření, síly a prostředky pro jejich řešení, plány jejich nasazení a zabezpečení,
- katalog krizových opatření, který obsahuje zásady a postup realizace krizových opatření.

Katalog krizových opatření je vlastně jakási ucelená „kuchařka“ umožňující výběr všech možných postupů, které jsou vhodné pro řešení krizových situací. Vedle opatření k přímému řešení obsahuje i logistická opatření pro jejich zabezpečení. V rámci sjednocování systémů krizového a obranného plánování rozhodla BRS svým usnesením č. 26/2002, že tento katalog bude sestaven z krizových opatření pro řešení vojenských i nevojenských krizových situací a dále opatření přijatých orgány NATO. Při zpracování tohoto seznamu pak všechny orgány krizového řízení poskytnou dílčí seznamy opatření do níže uvedených oblastí podle své působnosti:

- oblast řízení státu, obrany, bezpečnosti a zajišťování zahraničních vztahů,
- oblast zpravodajského zabezpečení a ochrany,
- oblast zajišťování vnější bezpečnosti ČR,
- oblast zajišťování vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku ČR,
- oblast zajišťování ochrany obyvatelstva,
- oblast zajišťování ochrany ekonomiky.

V první etapě přípravy katalogu krizových opatření byl zpracován „Seznam opatření pro přechod státu z mírového stavu do stavu ohrožení státu nebo válečného stavu a jeho činnosti při řešení vojenských krizových situací“, který pak byl nahrazen „Seznamem opatření pro Národní systém reakce na krize“ (dále jen „*Seznam opatření*“). Tento seznam opatření byl zpracován meziresortní pracovní skupinou složenou ze zástupců Ministerstva obrany ČR, MV a Správy státních hmotných rezerv v součinnosti s ministerstvy, ostatními ústředními orgány státní správy a krajskými úřady. Je uceleným souborným podkladem, který je možno využít k rozpracování systému reakce NATO na krize do národních podmínek.

Seznam opatření obsahuje informace a procedury k zajištění jednotného postupu výkonných prvků bezpečnostního systému ČR při řešení krizových situací. Vytváří

podmínky nárůstového způsobu reakce na hrozící, vznikající nebo vzniklou krizovou situaci a proto obsahuje:

- opatření k předcházení vzniku, resp. omezení možností vzniku bezprostředně hrozící krizové situace a jejich potenciálních následků,
- opatření k zajištění činnosti při vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu,
- opatření a činnosti státu související s použitím jeho disponibilních sil, prostředků a zdrojů při řešení vzniklé krizové situace.

Podle seznamu opatření se k jednotlivým krizovým opatřením rozpracovávají podrobné katalogové listy. Podle nich ministerstva a jiné správní úřady, orgány územní samosprávy, ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a další prvky bezpečnostního systému státu provádějí konkrétní vymezené činnosti při řešení krizových situací.

Krizová opatření v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku

Hlavním obsahem spolupráce na úseku vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku je koordinace příprav a zajištění bezpečnostních krizových opatření v rámci zpracování a aktualizace dokumentace krizového plánování ústředních a územních orgánů a útvarů Policie ČR a při řešení krizových situací upřesnění odpovědnosti za jednotlivá krizových opatření a způsob jejich realizace.

V návaznosti na krizový zákon, nařízení vlády č. 462/2000 Sb. a připravený seznam opatření MV připravilo rozpracování krizových opatření v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku zejména u:

- regulace (omezení) vstupu a pobytu cizích státních příslušníků na území České republiky,
- zpřísnění (omezení) pobytu a pohybu po teritoriu,
- nařízení evakuace a zavedení zvláštních režimů pobytu a pohybu,
- omezení používání zbraní, jedů a dalších nebezpečných látek,
- zvýšený dohled nad veřejným pořádkem a ostraha určených objektů,
- posílení pořádkových a dalších sil Policie ČR silami a prostředky Armády ČR,
- zavedení preventivních opatření proti nárůstu terorismu a jiných závažných činů,
- zabezpečení zvýšené ostrahy státní hranice,
- přechod Policie ČR a dalších bezpečnostních složek na zvláštní režim činnosti a její personální a materiální posílení,
- rozšíření kapacit azylových, sběrných a internačních zařízení,
- posílení plynulosti činnosti orgánů činných v trestním řízení a kapacity věznic.

Gestorem za provádění většiny výše uvedených krizových opatření k vnitřní bezpečnosti je MV a zejména Police ČR. Ve zpracovaném seznamu opatření a katalogových listech jednotlivé útvary MV nebo Policie ČR, které mají plánovaná opatření ve své působnosti, určí způsob realizace daného krizového opatření a podíl dalších orgánů a řešitelů na jeho zabezpečení a provedení.

Příklady z praxe:

V rámci přípravy Krizového plánu MV byly v pilotní verzi navrženy a zpracovány následující katalogové listy:

- **opatření v oblasti zbraní a střeliva,**
- **opatření v oblasti vstupu a pobytu cizinců a k posílení kapacit režimu uprchlických zařízení,**
- **opatření k omezení svobody pohybu a pobytu na vymezeném území a omezení práva shromažďovat se ve vymezeném prostoru (zákaz vstupu, pobytu a pohybu osob),**
- **opatření k povinnému hlášení přechodné změny pobytu osob,**
- **opatření k zajištění zvýšeného dohledu nad určenými objekty.**

Konkrétní činnosti Policie ČR vycházející z analýz krizových a havarijních plánů

Plán konkrétních činností je rozpracován v operačních plánech policie, které vycházejí z typových plánů, krizového plánu MV a krizových (havarijních) plánů kraje. V rámci havarijního plánu krajů (je součástí jejich krizového plánu) zpracovávají územní útvary Policie ČR *Plán veřejného pořádku a bezpečnosti*. Tento plán obsahuje způsob zabezpečení veřejného pořádku a bezpečnosti a rozdělení odpovědnosti za provedení opatření na ochranu veřejného pořádku a bezpečnosti. Uvedený plán dále vychází ze schválené dokumentace k typové činnosti složek IZS (viz kapitola 4.1).

Plánování zabezpečení veřejného pořádku a bezpečnosti se obecně řídí zákonem o Policii ČR, úkoly policie stanoví § 2 tohoto zákona. Mezi hlavní úkoly Policie ČR zejména patří:

- uzavěra prostoru
- řešení odklonu dopravy
- regulace dopravy
- zajištění přístupových cest pro záchranné (zasahující) jednotky
- podíl na varování, vyrozumění a poskytování tísňových informací obyvatelstvu
- dohled a ochrana objektů
- ochrana majetku

Zabezpečení činností vyplývající z analýzy rizik

Policie ČR je jednou ze složek IZS a plní úkoly ve vztahu k zajištění veřejného pořádku a regulace dopravy při živelních pohromách, provozních haváriích nebo jiném nebezpečí a šetření silničních, železničních a leteckých nehod, které ohrožují životy a zdraví osob nebo jejich majetek. Má své zastoupení v bezpečnostních radách obcí s rozšířenou působností a v bezpečnostních radách krajů. Své síly a prostředky policie koordinuje dle konkrétního vývoje mimořádné situace.

Živelní pohromy

V případě živelních pohrom (povodně, vichřice, sesuvy půdy, kalamitní výskyt sněhových srážek, apod.) Policie ČR:

- zajišťuje pomoc při evakuaci obyvatel z postižených lokalit podle plánu evakuace a rozhodnutí krizového štábu hejtmána nebo obce,
- podílí se na zajištění ochrany majetku evakuovaných osob,
- zajišťuje uzavření prostoru pro činnost záchranných složek v rámci IZS,
- zajišťuje odklon dopravy od postiženého místa, stanoví objízdné trasy a dbá na plynulý průjezd vozidel záchranných sborů a ostatních složek IZS.

Technologické a provozní havárie (včetně jaderných)

V případě technologických a provozních haváriích (výbuchy, úniky toxických nebo radioaktivních látek, rozsáhlé havárie, letecké, železniční a dopravní nehody), kdy dochází k znečištění životního prostředí, kontaminaci půdy, narušení statiky budov a jiných objektů, ohrožení zdraví a života lidí apod., Policie ČR:

- zajišťuje odklon dopravy z postižených lokalit, vymezuje objízdné trasy,
- podílí se na uzavření prostoru k zamezení průniku nepovolaných osob,
- vytváří podmínky pro vlastní činnost související s prošetřováním příčiny a odpovědnosti za vznik havárie v součinnosti s příslušnými orgány a zástupci provozovatele nebo držitele povolení (původce havárie),
- v případě úniku toxických látek se spolupodílí na varování obyvatelstva ve směru jejich šíření,
- zabezpečuje, aby v případě evakuace nedošlo k drancování a vykrádání objektů, jakož i soukromého majetku evakuovaných osob.

Závažné silniční, železniční a letecké nehody

V případě závažných silničních, železničních a leteckých nehod, kdy dochází k závažnému narušení bezpečnosti a plynulosti silničního provozu a je nutno organizovat zejména příjezd záchrannářských vozidel a odvoz zraněných osob, Policie ČR:

- zajišťuje odklon dopravy z postižených lokalit, vymezuje objízdné trasy,
- podílí se na uzavření prostoru k zamezení průniku nepovolaných osob,
- vytváří podmínky pro vlastní činnost související s prošetřováním příčiny a odpovědnosti za vznik nehody,
- zajišťuje u závažných silničních dopravních nehod po odvozu zraněných osob co nejrychlejší zprůjezdnění místa nehody zejména pro vozidla hromadné přepravy osob, odstranění vozidel zúčastněných na havárii, odklizení jejich zbytků a jiných předmětů z vozovek, provádí řízení provozu v místě nehody,
- provádí šetření k objasnění příčin a následků nehody.

Rozsáhlé požáry a inverzní stavy

V případě větších požárů a znečištění ovzduší, jakož i větších inverzních stavů, které ohrožují životní prostředí a obyvatelstvo, Policie ČR:

- zajišťuje uzavírání daného prostoru,

- koordinuje a zajišťuje plynulý příjezd záchranných sil, zajišťuje odklon dopravy, stanoví objízdné trasy nebo podle okolností koordinuje průjezdnost místem, kde k mimořádné situaci došlo,
- podílí se na evakuaci obyvatelstva a následně na zajištění veřejného pořádku a ochrany majetku evakuovaných osob a institucí.

Epidemie a epizootie

Při epidemiích a epizootiích Policie ČR:

- zajišťuje v souladu s potřebami krizového štábu nebo nákazové komise dodržování hygienických opatření, zejména na komunikacích z místa a do místa nákazy,
- stanovuje objízdné trasy napadených lokalit,
- podílí se na uzavření prostoru nákazy,
- dále se společně s HZS podílí na informování obyvatelstva,
- zajišťuje plynulé přesuny záchranných sil a prostředků do místa nákazy, jakož i plynulost přepravy uhynulých zvířat do míst jejich likvidace.

Migrace

Při zesíleném tlaku cizinců na státní hranice ČR s cílem vstoupit na toto území Policie ČR:

- zintenzivňuje činnost proti narušení veřejného pořádku a zvýšené kriminalitě,
- zajišťuje personální posílení útvarů zajišťujících ochranu státních hranic a posílení ostrahy a ochrany azylových zařízení MV,
- provádí intenzivní spolupráci s ostatními státy, jichž se emigrační vlna dotýká,

Závažné ohrožení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku

Při závažném ohrožení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku je úkolem Policie ČR:

- provádění souboru bezpečnostních opatření vycházejících z typových plánů MV a přehledu krizových opatření rozpracovaných do katalogových listů v rámci řešení např. rozsáhlých protispolečenských vystoupení spojených s fyzickým napadáním obyvatel, rabováním a ničením majetku státu a osob, terorismem, rozsáhlou kriminalitou apod.,
- řešení rozsáhlé vzpoury vězňů, která přeroste za teritorium (za hranice) věznic (realizační dohoda o spolupráci a vzájemné pomoci mezi okresním ředitelstvem Policie ČR a Vězeňskou službou ČR),
- další rizika, která si Policie ČR na základě místních podmínek do plánu stanoví.

Dále plní Policie ČR tyto úkoly:

Při mimořádných událostech, vyjma přírodních katastrof se Policie ČR podílí na objasnění příčin vzniku mimořádné události a využívá plně svých oprávnění; při tomto úzce spolupracuje s jednotlivými složkami IZS, dále s orgány státní správy a postupuje při šetření v souladu s trestním řádem.

V případech nasazení letecké záchranné služby Policie ČR zajišťuje:

- dle podmínek prostor pro hladké a bezpečné přistání,
- zároveň i asistenci při plynulém přesunu záchranných vozidel k letadlům a od nich do zdravotnických zařízení.

Nasazení speciálních jednotek

Zásahová jednotka Policie ČR - správy kraje k provádění speciálních prací:

- *o nasazení rozhoduje ředitel správy kraje.*

Pořádková jednotka Policie ČR - správy kraje nebo okresního ředitelství Policie ČR:

- *o nasazení rozhoduje ředitel správy kraje nebo ředitel okresního ředitelství Policie ČR.*

Shrnutí:

Dílčí činnosti pro řešení krizových situací (krizová opatření) se zpracovávají formou katalogových listů a jsou uvedena v seznamu (katalogu) krizových opatření. Bezpečnostní složky plánují a provádějí specifická opatření pro řešení vnitřní bezpečnosti a dalších druhů ohrožení.

Kontrolní otázky:

- ***Co je obsahem Seznamu opatření pro Národní systém reakce na krize?***
- ***Jaká je úloha katalogových listů?***
- ***Jaké druhy krizových opatření může podle krizové legislativy provádět Policie ČR?***
- ***Charakterizujte základní činnosti Policie ČR při živelních pohromách, haváriích, závažných dopravních nehodách, rozsáhlých požárech a epidemiích.***
- ***Charakterizujte základní činnosti Policie ČR při migraci a ohrožení zákonnosti velkého rozsahu.***

6. SYSTÉM PERSONÁLNÍHO A LOGISTICKÉHO ZABEZPEČENÍ ČINNOSTI MV A POLICIE ČR ZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ A KRIZOVÝCH STAVŮ

Personální zabezpečení - posilování Policie ČR Armádou ČR, bezpečnostními složkami a dalšími subjekty při zajišťování vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku

Klíčová slova:

system personálního posilování Policie ČR – Scénáře vývoje krizových situací (usnesení vlády č. 846/2004) – posilování Policie ČR Vězeňskou službou ČR – spolupráce s obecní policií

Posilování Policie ČR Armádou ČR

Profesionalizace Armády ČR a případná mobilizace ozbrojených sil ČR s sebou nese závažné důsledky nejen pro resort vnitra a činnost některých jeho složek, ale pro bezpečnostní systém ČR jako celek. Reforma Armády ČR může mít za následek skutečnost, že požadavky na posílení Policie ČR či IZS příslušníky Armády ČR v případě určitých krizových situací nebude možno v požadovaném rozsahu zabezpečit a že vyčleňované kapacity Armády ČR ve prospěch Policie ČR a IZS nebudou dostačovat. Z tohoto důvodu je zapotřebí zhodnotit vliv reformy Armády ČR na řešení krizových situací, na činnost Policie ČR a IZS. Především pak jde o problematiku nasazování Armády ČR ve prospěch komplexního zajištění základních funkcí státu, jako je například mimo obranu státu i ochrana zákonnosti a veřejného pořádku, ochrana obyvatelstva a majetku, ochrana životního prostředí atd.

System posilování Policie ČR je možno rozdělit do následujících etap (fází):

- posilování plánovanými a předem připravovanými počty 1000 vojáků Armády ČR i mimo období krizové situace,
- další posílení mimo dobu krizové situace nad plánovaný počet 1000 vojáků v návaznosti na rozhodnutí vlády,
- posilování po vyhlášení některého z krizových stavů v návaznosti na zvýšenou pohotovost Armády a možnost využití vojenských záloh,
- podle vývoje situace průběžné navyšování posil od Armády ČR v rámci její mobilizace a doplnění na plánované počty (zpracované scénáře předpokládají, že do 6 měsíců po vyhlášení stavu ohrožení státu by armáda mohla poskytnout ve prospěch Policie ČR a IZS až 10 260 vojáků, včetně dohodnuté techniky),
- při zvýšeném vojenském ohrožení ČR nebo států NATO (zejména po vyhlášení válečného stavu) by bylo posilování od Armády ČR omezeno z hlediska potřeby prioritního zabezpečování obrany státu.

Využití nasazení součástí ozbrojených sil ve prospěch Policie ČR nebo IZS umožňují následující dokumenty:

A. legislativa

O povolání vojáků Armády ČR k plnění úkolů pořádkové služby a ochranné služby Policie ČR a ochraně státních hranic může být rozhodnuto v souladu s ustanoveními § 50a zákona o Policii ČR a § 14 odst. 1 písmeno b) a odst. 3 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách, ve znění pozdějších předpisů. O povolání vojáků k záchranným pracím může být rozhodnuto v souladu s ustanoveními § 14 odst. 1 písmeno c) a odst. 3 zákona o ozbrojených silách a § 4 odst. 2 zákona o IZS.

B. ostatní materiály

Bezpečnostní strategie České republiky schválené usnesením vlády ze dne 10. prosince 2003 č. 1254.

V části V. Strategie prosazování bezpečnostních zájmů České republiky v bodě. 2. obranná politika čl. 57 na str. 13 je uvedeno: „V souladu s právním rádem ČR budou ozbrojené síly rovněž připravovány k poskytování účinné pomoci Policii ČR a ostatním prvkům bezpečnostního systému při nevojenském ohrožení“.

Koncepce přepracovaná na změněný zdrojový rámec, (dále jen „přepracovaná Koncepce“) jejíž znění schválila vláda ČR dne 12. listopadu 2003 svým usnesením č. 1154. V úvodu je v části Základní úkoly ozbrojených sil mimo jiné uvedeno: „Zabezpečit splnění úkolů při nevojenských ohroženích ČR a úkolů vyplývajících z platných zákonů ČR“.

V části *Nevojenské hrozby a politicko-vojenské ambice k jejich eliminaci* je uvedeno: „Politicko-vojenskou ambicí ČR v novém zdrojovém rámci bude zachovat v závislosti na souběžně plněných úkolech v operacích společné obrany nebo mírových a humanitárních operacích v zahraničí a při splnění zákony stanovených podmínek schopnost nasadit v míru ve prospěch Policie ČR do 1000 vojáků na dobu do 3 měsíců a v rámci IZS do 1200 vojáků na dobu do 1 měsíce s tím, že v závislosti na závažnosti ohrožení nebo po vyhlášení krizového stavu či při mobilizaci ozbrojených sil *mohou být s ohledem na souběžně plněné úkoly tyto počty odpovídajícím způsobem upraveny.*“

Možné scénáře vývoje krizových situací vyžadujících nasazení součástí ozbrojených sil České republiky ve prospěch Policie České republiky nebo integrovaného záchranného systému, byly schváleny usnesením vlády č. 846, ze dne 8. září 2004.

Tento dokument se věnuje kalkulaci požadavků na nasazení posil od Armády ČR. Za tímto účelem bylo vypracováno šest scénářů krizových situací, za nichž bude resort vnitra vyžadovat nasazení ozbrojených sil ČR. Pro potřeby Policie ČR a IZS tak může být postupně (do půl roku) vyčleněno až 10 260 vojáků.

Scénáře posilování Policie ČR a IZS silami a prostředky Armády ČR byly vypracovány pro tyto typy krizových situací:

- Narušování zákonnosti velkého rozsahu (terorismus, velká kriminalita, ohrožení demokratických základů státu);
- Migrační vlna velkého rozsahu;
- Povodně velkého rozsahu;
- Průmyslová havárie velkého rozsahu s rozsáhlým chemickým, biologickým nebo radiačním ohrožením;
- Rozsáhlé lesní požáry;

- Rozsáhlá epidemie osob a epizootie zvířat (pandemie, epizootie).

Příklady z praxe:

Spolupráce Policie ČR s Armádou ČR probíhala již před přijetím usnesení vlády o možných scénářích krizových situací vyžadujících nasazení součástí ozbrojených sil České republiky ve prospěch Policie České republiky nebo integrovaného záchranného systému. Příkladem může být zajištění nerušeného průběhu zasedání Světové banky a Mezinárodního měnového fondu v Praze v roce 2000 (k plnění úkolů pořádkové služby Policie ČR mohlo být použito až 1600 vojáků v činné službě), posílení Policie ČR při zajištění státních hranic a posílení ochranné služby policie po 11. září 2001 atd.

Posilování Policie ČR příslušníky Vězeňské služby ČR

V rámci realizace § 50b zákona o Policii ČR a sjednocování postupů ústředních orgánů krizového řízení pro zajištění vnitřní bezpečnosti ČR dojednal resort MV s Ministerstvem spravedlnosti ČR možnost posílení činnosti Policie ČR ze strany Vězeňské služby ČR. K plnění úkolů pořádkové nebo ochranné služby Policie ČR je Ministerstvo spravedlnosti ČR připraveno od roku 2005 vyčlenit cca 950 příslušníků Vězeňské služby ČR.

Spolupráce Policie ČR s obecní policií

Obecní policie je dle zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii (dále jen „zákon o obecní policii“), orgánem obce, který zřizuje a zrušuje obecní zastupitelstvo obecně závaznou vyhláškou. Obecní policii řídí starosta, pokud obecní zastupitelstvo nepověří řízením obecní policie jiného člena obecního zastupitelstva.

Obecní policie zabezpečuje místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti obce a plní další úkoly, pokud tak stanoví zákon o obecní policii nebo zvláštní zákon. Při plnění svých úkolů spolupracuje obecní policie s Policií ČR.

Úkoly obecní policie podle zákona o obecní policii plní v obcích, které jsou městy nebo statutárními městy, a v hlavním městě Praze městská policie. Obecní policie může na základě veřejnoprávní smlouvy vykonávat úkoly podle tohoto nebo zvláštního zákona i na území jiné obce nebo obcí, které jsou smluvními stranami této smlouvy.

Obecní policie při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku a plnění dalších úkolů podle zákona o obecní policii nebo podle jiného zákona zejména:

- přispívá k ochraně a bezpečnosti osob a majetku,
- dohlíží nad dodržováním pravidel občanského soužití,
- přispívá v rozsahu stanoveném zákonem o obecní policii nebo jiným zákonem k bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích,
- odhaluje přestupky a jiné správní delikty,
- upozorňuje fyzické a právnické osoby na porušování obecně závazných právních předpisů a činí opatření k nápravě.

Ani v případě mimořádné události nebo krizové situace nelze dle platné legislativy automaticky rozšířit působnost obecní policie mimo území obce, v níž byla zřízena. Toto lze učinit pouze na základě veřejnoprávní smlouvy, kdy obecní policie může vykonávat úkoly i na území jiné obce nebo obcí, které jsou smluvními stranami této smlouvy.

V souladu s nařízením vlády č. 397/1992 Sb., kterým se podrobněji stanoví úprava vztahu Policie ČR k orgánům obcí a obecní policii, plní Policie ČR úkoly při ochraně veřejného pořádku ve spolupráci s orgány obcí a obecní policií. Spolupráci uskutečňují:

- okresní (městská, obvodní) ředitelství Policie ČR s orgány obcí a obecní policií v obcích, popř. též s orgány městských obvodů a městských částí ve statutárních městech, které jsou v jejich územních obvodech,
- Správa policie hlavního města Prahy s orgány hlavního města Prahy a obecní (městskou) policií a obvodní ředitelství policie s orgány městských částí v hlavním městě Praze.

V návaznosti na stávající legislativu policejní útvary plní recipročně úkoly při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku uložené jim obecní radou, pokud je obec není schopna zajistit vlastními silami a prostředky.

Shrnutí:

Souhrn vazeb a uzavřených dohod Policie ČR s řadou prvků bezpečnostního systému ČR k zajištění vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku a ke spolupráci těchto subjektů s Policií ČR tvoří neoficiální integrovaný bezpečnostní systém, který je v obsahu své činnosti obdobou oficiálního integrovaného záchranného systému (který nepůsobí v oblasti zajišťování vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku).

Kontrolní otázky:

- **Jakým způsobem je legislativně upravena možnost posilování Policie ČR Armádou ČR?**
- **Jaký je rozsah posilování Policie ČR ze strany Armády ČR podle jednotlivých etap?**
- **Která ohrožení řeší přijaté scénáře, na jejichž základě Armáda ČR posiluje Policii ČR?**
- **Jak spolupracuje Policie ČR s obecní policií?**

Logistika – systém hospodářských opatření pro krizové stavy a materiálně technické zabezpečení

Klíčová slova:

hospodářská opatření pro krizové stavy – systém nouzového hospodářství – nezbytné dodávky – systém hospodářské mobilizace – státní hmotné rezervy – regulační opatření

Hospodářská opatření pro krizové stavy (dále jen „HOPKS“) představují poměrně samostatnou část krizového řízení, jejíž právní opora je položena především v zákoně o HOPKS, krizovém zákoně, v zákoně o zajišťování obrany ČR, zákoně č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv a ve vyhlášce Správy státních hmotných rezerv č.498/2000 Sb., o plánování a provádění HOPKS.

HOPKS jsou přijímána po vyhlášení krizových stavů a jsou určena:

- k uspokojení základních potřeb fyzických osob na území České republiky umožňující přežití krizových stavů bez těžké újmy na zdraví (dále jen "základní životní potřeba"),
- pro podporu činnosti ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, hasičských záchranných sborů a havarijních služeb,
- pro podporu výkonu státní správy.

Hlavní části systému HOPKS tvoří systém nouzového hospodářství, systém hospodářské mobilizace, státní hmotné rezervy, výstavba a údržba infrastruktury, regulační opatření.

Systém nouzového hospodářství jako klíčový systém lze použít při vzniku kteréhokoliv krizového stavu. Jeho účelem je zabezpečit *nezbytné dodávky* pro uspokojení základních životních potřeb, podporu činnosti hasičských záchranných sborů a havarijních služeb a podporu výkonu státní správy takovým způsobem, který bude obvyklý pro období mimo krizové stavy. V praxi to znamená potřebu identifikovat činnosti, které během krizových stavů budou vyžadovat mimořádný přísun konkrétní dodávky a nalézt dodavatele, který zásobování zabezpečí. Tyto nezbytné dodávky jsou zapracovány do plánu nezbytných dodávek, který zpracovávají ústřední správní úřady a krajské úřady. *Plán nezbytných dodávek* kromě seznamu nezbytných dodávek obsahuje rovněž přehled jejich dostupných dodavatelů podnikajících v příslušných správních obvodech. Pokud určitou komoditu není z různých příčin příslušný ústřední úřad schopen zajistit, je možno pořídit tuto surovinu nebo výrobek z prostředků státu a udržovat ji jako tzv. pohotovostní zásobu, které vytváří a udržuje Správa státních hmotných rezerv.

Systém hospodářské mobilizace představuje soubor organizačních, materiálních, personálních a dalších opatření, kterými ústřední správní úřad zabezpečuje mobilizační dodávku určenou pro potřeby ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů v době vyhlášení stavu ohrožení státu a válečného stavu.

Státní hmotné rezervy se člení na hmotné rezervy, mobilizační rezervy, pohotovostní zásoby, zásoby pro humanitární pomoc a zahraniční humanitární pomoc. Tyto rezervy jsou vytvářeny Správou státních hmotných rezerv a jsou majetkem státu.

Největší část státních hmotných rezerv (90 %) tvoří hmotné rezervy, které se skládají ze zásob ropy a ropných produktů, potravin, kovů a ostatních strategických materiálů.

Infrastrukturou k přípravě a přijetí HOPKS se rozumí široké spektrum movitého a nemovitého majetku sloužícího zejména k zajištění péče o státní hmotné rezervy.

Regulační opatření jsou vyhlášována pouze na nezbytně nutnou dobu a to ve specifických případech v průběhu vyhlášeného krizového stavu, kdy běžné ekonomické nástroje nejsou schopny zajistit nezbytné dodávky z důvodu nárůstu krizové situace. Jejich účelem je omezit spotřebu a nadměrné čerpání zdrojů nedostatkových surovin, výrobků a energií. Regulační opatření mohou být vyhlášena pouze v průběhu trvání krizového stavu, případně může být jejich platnost prodloužena po dobu krizového stavu, jehož vyhlášení bezprostředně navazuje na předchozí. Regulační opatření může vyhlásit krajský hejtmán, starosta obce s rozšířenou působností či určené obce (jen při stavu nebezpečí), vláda (po vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu), případně guvernér České národní banky (po vyhlášení stavu ohrožení státu a válečného stavu).

HOPKS v rámci MV

Koordinací činností v rámci tohoto systému jsou u MV pověřena tzv. *pracoviště krizového řízení* podle § 9 odst. 1 písm. a) krizového zákona (konkrétně pracoviště krizového řízení ministerstva, pracoviště krizového řízení generálního ředitelství HZS ČR, pracoviště krizového řízení Policejního prezidia ČR). Jejich úkolem v této oblasti je především:

- zpracování koncepce HOPKS, nařízení MV k HOPKS a jejich aktualizace,
- zpracování plánu nezbytných dodávek a plánu hospodářské mobilizace a koordinace zpracování souvisejících podkladů,
- analýza důležitosti, nepostradatelnosti a priorit nezajištěných nezbytných dodávek včetně prognózy dopadu nezajištění dodávky na krizovou situaci,
- předávání požadavků do Plánu hmotného doplnění a Plánu obměn a záměn pohotovostních zásob a mobilizačních rezerv,
- kontrola přípravy HOPKS u právnických osob a podnikajících fyzických osob zapojených do systému nouzového hospodářství nebo do systému hospodářské mobilizace a zajišťujících dodávky pro resort vnitra, zejména pro HZS ČR, ve spolupráci s generálním ředitelstvím HZS ČR a pro Policii ČR ve spolupráci s Policejním prezidiem ČR,
- poskytování vymezeného rozsahu informací osobám zapojeným do systému nouzového hospodářství.

Plán materiálně technického zabezpečení MV

Materiálně technické zabezpečení MV vychází z činností stanovených plánem akceschopnosti a operačními plány útvarů ministerstva, Policejního prezidia České republiky, útvarů policie s působností na celém území České republiky a s územně vymezenou působností, organizačních složek státu a státních příspěvkových organizací zřízených ministerstvem k plnění úkolů v oboru jeho působnosti tak, jak je jejich činnost, působnost a gesce stanovena interními resortními předpisy.

Činnosti všech složek a jejich příprava na období vyhlášení krizových stavů jsou upraveny nařízením MV č. 13 ze dne 1. března 2004 k zajištění plnění úkolů za

stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu a připravenosti na jejich řešení. Na jeho základě budou jednotlivé složky plnit své činnosti v dosavadním rozsahu. Případné navýšení nebo snížení zabezpečovaných činností a služeb vychází z jejich schválených a příslušným pracovištěm krizového řízení odsouhlasených operačních plánů.

Příslušná opatření plánují a zabezpečují věcní gestori v rámci útvarů hospodářských (ekonomických) zabezpečení MV a Policie ČR.

Dodávky pro Policii ČR

Pro zabezpečení úkolů z operačních plánů Policie ČR na všech stupních je nutné na základě přehledů sil a prostředků zabezpečit materiální potřeby, jejichž objemy je nutné řešit v návaznosti na skladové zásoby Policie ČR v systému HOPKS formou nezbytných dodávek (pro zabezpečení podpory výkonu státní správy) a v systému hospodářské mobilizace. Přehled položek je uveden v příslušné dokumentaci krizových plánů a krizové plánovací dokumentace útvarů (např. u Policie ČR v „Plánu hospodářské mobilizace“).

Nedílnou součástí krizového plánu MV ČR a krajů tvoří v oblasti HOPKS *plán nezbytných dodávek* a jen u MV *plán hospodářské mobilizace*. Tyto dokumenty vycházejí z požadavků uplatněných útvarů MV, Policií ČR, krajskými úřady a jinými správními úřady k:

- zabezpečení plánovaných krizových opatření,
- zajištění výkonu státní správy po vyhlášení krizových stavů,
- podpoře činnosti hasičských záchranných sborů a Policie ČR,
- uspokojení požadavků krajských úřadů a jiných správních úřadů, které nejsou zabezpečeny v rámci jejich území či v okruhu jejich působnosti nebo významem přesahují území kraje a jsou postoupeny MV jako gesčně příslušnému ústřednímu správnímu úřadu.

Požadované nezbytné dodávky jsou uplatněny na základě úkolů stanovených v příslušných krizových a operačních plánech. *Plán nezbytných dodávek* zpracovaný pro logistické zabezpečení krizových opatření policie je v návaznosti na právní předpisy, interní akty řízení a metodické pokyny zabezpečován podle charakteru realizovaných činností a vazeb na jednotlivé krizové plány (MV, ÚSÚ, krajů) cestou útvarů ekonomického zabezpečení Policie ČR a MV.

Příklady hospodářských opatření u vybraných oblastí materiálně technického zabezpečení

Dodávky energií

V návaznosti na příslušné typové plány Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a navazující krizovou plánovací dokumentaci orgánů krizového řízení a dodavatelských organizací (podniků) budou pro MV a Policii ČR přednostně zajišťovány dodávky elektrické energie, dodávky tepla, dodávky vody a dodávky zemního plynu.

Dodávky na všechna pracoviště jsou zabezpečovány v souladu se zákony: č. 458/2000 Sb. o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon) a č. 274/2001 Sb. o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích).

Dodávky stravy

V rámci plánu nezbytných dodávek ve vazbě na krizové plány ÚSÚ a krajů budou vybráni dodavatelé stravy, provozovatelé jídelen a prodejen stravy připravovat a zabezpečovat dodávky v místech plánované dislokace útvarů MV. Pro období krizových stavů budou stávající smlouvy doplněny o dodávky stravy ve večerních, případně nočních hodinách a v mimopracovní době a době pracovního klidu.

Stravování v prvním přechodném období je zabezpečeno zásobami konzervované stravy, která se v pravidelném období obměňuje. Pro zabezpečení stravy v místech přechodné dislokace (náhradní, chráněné nebo záložní pracoviště) a na další přechodné období, tj. dobu než bude v těchto místech zahájen pravidelný výdej stravy pro určený počet zaměstnanců, se uzavírají dodavatelské smlouvy. Pro zabezpečení stravy na záložních pracovištích je uvažováno využít dodávek chlazené stravy.

Dodávky pohonných hmot

Dodávky pohonných hmot pro útvary MV, Policie ČR a HZS jsou řešeny stejným způsobem jako v období mimo krizové stavy. To znamená čerpáním pohonných hmot v síti státních i soukromých čerpacích stanic a z čerpacích stanic umístěných v areálech MV.

V období stavu ropné nouze, případně i v době vyhlášení krizových stavů, je ve spolupráci se Správou státních hmotných rezerv připravena distribuce „krizových“ karet pro čerpání pohonných hmot v určené síti čerpacích stanic, které budou zásobovány ze zásob Správy státních hmotných rezerv. Po dohodě se Správou státních hmotných rezerv jsou do systému zahrnuty i čerpací stanice umístěné v areálech MV.

Zajištění topných olejů

V období mimo krizové stavy je v objektech udržována zásoba topného oleje a pohonných hmot pro provoz záložních zdrojů elektrické energie v minimálním objemu 20% objemu zásobních nádrží. Pro doplnění zásob v období zpohotovění záložních pracovišť je připravena smlouva s dodavatelem na doplnění zásob na 100% kapacity nádrží.

Shrnutí:

Systém HOPKS je nástrojem pro materiální zabezpečení (včetně služeb) plánovaných krizových opatření. Policie ČR vedle standardních nástrojů (nezbytné dodávky, státní hmotné rezervy) může jako ozbrojená složka využívat i systém hospodářské mobilizace.

Kontrolní otázky:

- ***Které jsou hlavní nástroje systému hospodářských opatření pro krizové stavy?***
- ***Kdo a kdy může využívat systému hospodářské mobilizace?***

- ***Jaké jsou základní druhy regulačních opatření?***
- ***Kdo odpovídá za přípravu a realizaci hospodářských opatření pro krizové stavy u MV a Policie ČR?***

Logistika – finanční zabezpečení

Klíčová slova:

system finančního zabezpečení orgánů krizového řízení – rozpočtová pravidla – rozpočtová skladba

Finanční zabezpečení resortu MV a Police ČR za krizových stavů je připravováno a zabezpečováno v návaznosti na možné změny systému rozpočtování a přidělování finančních prostředků státu a opatření uvedených v typovém plánu Ministerstva financí ČR „Narušení finančního a devizového hospodářství státu velkého rozsahu“.

System finančního zabezpečení orgánů krizového řízení je zabezpečován ekonomickými útvary MV podle § 25 krizového zákona. Podrobnosti k organizaci a odpovědnosti za tuto oblast upravuje obecně organizační řád MV, nařízení MV č. 73/2001 Sb., o řízení, organizaci a výkonu ekonomické činnosti a konkrétně pro oblast finančního zabezpečení za krizových stavů čl. 9 nařízení MV č. 13/2004. Pro plánování a užívání finančních prostředků určené pro přípravu státu na krizové stavy platí zásada odděleného plánování od běžných finančních prostředků.

Dle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a prováděcí vyhlášky Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, se finanční prostředky na krizové stavy odděleně plánují podle odvětvového třídění rozpočtové skladby v rozpočtové skupině „Bezpečnost státu a právní ochrana“, v oddílech 51 – „Obrana“ a 52 – „Civilní připravenost na krizové stavy“. Odvětvové třídění v rámci oddílu 52 stanoví pododdíly: ochrana obyvatelstva, hospodářská opatření pro krizové stavy, státní správa v oblasti hospodářských opatření, krizové řízení, výzkum a vývoj v oblasti civilní připravenosti pro krizové stavy a ostatní záležitosti civilní připravenosti na krizové stavy.

Podle uvedených předpisů se finanční prostředky potřebné k zajištění přípravy správních úřadů a dalších subjektů zejména plánují a vyčleňují v návrhu rozpočtu kapitol těchto úřadů na příslušný rok. U MV pak odbor bezpečnostní politiky MV a generální ředitelství HZS ČR na základě podkladů od útvarů navrhuje do rozpočtu kapitoly MV na příslušný rok v rámci oddílu 52 vyčlenění objemu finančních prostředků potřebných k zajištění přípravy na krizové situace (vedených jako specifický dílčí ukazatel kapitoly) a objem finančních prostředků pro zajištění opatření k obraně státu.

Finanční prostředky na řešení krizových situací, jejich předcházení a odstraňování jejich následků se zabezpečují v rámci účelové rezervy z rozpočtové kapitoly Všeobecné pokladní správy. První náměstek MV a generální ředitel HZS ČR ve spolupráci s příslušnými útvary navrhuje prostřednictvím náměstka ministra vnitra pro ekonomické zabezpečení Ministerstvu financí ČR účelovou rezervu finančních prostředků na řešení krizových situací, jejich předcházení a odstraňování jejich následků v kapitole Všeobecná pokladní správa na příslušný rozpočtový rok.

Při realizaci mimořádných opatření státu, prostřednictvím zákona o nouzovém státním rozpočtu a návrhu nouzového rozpočtu kapitoly na zbytek roku po

vyhlášení stavu ohrožení státu, přijímá MV ve spolupráci s Ministerstvem financí ČR opatření pro zajištění finančních prostředků pro potřeby resortu MV. Ekonomický odbor MV zajišťuje zvláštní formu platebního styku pro stav ohrožení státu a válečný stav v souladu s interním aktem řízení.

Náměstek pro ekonomické zabezpečení MV prostřednictvím ekonomického odboru MV zabezpečuje spolupráci s Českou národní bankou při tvorbě krizového plánu. Odborné útvary MV pro krizového řízení a ekonomické zabezpečení pak koordinují rozpracování vybraných částí krizového plánu České národní banky do krizového plánu MV.

Shrnutí:

Finanční zabezpečení systému krizového řízení vychází z obecných rozpočtových pravidel a specificky je upraveno v krizové legislativě. Odlišným způsobem je financováno zabezpečení přípravy a zabezpečení řešení krizových situací. Systém obrany státu za válečného stavu předpokládá jiný způsob financování chodu státu.

Kontrolní otázky:

- *Popište právní rámec finančního zabezpečení systému krizového řízení.*
- *Jak se zabezpečuje financování přípravy na krizové situace? Uveďte odlišnosti ve financování přípravy a řešení krizové situace.*

Logistika – komunikační a informační zabezpečení

Klíčová slova:

spojení resortu MV za krizových stavů – odborné spojovací útvary – krizové mobilní telefony – plán spojení – utajené vládní spojení - informační systém krizového řízení

Spojení

Organizace a zabezpečení systému *spojení resortu MV za krizových stavů* je v základní části prováděno stejným způsobem jako při běžné činnosti resortu MV mimo krizové stavy včetně skutečnosti, že za něj odpovídají stejné *odborné spojovací útvary MV, Policie ČR a HZS ČR*. V časové návaznosti na provádění modernizace záložních objektů bude odbor bezpečnostní politiky určovat technické parametry a rozsah požadavků na jejich spojení.

Specifické údaje ke spojení obsahuje krizový plán MV a plány akceschopnosti odborných útvarů pro spojení a informatiku. Za krizových stavů je předpokládáno využívání *krizových mobilních telefonů*, které mají k dispozici určení pracovníci. Součástí krizového plánu MV je příloha pro zabezpečení spojení mezi složkami a osobami zařazenými do krizového řízení. *Plán spojení* je založen na využití tří kategorií spojení: I. Pevná síť, mobilní telefony, elektronické adresy, II. spojení v radiovém systému Pegas a III. Vládní utajené spojení. Plán spojení vychází zejména z podkladů pro zabezpečení spojení operačních a informačních center MV a útvarů MV, Policie ČR a HZS ČR.

Samostatným prvkem spojení je *systém vládního utajeného spojení* (v gesci bezpečnostního odboru MV), které umožňuje přenos utajovaných skutečností do stupně "DŮVĚRNÉ" stanoveným účastníkům. Rozšíření systému do stupně "TAJNÉ" je plánováno v roce 2007.

Informační systémy za krizových situací

Vedle běžně provozovaných informačních systémů je postupně zaváděn *informační systém krizového řízení*, jehož cílem je zkvalitnit krizové plánování a zlepšit podporu řešení krizových situací. BRS projednala na své 5. schůzi dne 15. března 2005 Závěry studie proveditelnosti informačních systémů krizového řízení ČR. Tento materiál je východiskem pro postupné zavádění informačních systémů krizového řízení v ČR.

Shrnutí:

Základem spojení za krizových stavů je běžně užívaný systém spojení. Za zabezpečení přípravy a provozu komunikačních prostředků odpovídají příslušné odborné útvary a poskytovatelé služeb elektronických komunikací. Dosud není v ČR ani u MV zaveden jednotný informační systém pro krizové řízení.

Kontrolní otázky:

- *Popište systém spojení za krizových stavů a jak je zabezpečován.*
- *Jaké jsou cíle zavádění informačního systému krizového řízení?*

Logistika – zdravotnické a sociální zabezpečení

Klíčová slova:

soustava resortních zdravotnických zařízení – odbor zdravotnického zabezpečení – resortní hygienická služba – zdravotnický ústav speciálních služeb

Zdravotnické zabezpečení

Na základě § 80 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, a nařízení MV č. 66/1999, o péči o zdraví příslušníků a zaměstnanců Policie České republiky a zaměstnanců MV, je zabezpečována v resortu vnitra zdravotní péče o příslušníky Policie ČR, HZS ČR a občanské zaměstnance.

Resortní zdravotnictví je tvořeno *soustavou resortních zdravotnických zařízení* (zejména osm zdravotnických ústavů správ krajů se zdravotními obvody v jednotlivých okresech) a *odborem zdravotnického zabezpečení* MV, který odborně metodicky řídí zdravotnické zabezpečení v resortu MV.

Nedílnou součástí resortního zdravotnictví jsou také orgány ochrany veřejného zdraví - *resortní hygienická služba*. Na základě § 83 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, a nařízení MV č. 66/1999 o péči o zdraví příslušníků a zaměstnanců Policie ČR a zaměstnanců MV zabezpečují resortní orgány ochrany veřejného zdraví výkon státní správy v oblasti ochrany veřejného zdraví včetně státního zdravotního dozoru v bezpečnostních sborech, s výjimkou Vězeňské služby ČR, v MV a organizačních složkách státu a příspěvkových organizacích zřízených v jeho působnosti včetně jimi užívaných staveb a zařízení.

Resortní zdravotnictví v rámci péče o zdraví příslušníků Policie ČR, HZS ČR a zaměstnanců resortu vnitra zabezpečuje:

- závodní preventivní péči,
- ochranu veřejného zdraví,
- lékařskou posudkovou činnost policistům,
- neodkladnou péči,
- zdravotnické zabezpečení služebních činností,
- zdravotnickou přípravu a zdravotní výchovu policistů.

Za mimořádných událostí a krizových stavů je resortní zdravotnictví připraveno poskytovat zdravotní péči v obdobném rozsahu s ohledem na specifika situace.

Pro zabezpečení připravenosti resortního zdravotnictví na krizová opatření uvedená v typových plánech Ministerstva zdravotnictví ČR a rozpracovaná v krizových plánech územních orgánů krizového řízení (krajů a obcí) koordinují MV a Policie ČR svoji činnost s příslušnými zdravotnickými institucemi a zařízeními v ČR. *Odbor zdravotnického zabezpečení a zdravotnický ústav speciálních služeb* v rámci svých vymezených působností koordinují a metodicky řídí rozpracování a zabezpečení krizových opatření v oblasti zdravotnické péče o pracovníky MV a příslušníky a

zaměstnance Policie ČR a HZS ČR. Subjekty resortní zdravotnické péče rozpracovávají zdravotnická opatření do plánů akceschopnosti na podmínky jednotlivých organizačních celků MV.

V rámci přípravy na řešení krizových situací je mimo jiné nutné mít přehled o kapacitách lůžkových zařízení v ČR. Pro zabezpečení zdravotnické péče pro pracovníky MV, příslušníky a zaměstnance Policie ČR je v krizové plánovací dokumentaci zdravotnického zabezpečení MV a Policie ČR využíván "Přehled lůžkových zdravotnických zařízení v ČR ke dni 1. 7 . 2005", který zveřejnilo Ministerstvo zdravotnictví ČR jako zřizovatel lůžkových zdravotnických zařízení.

Sociální zabezpečení

Pro sociální zabezpečení resortu MV za krizových stavů platí z hlediska systémového přístupu stejné pravidlo využívání běžné sociální péče jako u zdravotnického zabezpečení, doplňované krizovými opatřeními připravenými pro krizové stavy. Jejich plánování a zajišťování koordinují odborné útvary sociálního zabezpečení MV, Policie ČR a HZS ČR.

Shrnutí:

System zdravotnického a sociálního zabezpečení vychází z běžné činnosti odborných útvarů zdravotnického a sociálního zabezpečení. Péče o zaměstnance MV a příslušníky a zaměstnance Policie ČR je zajištěna v návaznosti na plánovaná opatření v systému zdravotnického a sociálního zabezpečení ČR.

Kontrolní otázky:

- ***Které základní prvky jsou součástí resortního zdravotnictví MV?***

7. PREVENCE KRIZOVÝCH SITUACÍ V OBLASTI VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI A VEŘEJNÉHO POŘÁDKU

Klíčová slova:

prevence kriminality – prevence v oblasti extremismu, organizovaného zločinu a terorismu – preventivní psychologická opatření

Prevence kriminality ve vztahu k prevenci krizových situací v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku

K zajištění vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku vytváří MV koncepční systémy, jejichž hlavním cílem je zvyšování bezpečnosti občanů a zajišťování ochrany společnosti proti kriminalitě ve všech jejích formách. Ve zprávách o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, které každoročně projednává vláda, Parlament a BRS, jsou stanovovány nejzávažnější problémy vyžadující mimořádnou pozornost.

Již dlouhodobě k těmto prioritám patří závažná hospodářská kriminalita, korupce, terorismus, extremismus, nelegální migrace, kriminalita zločineckých organizací včetně obchodu s lidmi, protiprávní jednání v oblasti omamných a psychotropních látek, padělání, nelegální obchod se zbraněmi, kriminalita mládeže, loupeže, krádeže vloupáním a krádeže aut a věcí z nich a v neposlední řadě porušování pravidel provozu na pozemních komunikacích.

Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek mohou být kriminalitou významně narušeny. Vedle všech zákonných represivních prostředků slouží k účinnému potlačování kriminality také nástroje preventivní politiky. Účinná preventivní opatření ve výše zmíněných oblastech umožní zvládnání většiny situací v mezích standardních postupů zodpovědných orgánů. Prevence kriminality, která se zabývá příčinami trestné činnosti i dalších sociálně patologických jevů a nerepresivními prostředky se snaží omezovat příležitosti a motivy k jejímu páčání, bude působit zároveň jako prevence vzniku krizových situací v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku.

Oblast prevence kriminality zahrnuje všechny aktivity vyvíjené státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty, které se zaměřují na ovlivňování kriminogenních podmínek a na potenciální i faktické pachatele i oběti trestné činnosti. Kromě zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality je cílem preventivních opatření také posilování pocitu bezpečí občanů. Největší účinek zaznamenávají preventivní aktivity u nejrozšířenějších a občany nejvíce zatěžujících typů trestné činnosti, tj. u majetkové a násilné kriminality.

V České republice je prevence kriminality organizována na třech úrovních:

- *meziresortní* - těžiště je ve vytváření preventivní politiky vlády ve vztahu k tradiční (obecné) kriminalitě; koordinace preventivních činností jednotlivých resortů zastoupených v Republikovém výboru pro prevenci kriminality a podněcování nových aktivit,

- *resortní* - programy prevence kriminality vycházejí z věcné působnosti jednotlivých ministerstev, obohacují jejich běžné činnosti o nové prvky a přístupy a ovlivňují tvorbu příslušné legislativy,
- *místní* - zapojeny orgány veřejné správy, policie, nevládní organizace a další instituce působící v obcích, podstatou je optimální rozložení působnosti v oblastech sociální a situační prevence s ohledem na místní situaci, potřeby a možnosti.

Z hlediska vnitřní bezpečnosti je potřeba věnovat pozornost prevenci zvláště v následujících oblastech:

- extremismus – prevence je zaměřena na monitorování současného stavu a shromažďování informací k možným extrémistickým iniciativám a projevům. Analyzují se poznatky k občanským sdružením, politickým stranám a politickým hnutím a k jiným organizacím registrovaným u MV, případně u Ministerstva kultury ČR, v souvislosti s jejichž činností došlo k extrémistickým projevům nebo jejichž činnost je přímo v rozporu se zákony. Koordinace je rovněž zajišťována v oblasti meziresortní a mezinárodní spolupráce.
- organizovaný zločin – zločinecké organizace působící v ČR jsou často v přímých vazbách na zahraničí a jejich činnost na území ČR se tedy odvíjí od trendů mezinárodního organizovaného zločinu. Proto jsou v oblasti prevence organizovaného zločinu používány zejména tyto nástroje: snaha o řešení problému již mimo hranice České republiky, vybudování dobře kontrolovatelné hranice, systematická kontrola pohybu a podnikání na území ČR, výstavba systému pro sběr a distribuci informací o organizovaném zločinu a výstavba analytického pracoviště věnujícího se této agendě, policejní monitorování aktivit organizovaného zločinu, vazba na „ohrožené části státu“, tj. varování orgánů státní správy, bank, osob atd., využívání a prohlubování mezinárodní spolupráce apod.
- terorismus – prevence je vedle přípravy vlastních protiteroristických opatření policie a dalších složek a orgánů zaměřena na zajištění včasného, odborného a koordinovaného informování veřejnosti v případě mimořádné události (včetně teroristického útoku) a zajištění spolupráce orgánů státní správy a samosprávy s médii v takové situaci. Jednotlivé resorty a další ústřední orgány státní správy se, v souladu se svou věcnou působností, věnují přípravě modelů mediální reakce na potenciální teroristické aktivity.

Hlavní odpovědnost za přípravu obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádných událostí má především obec, která dle § 15 odst. 4 zákona o IZS a §21 krizového zákona seznamuje právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení, s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi, ochranou obyvatelstva, krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení. Za tímto účelem organizuje školení. K naplnění zákonných povinností ohledně přípravy a výchovy obyvatelstva může obecní úřad využívat poměrně široké palety forem public relations směřovaných k různým cílovým skupinám. Jsou to například přednášky, besedy, informační kanceláře, semináře, regionální rozhlas a televize (pořady zaměřené na vzdělávání přizpůsobené místním podmínkám), regionální tisk (pravidelné či občasně články, abeceda civilní ochrany apod.) či sportovní vzdělávací aktivity (cvičení a soutěžní disciplíny ve spolupráci se složkami IZS).

Prevence ve vztahu k plánování a krizovému řízení u MV

MV spolu s Policií ČR v rámci své běžné a preventivní činnosti i v systému krizového řízení a příprav na plnění úkolů za krizových stavů průběžně dbá o zlepšování své připravenosti na mimořádné události a krizové situace. Současně iniciuje plánování a přijímání preventivních opatření s cílem snížit možnosti vzniku mimořádných událostí a krizových situací. Tento proces byl zahájen v roce 2001 podle dokumentu "Zásady pro zavedení Preventivního bezpečnostního systému v ČR", schváleného usnesením BRS č.145, ze dne 19. prosince 2000 pod č.j. D14/4-53/2000.

MV se v rámci upevňování vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku významným způsobem podílelo na zlepšení ochrany průmyslových objektů před možnými nepřátelskými útoky fyzických osob a zajištění pořádku při radiálních haváriích.

Ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR, Ministerstvem životního prostředí ČR a Svazem chemického průmyslu MV v rámci novelizace zákona č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií, iniciovalo doplnění nového § 9a. Toto nové ustanovení bylo vloženo do zákona o prevenci závažných havárií proto, že v souvislosti se stále aktuální hrozbou terorismu v celosvětovém měřítku je nezbytné vytvořit právní úpravu fyzické ochrany objektů a zařízení, v nichž se nachází nebezpečné chemické látky nebo přípravky. Cílem nové úpravy je zajistit v objektech a zařízeních, které byly podle uvedeného zákona zařazeny do skupiny A nebo B účinnou kontrolu pohybu osob a věcí a zajistit určitou minimální úroveň technického zabezpečení.

Současně byla připravena prováděcí vyhláška, kterou se stanoví rozsah bezpečnostních opatření fyzické ochrany objektu nebo zařízení skladujících nebo používajících nebezpečné chemické materiály. Paragraf 9a zákona č. 353/1999 Sb. ukládá provozovatelům objektů a zařízení, v nichž se nebezpečné látky nacházejí, povinnost zpracovat plán fyzické ochrany, jehož součástí jsou bezpečnostní opatření. K provedení § 9a zákona č. 353/1999 Sb. byla dále přijata vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu č. 373/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o rozsahu bezpečnostních opatření fyzické ochrany. MV se dále podílelo na zlepšování opatření k jaderné bezpečnosti. Pro řešení možných radiálních havárií jaderných energetických zařízení v ČR - elektráren v Dukovanech a Temelíně - byly zpracovány jejich havarijní plány. V těchto plánech byly rozpracovány i rozsáhlé úkoly pro Policii ČR v oblasti zabezpečování vnitřního pořádku a bezpečnosti.

Pro ověření své připravenosti MV a Policie ČR plánuje a zúčastňuje se řady cvičení, ve kterých prověřuje svůj systém krizového řízení a reálnost plánovaných krizových opatření. V závěrečných z těchto nácviků pak navrhuje konkrétní úkoly s cílem zlepšit stávající systém krizového řízení a přijmout v rámci prevence opatření, která mají nejenom napomoci řešit možná rizika, ale také jim předcházet.

Úloha psychologie v oblasti mimořádných událostí - preventivní psychologická opatření

Psychologové mohou před vznikem mimořádné události přispívat v oblasti prevence negativních dopadů, zajišťovat opatření v průběhu odstraňování následků události a po jejím skončení (ve smyslu předcházení rozvoje posttraumatických potíží obyvatel i členů složek IZS). V některých případech poskytují dlouhodobou léčbu posttraumatické stresové poruchy a jiných obtíží.

Preventivní psychologická opatření spočívají v odborných analýzách dopadů mimořádných událostí (zejména teroristických činů) na obyvatelstvo a odvracení těchto dopadů, dále ve spoluúčasti na přípravě krizových plánů a na přípravě obyvatelstva a specifických profesních skupin (složky IZS, sdělovací prostředky) na zvládnání mimořádných událostí a krizových stavů.

Příklady z praxe:

Psychologická služba MV připravuje projekt pro spolupráci s médii, začátkem roku 2006 bude vydána příručka pro novináře při mimořádných událostech, která bude mimo jiné obsahovat instrukce, jak se vhodně chovat k obětem, aby nedocházelo k jejich druhotné traumatizaci ze strany sdělovacích prostředků. Dále se rozvíjí spolupráce psychologů MV s Ministerstvem zahraničních věcí ČR při přípravě pracovníků konzulárního odboru na řešení mimořádných událostí v zahraničí.

Předkrizová psychologická příprava je zaměřena na členy týmů složek IZS před konkrétní akcí a jejich podporu (zvládnání extrémního stresu při zásahu, který je čeká).

O vytváření srozumitelných *doporučení pro nejširší veřejnost* v České republice k chování v případě mimořádných událostí bude pojednáno v následující kapitole jako o součásti spolupráce Policie ČR s veřejností.

Shrnutí:

Prevence vzniku krizových situací v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku úzce souvisí s prevencí kriminality. Zvládnutí situace je rovněž ovlivněno předkrizovou psychologickou přípravou.

Kontrolní otázky:

- **V čem je prevence kriminality významná z hlediska prevence vzniku krizové situace v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku?**
- **Uveďte prioritní oblasti, kterým je nutno věnovat pozornost z hlediska prevence vzniku krizové situace v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v návaznosti na prevenci kriminality.**

8. SPOLUPRÁCE POLICIE ČR S VEŘEJNOSTÍ A S PODNIKATELSKÝM SEKTOREM

Klíčová slova:

dobrovolnická služba – veřejné strážě – stupně bdělosti – informování veřejnosti – soukromé bezpečnostní služby

Spolupráce Policie ČR s veřejností

Bezpečnostní systém státu je mimo jiné prostředkem k zajištění ochrany demokratických hodnot a zabezpečení lidských a občanských práv. Postavení občana nebo podnikatelů a jejich role v systému je tedy velice důležitá a pro samotnou legitimitu systému nepostradatelná. Fyzické i právnické osoby vstupují do bezpečnostního systému na různých úrovních - striktně individuální, nebo komunitární, může jít o krátkodobou, nebo naopak dlouhodobější, podnikatelskou, dobrovolnickou a jinou činnost prováděnou jak právníckými a podnikajícími fyzickými osobami, nevládními organizacemi, tak i individuálními dobrovolníky.

Pro akceschopnost bezpečnostního systému je podstatná *role občana coby aktéra bezpečnosti*. Tato může mít obecně dvě základní polohy. V té první je občan povinným aktérem bezpečnosti, tj. vykonává činnost v bezpečnostním systému na základě povinnosti plynoucí ze zákona. Jedná se např. o povinnosti občana vyplývající z branného zákona, krizového zákona, zákona o Policii ČR atd., které se vztahují k řešení mimořádných událostí, krizových situací či válečného stavu.

Podle § 43 zákona o Policii ČR, má každý právo obrátit se na policistu a policejní útvary se žádostí o pomoc a policista a policejní útvary jsou povinni v rozsahu své působnosti tuto pomoc poskytnout. Spolupráce však má probíhat i opačným směrem. To je stanoveno v § 47 téhož zákona, který mimo jiné říká, že policejní útvary jsou oprávněny při plnění úkolů požadovat od státních orgánů, orgánů obcí, právnických a fyzických osob pomoc při plnění svých úkolů, zejména potřebné podklady a informace, přičemž tyto subjekty jsou povinny požadovanou pomoc poskytnout, pokud jim v tom nebrání plnění nebo dodržování povinností podle jiných obecně závazných právních předpisů. Policejní útvary dále upozorňují uvedené orgány a osoby na skutečnosti, které se dotýkají jejich činnosti a mohou vést k ohrožení nebo porušení veřejného pořádku anebo ohrožení bezpečnosti osob nebo majetku.

Jak už bylo zmíněno výše, na základě zákona o Policii ČR je občan povinen na vyžádání poskytnout policii svoji *součinnost*. Podobně na základě zákona o HZS ČR je příslušník HZS oprávněn požadovat od právnických a fyzických osob informace potřebné k plnění základních úkolů HZS, popř. vyzvat každého občana, aby se podrobil omezením vyplývajícím z provedení služebního zásahu, přičemž občan je povinen výzvy uposlechnout.

Koordinační činnost při mimořádných událostech, které svým rozsahem vyžadují poskytnutí humanitární a další pomoci ve větším rozsahu, či které vyžadují spolupráci více ministerstev, zajišťují krizové štáby (např. je aktivován krizový štáb

MV, kam ministr vnitra svolává zástupce jiných ministerstev a ústředních orgánů, popřípadě odborníky na dobrovolnou a humanitární pomoc).

Formy humanitární pomoci:

- záchranářská pomoc - vyslání záchranného týmu (hasičský, kynologický, speleologický), báňská záchranná služba, chemická expertiza atd.,
- materiální pomoc - poskytnutí materiálního daru, který je v postižené oblasti potřebný, nebo který je postiženou stranou přímo vyžádán (potravin, léky, zdravotnický materiál, stany, příkrývky, ubytovací buňky),
- finanční pomoc - poskytnutí finančních prostředků formou účelově vázaného převodu českým nebo mezinárodním humanitárním organizacím na operace v postiženém regionu, případně přímo orgánům postižené země,
- poradenská a technická pomoc - vyslání specialistů nebo poskytnutí informací směřujících k zamezení ztrát na lidských životech nebo omezení materiálních škod,
- kombinovaná pomoc.

Nevládní organizace

Jedním z dalších způsobů efektivního využití zdrojů ČR na humanitární a další pomoc je spolupráce s nevládními humanitárními organizacemi. Cílem je trvalá a dlouhodobá spolupráce vlády s vybranými nevládními organizacemi, podložená smluvními vztahy (tzv. akreditacemi na základě kvalifikačních podmínek a dosavadních zkušeností).

Institucionalizovaná spolupráce vlády ČR s nevládními organizacemi na realizaci humanitární pomoci se pozitivně projevuje i na kvalitě spolupráce při koncipování a realizaci bezpečnostní politiky ČR v příslušné tématické oblasti. Zkušené pracovníky nevládních organizací může vláda ČR nabídnout i mezinárodním organizacím, jako například OSN.

Mezi nejaktivnější nevládní organizace patří společnost Člověk v tísni – společnost při České televizi, Český červený kříž, z církevních organizace ADRA a Česká katolická charita. Všechny mají zkušenosti z práce v terénu i z velmi ohrožených oblastí (např. povodně 2002, Čechensko, Kosovo aj.) a díky fungující síti svých partnerů v postižených místech a zemích mohou rychle a efektivně reagovat na mimořádné události a podílet se na řešení problémů způsobem odpovídajícím místním potřebám a podmínkám.

Druhou polohou role občana coby aktéra bezpečnosti, je jeho dobrovolné zapojení do zajišťování vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku. Zákonem č. 198/2002 Sb., o *dobrovolnické službě* a o změně některých zákonů, je upravena dobrovolnická činnost prováděná jak nevládními organizacemi, tak i individuálními dobrovolníky. MV pak na základě tohoto zákona uděluje akreditaci nestátní neziskové organizaci, jejíž právní forma je daná zákonem (občanské sdružení, obecně prospěšná společnost, církev nebo náboženská společnost nebo církevní právnická osoba církve nebo náboženské společnosti).

Ačkoli není výše uvedeným zákonem přímo upravena dobrovolnická služba na poli vnitřní bezpečnosti, je nutné využít všech dobrovolných aktivit občanů k získávání cenných informací o bezpečnostní situaci. Při realizaci krizových opatření navíc

může být informací ze strany veřejnosti využito jako zpětné vazby k hodnocení jejich účinnosti a stanovení dalšího postupu.

Vhodnými formami pro zapojení veřejnosti do bezpečnostního systému ČR může být vytváření dobrovolnických hlídek pro monitorování situace na ohroženém území, zapojení občanů do informačního systému krizového řízení z hlediska sběru dat vhodných pro analýzu účinnosti krizových opatření, výběr spolupracovníků z řad veřejnosti, kteří se budou podílet na provádění některých krizových opatření apod.

Z hlediska dalšího vývoje bezpečnostního systému ČR zůstává nevyřešenou otázkou šíře odpovědnosti, kterou bude chtít stát delegovat v oblasti zajištění bezpečnosti na občana a privátní sektor. V rámci zlepšování bezpečnosti bude nezbytné podrobněji stanovit jasné priority v zajišťování bezpečnosti na místní úrovni a jednoznačně vymezit prostor, který stát v dané oblasti přenechá privátnímu sektoru či samotným občanům.

Další možností zapojení občana do ochrany veřejného pořádku je spolupráce policie s *tzv. veřejnými strážemi*. S účinností od 1.1.2000 byly zákonem č. 238/1999 Sb. sjednoceny podmínky pro ustanovování veřejných stráží. Tento zákon komplexně upravuje postavení, povinnosti, oprávnění a další záležitosti související s působením veřejných stráží. Ty zná současný český právní řád čtyři: *mysliveckou stráž, lesní stráž, stráž přírody a rybářskou stráž*. Členem veřejné stráže může být občan ČR starší 21 let splňující zákonem stanovené podmínky (bezúhonnost, zdravotní stav apod.).

Ustanovení do funkce stráže vzniká jmenováním příslušným orgánem a složením předepsané slibu. Zákon č. 238/1999 Sb. rovněž zlepšil pozici veřejných stráží tím, že stanovil, že při výkonu oprávnění a pravomocí podle zvláštních předpisů mají osoby, které byly ustaveny stráží přírody, lesní, mysliveckou nebo rybářskou stráží, *postavení veřejného činitele*. Oprávnění jednotlivých stráží jsou v zákonech upravujících problematiku myslivosti, rybářství, lesů a ochrany přírody a krajiny s ohledem na potřeby dané oblasti. Při výkonu služby se stráž prokazuje služebním průkazem. Nemůže-li stráž zajistit splnění svých povinností vlastními prostředky, může požadovat pomoc nebo součinnost orgánů Policie ČR nebo obecní policie.

Policie ČR a vztah k veřejnosti dle Bezpečnostní strategie ČR

Tématu informování veřejnosti za situací nedosahujících úrovně krizových stavů se věnuje i Bezpečnostní strategie ČR, kapitola 5 - Politika v oblasti veřejné informovanosti (body 83 až 86 včetně):

- Vláda si je vědoma potřeby aktivně informovat veřejnost o bezpečnosti a vývoji v bezpečnostním prostředí a o opatřeních, které vláda a další orgány a instituce v této oblasti podnikají za účelem zajištění bezpečnosti občanů a celé ČR. Tato potřeba vychází z přesvědčení, že zvyšování veřejné informovanosti a vzájemné komunikace povede k lepšímu pochopení bezpečnostní problematiky ze strany veřejnosti a ke zlepšení zpětné vazby, ale i k aktivnější účasti občanů při prevenci a řešení dílčích bezpečnostních problémů.
- Prvky zákonodárné, výkonné a soudní moci a územní samosprávy, které mají odpovědnost za zajišťování bezpečnosti ČR, musejí cíleně a systematicky informovat veřejnost a spolupracovat s ní. Každý občan musí mít dostatek informací k vytvoření vlastního odpovědného postoje.

- Je žádoucí, aby veřejnost byla průběžně informována o názorech a motivacích, které vedou zákonodárné orgány a představitele výkonné moci a samosprávy k opatřením nutným pro zajištění bezpečnosti ČR. To vyžaduje, aby veřejnost byla systematicky a v předstihu informována o hrozbách a rizicích z nich vyplývajících, ale i o přijímaných opatřeních a důsledcích z toho plynoucích.
- V oblasti veřejné informovanosti je nutné, aby orgány státní správy a samosprávy prováděly zejména následující kroky:
 - posilovaly spolupráci se sdělovacími prostředky a prostřednictvím nich předávaly veřejnosti více aktuálních informací z oblasti bezpečnosti,
 - podporovaly tvorbu a provoz portálu veřejné správy jako jednotného místa pro předávání důležitých informací potřebných k zajišťování bezpečnosti státu jak pro veřejnost, tak i jednotlivým prvkům bezpečnostního systému,
 - podporovaly budování komunikační infrastruktury k zajištění přístupu občanů k informacím určeným pro veřejnost,
 - využívaly různých forem komunikace a vytvářely podmínky pro individuální komunikaci s jednotlivými občany, zejména na místní úrovni,
 - zveřejňovaly periodicky hodnocení hrozeb a rizik.

Těmito a dalšími formami informování veřejnosti budou vytvořeny podmínky pro aktivní účast veřejnosti na zajišťování bezpečnosti ČR. Současně povede informovanost veřejnosti k uvědomění si, že pro zajištění bezpečnosti je nutná její spolupráce.

Vytváření srozumitelných doporučení pro nejširší veřejnost v České republice k chování v případě mimořádných událostí je úkolem uloženým v Optimalizaci současného bezpečnostního systému ČR.

S ohledem na to, byly v průběhu roku 2005 za koordinace MV zkoumány možnosti vyhlášení tzv. *stupňů bdělosti* v ČR. Prvním krokem v této oblasti bude vytvoření manuálu obsahujícího návod na doporučené chování v situacích, které zatím nejsou dostatečně pokryty doporučeními pro veřejnost (teroristický útok, výhrůžka, nález podezřelého zavazadla, masové narušování veřejného pořádku). Tento manuál bude v první fázi distribuován na obecní úřady a útvary Policie ČR a v návaznosti na ohlas odborné veřejnosti bude zvolen další postup při možném zavedení vyhlášení stupňů bdělosti.

Poskytování informací

Důležité informace podle zákona o IZS a krizového zákona se od Policie ČR k veřejnosti dostávají zprostředkovaně, zejména přes obecní úřady. Podle § 45 odst. 1 zákona o Policii ČR si policejní útvary a orgány obce navzájem poskytují informace nezbytné pro plnění úkolů pro zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku.

Informování veřejnosti podle krizového zákona:

- HZS kraje seznamuje obce, právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení,

- obecní úřad seznamuje právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení.

Informování veřejnosti podle zákona o IZS:

- obec s rozšířenou působností seznamuje ostatní obce, právnické a fyzické osoby ve svém správním obvodu s charakterem možného ohrožení obyvatel a s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi,
- obecní úřad seznamuje právnické a fyzické osoby v obci s charakterem možného ohrožení, s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi a ochranou obyvatelstva

Policie ČR a MV rovněž poskytují informace na základě žádostí podaných podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Kromě toho je i v resortu MV k informování veřejnosti využíváno sdělovacích prostředků a internetu.

Spolupráce Policie ČR se soukromými bezpečnostními službami

Svoji úlohu v bezpečnostním systému ČR mají i soukromé bezpečnostní služby. Činnost soukromých bezpečnostních služeb, jako předmět podnikání za účelem dosažení zisku, je podle dosud platné právní úpravy koncesovanou živností ve smyslu zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Tyto služby jsou uvedeny v příloze č. 3 živnostenského zákona jako koncesované živnosti „Podniky zajišťující ostrahu majetku a osob“, „Služby soukromých detektivů“, resp. „Poskytování technických služeb k ochraně majetku a osob“. Provozování uvedených služeb, v souladu s živnostenským zákonem, povolují živnostenské úřady, které za tím účelem vydávají koncesní listiny. Živnostenské úřady rovněž mají právo kontrolovat, zda vlastní provozování těchto činností je prováděno v souladu s platnými zákony, které oblast tohoto druhu podnikání upravují.

Soukromé bezpečnostní služby, potažmo jejich zaměstnanci nejsou vybaveni zvláštními pravomocemi, jež by byli oprávněni v průběhu výkonu služby využívat. Jde o řadové občany, kteří jsou povinni dodržovat všechny obecně závazné právní předpisy vztahující se na tyto činnosti a v rámci výkonu služby je může kontrolovat Policie ČR či obecní policie.

Činnost a působení soukromých bezpečnostních služeb z hlediska ochrany osob a majetku je nesporně významná, zejména vzhledem k jejich preventivnímu působení. Je však nutno zdůraznit, že soukromé bezpečnostní služby chrání vždy daný subjekt, objekt, skupinu objektů nebo akci. *Nepůsobí plošně* a nemohou suplovat zajišťování veřejného pořádku (s výjimkou akcí, na nichž vykonávají funkci pořadatelů). Jde zde o *smluvní vztah* na komerčním základě.

Shrnutí:

Fungování bezpečnostního systému státu nelze zajistit bez zapojení a informování veřejnosti. Účast veřejnosti se uskutečňuje ve formě povinnosti

(např. poskytnutí součinnosti policii) nebo ve formě dobrovolné. Do systému jsou rovněž zapojeny soukromé bezpečnostní služby.

Kontrolní otázky:

- **Jaká je úloha občana v bezpečnostním systému?**
- **Jak a na základě čeho probíhá informování veřejnosti ze strany policie?**
- **Jaké jsou možnosti zapojení dobrovolníků do bezpečnostního systému?**
- **Vyjmenujte druhy veřejných stráží v ČR.**
- **Co jsou to soukromé bezpečnostní služby a jaké mají jejich zaměstnanci pravomoci?**

9. ODSTRAŇOVÁNÍ NÁSLEDKŮ KRIZOVÉ SITUACE V OBLASTI VNITŘNÍ BEZPEČNOSTI A VEŘEJNÉHO POŘÁDKU

Klíčová slova:

škodlivé následky mimořádných událostí a krizových situací – likvidační práce – obnovovací práce – náhrada škod – psychologická péče – posttraumatické reakce

Podíl policie na odstraňování následků krizové situace

Škodlivé následky mimořádných událostí a krizových situací jsou nejvážnější v oblasti zachování základních funkcí státu, poškození zdraví, majetku a životního prostředí a ohrožení funkčnosti kritické infrastruktury. Tyto následky se odstraňují v rámci provádění likvidačních a obnovovacích prací, zejména podle zákona o IZS.

Likvidační práce jsou činnosti, které je potřeba vykonat bez zbytečného odkladu tak, aby záchranné a bezpečnostní složky mohly opustit místo činnosti, ukončit zásah a předat místo zásahu k dalšímu užívání. Oproti tomu obnovovací (asanační) práce spočívají v revitalizaci životního prostředí a činnosti směřující k obnově území a prostředí. Na likvidačních a obnovovacích pracích se vedle složek HZS ČR, Armády ČR a policie podílejí orgány veřejné správy a právnické a fyzické osoby.

Policie se podílí na odstraňování následků krizové situace samostatně (v případech, kdy nejde o společný zásah složek IZS) i v rámci IZS, přičemž je neustále vázána působností a kompetencemi podle zákona o Policii ČR. Mezi práce, které Policie ČR při odstraňování následků krizových situací vykonává, lze jmenovat např. tyto:

- identifikace obětí,
- ochrana a zajištění pořádku v postižených oblastech a místech provedené evakuace,
- podíl na obnově provizorní dopravy,
- podpora činnosti ostatních složek IZS při provádění likvidačních prací,
- podíl na vyšetřování okolnosti vzniku mimořádné události nebo krizové situace a stanovení míry odpovědnosti (zavinění) za její vznik,
- dopadení pachatele atd.

Obnova původního rozsahu práv a svobod po ukončení krizových stavů, revize krizových opatření a náhrada škod a nákladů

Po zrušení krizových stavů se spolu se zánikem krizových opatření automaticky obnovují dočasně omezená základní práva a svobody občanů. V této souvislosti je nezbytné podpořit kontrolu (prošetřování) případných excesů vzniklých nad rámec zákonných pravomocí orgánů krizového řízení, včetně prošetření postupů bezpečnostních složek. Z tohoto důvodu je potřeba vést pečlivou dokumentaci všech opatření realizovaných za krizových situací.

Po skončení krizové situace probíhá v návaznosti na krizový zákon i vypořádání případných škod vzniklých v souvislosti s prováděním krizových opatření. Stát odpovídá za škodu způsobenou právníkům a fyzickým osobám v příčinné souvislosti s krizovými opatřeními a cvičeními prováděnými podle krizového zákona. Škoda se však nenahrazuje, pokud se prokáže, že si ji poškozený způsobil sám. Peněžní náhradu poskytuje ten orgán krizového řízení, který nařídil krizové opatření nebo cvičení. Tento orgán současně může požadovat uhrazení nákladů, které vynaložil jako náhradu škody, po původci mimořádné události, na jejímž základě byl vyhlášen krizový stav.

Při řešení mimořádných událostí nedosahujících intenzity krizové situace jsou případné škody hrazeny podle právních předpisů, na jejichž základě se prováděla příslušná mimořádná opatření (např. dle zákona o Policii ČR, zákona o IZS).

Vedle náhrady škod právníkům a fyzickým osobám poškozeným v souvislosti s krizovými opatřeními a cvičeními, jsou rovněž poskytovány náhrady za omezení vlastnického práva, poskytnutí věcných prostředků a vykonání pracovní povinnosti a pracovní výpomoci. V neposlední řadě jsou nahrazovány náklady zasahujících složek a případně též škody vzniklé jejich pracovníkům při zásahu.

Psychologie mimořádných událostí – psychologická péče pro oběti i zasahující složky

Vliv mimořádné události na psychiku člověka

Při mimořádných (krizových) událostech se občané i členové zasahujících složek dostávají do situací *extrémní psychické zátěže*. Tato nadlimitní zátěž způsobuje výskyt neobvykle silných emocionálních reakcí a může negativně ovlivnit schopnost zdravého fungování v kritické situaci nebo po jejím skončení. Člověk v takové situaci obvykle prožívá silný strach, pocit bezmocnosti, beznaděje, hrůzy či krajního odporu. Výkon jedince má v průběhu kritické události kolísavý charakter, v případě rozvoje posttraumatické stresové poruchy dochází v průběhu času k výraznému snížení výkonnosti a kvality života.

Extrémním prožitkem může být postižen v podstatě každý. Mezi ty, kteří jsou vlivem traumatizujících zážitků *nejvíce psychicky ohroženi* patří: osoby zraněné, děti, ženy, senioři, osaměle žijící lidé, lidé s dalšími traumaty v osobní historii, tělesně postižení, psychiatričtí pacienti, cizinci a také bezmocně přihlížející svědkové.

Zvýšené riziko určitých potíží v budoucnu existuje pochopitelně také u povolání, která se opakovaně zabývají nehodami, katastrofami a kriminalitou. Je obvyklé, že psychika členů týmů zasahujících složek je při zásahu přepnutá na tzv. *automatického pilota* (zúžené vědomí bez emočního prožitku a doprovodu, věcné chování a plnění úkolů). K vyplavování hrůzných vzpomínek a obrazů pak dochází později po ukončení akce. U policistů, hasičů, zdravotníků, vojáků, novinářů a dalších specifických profesí může také docházet ke sčítání negativních dopadů traumatických zážitků z předchozích mimořádných událostí.

Dnes víme, že i policisté mohou v mimořádných situacích vykazovat psychické a tělesné příznaky tzv. akutní stresové reakce. Jedná se totiž o běžnou lidskou reakci na nenormální situaci.

Mezi základní traumatizující události patří:

- ohrožení vlastního života a zdraví,
- ohrožení života nebo vážná zranění u osob blízkých,
- použití služební zbraně se smrtelnými následky nebo těžkými zraněními,
- pohled na vážná zranění či případy kruté smrti, zejména když oběť je dítě,
- sebevražda kolegy, smrt při výkonu služby,
- braní rukojmí a únosy,
- zásahy u teroristických útoků,
- nasazení u hromadných neštěstí a katastrof.

Reakce lidí v urgentní fázi – psychický šok

Bezprostřední reakce na náhlé ohrožení života jsou rozdílné. Menší část lidí reaguje ukázněně a trpělivě nebo apaticky. Většina však zažívá *úzkost a neklid*, které mohou být spojeny s bolestí a strachem z možných následků. Zejména při větším počtu zraněných je typická *netrpělivost* při čekání na poskytnutí pomoci. Méně závažně zranění se hlasitě dožadují přednostního ošetření v době, kdy zdravotníci zachraňují lidi se stavy bezprostředního ohrožení života. Vyvrcholením úzkostného stavu může být panická reakce.

Panika je stav krajní úzkosti, který někdy může vést k naprosté nečinnosti (utlumení, strnulost až bezvědomí), ale mnohem častěji k překotným nerozumným činům, včetně *agresivního chování*. Panická reakce bývá doprovázena různými tělesnými a duševními projevy: bušení srdce, pocení, tíseň na hrudi, necitlivost, závrať, *poruchy rovnováhy*, pomočení a pokálení, *zmatená řeč i chování*... (Méně často postihuje osoby starší 45 let). Nebezpečím je infekčnost panické reakce a její přenesení na okolí. Je třeba, aby záchranáři počítali s tím, že u řady lidí dochází vlivem krizové situace k *pohybovému zpomalení, zpomalení chápání, pocitu otupění, sníženému vnímání bolesti, dezorientaci* (v prostoru i čase; objevují se i halucinace) a *neadekvátnímu chování*. Projevy psychického šoku často přetrvávají i několik hodin po události.

Příklady z praxe:

Zasahující složky se musí snažit předcházet vzniku paniky a úprkového jednání. To je nebezpečné zejména v uzavřených prostorech. Je dobré lidem dodávat informace, jasně strukturovat, rozdělit lidi v prostoru do menších skupin, tlumit jedince s výraznými projevy. V Iráku zahynulo v létě r. 2005 ušlapáním na jednom mostě téměř 1000 účastníků slavnosti, příčinou byl vznik paniky ve strachu z teroristického útoku.

Akutní a posttraumatické reakce na silný stres

Biologickým důvodem posttraumatických jevů je přežití organismu v extrémní situaci, přičemž základem je příprava organismu na boj, útěk nebo znehybnění. Pokud však tyto reakce přetrvávají delší dobu po vymizení nebezpečí, mohou samy organismus ohrozit.

Mezi časté příznaky akutních i posttraumatických stresových reakcí člověka řadíme: pocit bezmocnosti, lhostejnost, pocit odpoutání od reality, trans,

“*vybuzení*” (podrážděnost, nespavost, zvýšená lekavost), “*znovuprožívání*” (vtíravé myšlenky a vzpomínky, noční můry, pocity viny, tělesné bolesti), “*vyhýbavé chování*” (vyhýbání se věcem a situacím, které připomínají událost, ztráta paměti na důležité části události), hledání viníka, pocit izolace a odcizení, omezené prožívání pozitivních emocí, zvýšené užívání alkoholu aj. *Jedná se o normální a přechodné reakce lidské člověka na nenormální situaci!*

Lidé se obvykle s traumatizující událostí dovedou vypořádat sami, u cca 1/3 lidí (občanů i záchranářů) mohou některé příznaky přetrvávat delší dobu. Pokud tyto příznaky trvají déle než měsíc, může dojít k rozvoji nemoci – *posttraumatické stresové poruchy* a dalších *zdravotních obtíží*. U některých lidí může dojít i k *trvalé změně osobnosti* (nepřátelský a nedůvěřivý postoj ke světu, pocity prázdnoty a beznaděje, odtažení se od lidí, pocit ohrožení), traumatizující zážitky mohou také podmínit vznik *deprese, alkoholismu a jiné závislosti*. Krajním důsledkem může být i *sebevražedné jednání*. To, jak rychle se člověk se zážitkem vyrovná, záleží na povaze události, osobních zkušenostech a vlastnostech, momentálním psychickém a zdravotním stavu, opoře v rodině a sociálním okolí, osvojených vlastních strategiích ke snižování stresu a možnostech psychosociální podpory.

Úloha *preventivních psychologických opatření* byla popsána výše. Dále bude pojednáno o možnostech psychologické podpory v následujících fázích při vzniku krizové situace.

Psychologická podpora řízení zásahu zde spočívá v monitoringu situace na místě a v doporučení vhodných opatření a postupů, které eliminují panické reakce, výbušnost situace, davové fenomény atd. Úlohou psychologa může být také spolupráce s tiskovým odborem při poskytování informací sdělovacím prostředkům.

Psychologická první pomoc je určena těm lidem, kteří jsou událostí akutně zasaženi (občané i členové IZS) a spočívá v krizové intervenci s jednotlivci přímo na místě nebo při transportu. Jedná se o okamžitou reakci na *základní psychosociální potřeby člověka při mimořádné události*, kterými jsou zejména zajištění: bezpečí, tepla, tekutin, tišení, strukturovaných informací a kontaktu s blízkými. Jejím cílem je psychická stabilizace zasaženého člověka.

Příklady z praxe:

Psychologická první pomoc bývá poskytována např. jako součást psychologické asistence speciálních letů při evakuaci českých občanů a jejich transportu ze zahraničí do vlasti. V každodenní praxi ji aplikuje ZZS. Její základy používají intuitivně i policisté a hasiči v průběhu zásahu při komunikaci s oběťmi neštěstí a s pozůstalými.

Pozásahová psychologická opatření jsou zaměřena na *dekontaminaci stresu* u zasahujících. Důvodem je fakt, že záchranáři se s traumatizujícím zážitkem musí vypořádat rychleji než ostatní, vzhledem k potřebě dobrého fungování při dalších úkolech. Hovoříme zde o *časné psychologické intervenci*, při které využíváme několik základních technik: *Demobilizací* je v tomto kontextu setkání s týmem záchranářů s cílem informovat, uvolnit a zprostředkovat návazné služby. Bezprostředně po události se provádí také tzv. *defusing*, který má za cíl zmírnění příznaků pozásahového stresu a je určen malým skupinám do 12 hodin po události. *Psychologický debriefing* se aplikuje 1. den až 4 týdny po události, cílem je zde

uzavření události, zmírnění příznaků a příp. předání do následné péče. Jeho podkladem je strukturovaný rozhovor ve skupině lidí, kteří prošli stejnou událostí. Další možností je *instruktáž pro zvládání stresu, individuální krizová intervence a psychologické poradenství*. Většinu uvedených technik a postupů je možné využít také k prevenci posttraumatických problémů u obyvatel.

Příklady z praxe:

Psychologický debriefing byl poskytnut například jednotkám HZS, které zasahovaly při velkém autobusovém neštěstí u jihočeských Nažidel, kde zahynulo mnoho lidí, nebo slovenským záchranářům, kteří pomáhali likvidovat následky zemětřesení v iránském městě Bám. Bývá však používán i pro jednotlivce, kteří se dostali do ohrožení života při zásahu, nebo byli vystaveni hrůzným zážitkům.

Dlouhodobá psychologická péče a pomoc nastupuje tam, kde psychické potíže přetrvávají týdny, měsíce a roky po skončení mimořádné události. Řadíme sem zejména *terapii traumatu*, která je zaměřena na léčbu posttraumatické stresové poruchy. Dále také *léčbu depresí, poruch osobnosti, alkoholismu a jiných závislostí*, které mohly mít jednu ze svých příčin v traumatizujících zážitcích.

Cílem psychologických opatření při (a po) mimořádných událostech je jednak usnadnění průběhu záchranných a likvidačních prací, jednak ošetření duševních zranění a prevence rozvoje posttraumatických obtíží, které mohou podstatně snižovat kvalitu budoucího života postiženého člověka. V případě členů týmů složek IZS jde tedy o to, aby dopad mimořádné události neovlivnil jejich současný ani budoucí pracovní výkon a kvalitu jejich života. Tato psychologická opatření jsou uplatňována v rámci psychosociální pomoci, kde společně s dalšími praktickými postupy vedou ke zpracování zážitku a nalezení rovnováhy, začlenění se do svého sociálního prostředí (obnově mezilidských vztahů) a otevření se budoucnosti.

Příklady z praxe:

Psychologové Ministerstva vnitra, Policie ČR a HZS ČR se kromě běžných činností účastní i odborné pomoci při mimořádných událostech v ČR a v rámci zahraničních humanitárních misí. Podíleli se na pomoci českým občanům postiženým při povodních v r. 2002, pomáhali českým turistům zasaženým vlnou tsunami v Indickém oceánu v prosinci 2004, nebo doprovázeli evakuované turisty po bombovém teroristickém útoku v Egyptě v červenci 2005. Speciálním úkolem pro psychologa MV byla práce v Iráku se třemi českými novináři po jejich propuštění ze zajetí v dubnu 2004.

Organizace psychologické pomoci u MV a Policie ČR

Schopnost vyrovnat se s extrémním zážitkem je individuální. Z podstaty profese policisty vyplývá zvýšené vystavování náročným traumatickým situacím. Policista, který se dostal do extrémní či exponované akce, má právo čerpat od svého zaměstnavatele bezplatně a rychle kvalifikovanou a diskrétní pomoc. Jednou z možností je *konzultace s psychologem krajské správy Policie ČR*, který je

kvalifikován m.j. k poskytování poradenství a krizové intervence. Psychologové jsou v takových situacích vázáni mlčenlivostí, která má charakter "lékařského tajemství". Požadavky praxe dále vedly k vytvoření *systemu posttraumatické intervenční péče* v rámci Policie ČR. Tento systém je upraven Závazným pokynem č. 129 policejního prezidenta z roku 2001. Souběžně se systémem posttraumatické intervenční péče začala v roce 2002 v resortu MV fungovat *anonymní telefonní linka pomoci v krizi*, která je profesní linkou důvěry. Je upravena Rozkazem policejního prezidenta č.162. Všechny tyto služby byly později přeneseny také do HZS ČR.

Příklady z praxe

Na anonymní linku pomoci v krizi může volat kdokoli, kdo se dostal do tíživé situace. Některé tyto situace bývají prožívány jako zmatek v hlavě, tělesné problémy, bolest nebo strach. Mezi častá témata hovorů na lince patří: problémy na pracovišti, problémy v manželství a partnerských vztazích, problémy s výchovou dětí, šikana, zdravotní potíže, užívání alkoholu, gambling. Vyskytují se i hovory s tematikou trestné činnosti policistů a sebevražedných úvah. Linka garantuje anonymitu volajícího (aparáty bez displeje) a naprostou diskrétnost. Policisté, hasiči a jejich blízcí mohou volat nonstop na tel. č.: 974 834 688.

Shrnutí:

Policie se účastní na odstraňování následků krizových situací v mezích svých kompetencí daných zejména zákonem o Policii ČR. Stát zabezpečuje obnovu původního stavu a náhradu případných škod způsobených v souvislosti s prováděnými opatřeními a cvičeními. Řešení krizové situace vyžaduje zabezpečení psychologické péče jak o oběti, tak o zasahující složky.

Kontrolní otázky:

- **Jakým způsobem se policie podílí na odstraňování následků krizových situací?**
- **Komu a na základě čeho se po krizové situaci poskytují náhrady škod a nákladů?**
- **Jaké jsou akutní a posttraumatické reakce na silný stres?**
- **V jakých fázích a jakou formou je potřeba poskytovat psychologickou podporu obětem a zasahujícím?**

10. EU A OSTATNÍ MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Klíčová slova:

Evropská obranná a bezpečnostní politika – Společná zahraniční a bezpečnostní politika - Policejní a justiční spolupráce v trestních věcech – monitorovací a informační centrum - civilní nouzové plánování - Vyšší výbor pro civilní nouzové plánování - Euro-atlantické středisko koordinace pomoci při pohromách

Zapojení České republiky do aktivit mezinárodních organizací a mezinárodních bezpečnostních struktur je projevem pochopení významu globální bezpečnostní situace a přijetí společné odpovědnosti za udržení její stability. Obecně je v současnosti předmětem nejvyšší priority podpora národních orgánů při ochraně civilního obyvatelstva před účinky zbraní hromadného ničení. Nejdůležitější iniciativy jsou orientovány na zpracování inventáře kapacit členských i partnerských států nezbytných k odstraňování následků útoků chemickými, bakteriologickými a radiologickými látkami. Tento zájem je také zaměřen na výběr vhodných expertů pro uvedou oblast.

Značná pozornost je věnována rozvoji spolupráce mezi orgány NATO a Evropské unie. Došlo k výměně dokumentů v oblasti ochrany obyvatelstva proti teroristickým útokům s použitím chemických, biologických a radiologických látek. Negativem této spolupráce je, že dochází k duplicitní činnosti.

Evropská unie

Členství ČR v EU znamenalo v bezpečnostní politice zejména zapojení do dynamicky se vyvíjejícího sektoru *Evropské obranné a bezpečnostní politiky* (dále jen „ESDP“), který je součástí tzv. druhého pilíře EU – Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Vedle cílů stanovených v ESDP byly další významné úkoly v oblasti civilní bezpečnosti a ochrany definovány v Evropské bezpečnostní strategii přijaté Evropskou radou v prosinci 2003.

V rámci Evropské unie je krizové řízení pro případ nevojenských krizových situací součástí ESDP, konkrétně oblastí „civilní aspekty zvládnutí krizí“ a „ochrana obyvatelstva“. V pracovních orgánech Evropské unie, do jejichž působnosti patří úkoly z uvedených oblastí, pracují stálí zástupci České republiky delegovaní MV a dalšími resorty.

Orgánem EU v oblasti koordinace civilních záležitostí krizového řízení je Committee for Civilian Aspects of Crisis Management (dále jen „CivCom“). CivCom je pracovním orgánem Rady EU a spolu s dalšími útvary tvoří její profesionální zázemí pro oblast Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Byl zřízen rozhodnutím Rady EU 22. května 2000 na základě doporučení Evropské Rady v Helsinkách. Zasedá 2-3x do měsíce, v případě nutnosti je frekvence zasedání samozřejmě vyšší.

Výbor se zabývá civilní (nevojenskou) sférou krizového řízení EU, poskytuje poradenství a doporučení Politicko-bezpečnostnímu výboru, Výboru stálých zástupců (známý pod zkratkou COREPER) a dalším orgánům Rady. Jeho úkolem je

zajišťovat politické vedení a udávat strategický směr ve čtyřech prioritních oblastech civilního krizového řízení v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky přijatých na summitu Evropské Rady v portugalském městě Santa Maria da Feira v červnu 2000, kterými jsou *Police, Podpora právního státu, Civilní správa a Civilní ochrana*.

V minulosti se CivCom zaměřoval především na působení policejních misí. V současnosti však věnuje stále větší pozornost i ostatním oblastem, zvláště prosazování principů právního státu, ale i rozvoji civilní správy.

Oblast, kterou nemůžeme z hlediska vnitřní bezpečnosti z pohledu EU pominout, je tzv. třetí pilíř EU – Policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Základním dokumentem, který vymezil směřování činnosti v této oblasti je „Haagský program – posílení svobody, bezpečnosti a práva v Evropské unii“. Haagský program vymezil mimo jiné zásadní úlohy pro řízení krizí uvnitř Evropské unie s přeshraničními účinky. Účinné řízení přeshraničních krizí uvnitř EU vyžaduje nejen posílení současné činnosti v oblasti ochrany obyvatelstva a kritické infrastruktury, ale rovněž účinné řešení problematiky veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti v těchto krizích a koordinaci mezi těmito oblastmi.

Evropská unie má pro zvládnutí následků závažných mimořádných událostí a krizových situací včetně teroristických útoků zaveden tzv. Mechanismus společenství pro civilní ochranu, který využívá společné síly a prostředky ochrany obyvatelstva 30 zúčastněných států (kromě 25 států EU také Bulharsko, Rumunsko, Island, Lichtenštejnsko a Norsko). Je k dispozici pro usnadnění a podporu asistenční pomoci. Mechanismus je v podstatě „one-stop shop“ civilní ochrany (místo, kde lze získat veškeré informace najednou), který v případě potřeby umožňuje postižené zemi uspořít čas, životy a peníze a pro členské státy vytváří podmínky k poskytování pomoci efektivním, logickým a koordinovaným způsobem.

Pro vyžádání pomoci zemím postiženým závažnější mimořádnou událostí nebo krizovou situací je v rámci Komise EU zavedeno Monitorovací a informační centrum (dále jen „MIC EU“), které je k dispozici 24 hodin denně. Poskytuje přístup k základně sil a prostředků civilní ochrany členských a kandidátských států Evropské unie. Kromě toho je možno prostřednictvím MIC EU během několika hodin zaktivizovat a vyslat do postižené země malé týmy odborníků pro zhodnocení potřeb nebo případnou koordinaci asistenční operace, včetně spojení s příslušnými orgány a mezinárodními organizacemi. MIC EU může nabídnout i technickou podporu pro usnadnění zásahů, včetně satelitních snímků či jiných prognostických nástrojů pomocí specializovaných skupin Společného výzkumného centra Evropské unie.

Policejní mise

Jednou z aktivit, kterou se Česká republika zapojuje do mezinárodní spolupráce v oblasti vnitřní bezpečnosti, je účast v mírových operacích. Ačkoliv mezinárodní právo pojem mírová operace závazně nedefinuje, obecně se takovou akcí rozumí operace za účelem udržení nebo podpory míru v oblastech napětí, občanských či vojenských konfliktů, které zpravidla probíhají za účasti ozbrojených sil. Operace mohou být vedeny bez použití síly, ale i silovými prostředky.

Pro zapojení ČR do mírové operace jsou rozhodujícími kritérii míra naléhavosti řešení aktuální situace, institucionální a teritoriální hledisko (kdo a kde operaci

organizuje), cíl a charakter operace a kapacitní možnosti ČR. Svůj význam mají rovněž strategické zájmy ČR.

Současné bezpečnostní prostředí je charakterizováno nárůstem nevojenských hrozeb, operace jsou proto stále častěji koncipovány jako civilně-vojenské nebo civilní. Účastní se jich zejména experti v prioritních oblastech policie, podpora právního státu, civilní správa a civilní ochrana.

Operací v oblasti policie se ČR již delší dobu účastní prostřednictvím vysílání příslušníků Policie ČR do zahraničí. Odborná připravenost, profesionální přístup a nasazení českých policistů jsou ze strany mezinárodního společenství vysoce ceněny a česká policie si za dobu působení v misích vydobyla značné renomé. V jednotlivých misích se podle jejich konkrétního charakteru příslušníci Policie ČR podílí zejména na udržování práva a pořádku, monitoringu a mentoringu místních policejních složek, výkonu policejní praxe či výcviku nově vznikajících policejních sborů.

Příklady z praxe:

I po skončení bojových aktivit po rozpadu Jugoslávie (SFRJ) působí vedle vojenských jednotek příslušníci Policie ČR v rámci mezinárodních sil na Balkáně (Bosna a Hercegovina, Kosovo), dále v Libérii, Iráku a Jordánsku. V rámci aktivit mezinárodních společenství se MV (Policie ČR) v roce 2005 podílela na dodržování zákonnosti a obnově právního státu v následujících misích:

- ***Mise v Bosně a Hercegovině pod názvem EUPM – European Union Police Mission***
- ***Mise v Libérii – UNMIL – United Nations Mission in Liberia***
- ***Mise v Kosovu – UNMIK – United Nations Mission in Kosovo***
- ***Mise v Iráku (Bagdád) – EUJUST LEX – Integrovaná mise EU na podporu právního státu***
- ***Mise v Jordánsku – Mezinárodní projekt na výcvik iráckých policejních sil v Jordánsku***

Severoatlantická aliance

Spolupráce se Severoatlantickou aliancí v oblasti civilní (nevojenské) spolupráce probíhá zejména v rámci tzv. civilního nouzového plánování (dále jen „CNP“). Z pohledu NATO je respektována prvotní myšlenka existence CNP jako základního prvku celkového konceptu bezpečnosti a stability euro-atlantické oblasti. CNP je zaměřeno především na:

- podporu a ochranu obyvatelstva a snižování jeho zranitelnosti,
- zajištění kontinuity fungování veřejné správy v krizích a projevech nepřátelství,
- maximálně efektivní využití a ochranu národních civilních zdrojů a kritické infrastruktury s ohledem na požadavky civilního i vojenského sektoru.

V současném bezpečnostním prostředí bylo určeno pět základních úloh pro CNP NATO, které byly detailně analyzovány v základním plánovacím dokumentu aliance

pro civilní oblast – Ministerské směrnici civilního nouzového plánování na období 2001 – 2002. Těmito úlohami jsou:

- podpora národním orgánům v případech nevojenských krizových situací,
- podpora národním orgánům při ochraně obyvatelstva před účinky zbraní hromadného ničení,
- civilní podpora pro vojenské operace NATO dle článku 5 Severoatlantické smlouvy,
- podpora pro zásahy při krizích mimo článek 5 Severoatlantické smlouvy,
- spolupráce s partnerskými zeměmi.

Institucionální zajištění civilního nouzového plánování NATO:

- vrcholným orgánem v NATO je Severoatlantická rada, která činí rozhodnutí na nejvyšší úrovni,
- Severoatlantická rada ustanovila Vyšší výbor pro civilní nouzové plánování (dále jen „SCEPC“), kterému je svěřena celková koordinace mezi různými oblastmi CNP; permanentního jednání SCEPC se za Českou republiku zúčastňuje zástupce MV ve stálé delegaci ČR při NATO, na Plenární zasedání SCEPC, které se uskutečňuje 2 x ročně je nominován rovněž zástupce MV,
- v působnosti SCEPC je osm plánovacích výborů a komisí, které jsou odpovědné za koordinované plánování s ohledem na jednotlivé ekonomické sféry civilního sektoru; členy uvedených výborů a komisí jsou odborníci z příslušných ministerstev, dalších ústředních správních úřadů, či agentur členských i partnerských zemí; kromě zajišťování materiálních zdrojů je povinností těchto orgánů zabezpečovat kvalitní odborníky (experty) v dostatečném počtu a v požadované úrovni kvalifikace a specializace,
- významným prvkem pro koordinaci řešení následků závažných mimořádných událostí a krizových situací je Euro-atlantické středisko koordinace pomoci při pohromách (EADRCC).

Shrnutí:

V rámci mezinárodní spolupráce je nutno zejména respektovat členství ČR v Evropské unii, OSN a NATO a povinnosti z toho vyplývající. Mezinárodní pomoc je podle situace zabezpečována jednak z České republiky do zahraničí, jednak v případě potřeby ze zahraničí do ČR.

Kontrolní otázky:

- ***Uveďte prioritní oblasti civilního krizového řízení v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU .***
- ***Charakterizujte podstatu policejních misí.***
- ***Popište zaměření civilního nouzového plánování z pohledu NATO.***

11. ZÁVĚR

Tato učební pomůcka má sloužit jako základní přehled informací o zajištění vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v podmínkách mimořádných událostí a krizových stavů. Proto některé problematiky byly nastíněny jen v podstatných rysech, i když jsou si autoři vědomi, že by zasloužily širšího rozpracování. S ohledem na nutnost aktualizace informací v této příručce uváděných budou rozšiřující informace předmětem dalšího zpracování a případného doplnění nových kapitol.

Podrobnější a aktuální informace o zajišťování vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v podmínkách mimořádných událostí a krizových stavů a systému krizového řízení MV lze získat na níže uvedených internetových stránkách MV:

<http://www.mvcr.cz/ministerstvo/obp.html>

a

http://www.mvcr.cz/2003/odbor/obp/bp_odbor_info.html

Na výše uvedených stránkách naleznete užitečné a zajímavé informace i z řady dalších oblastí, jako např. terorismus, extremismus, obchodování s lidmi, bezpečnost civilního letectví atd.

Policisté a zaměstnanci v resortu MV mohou údaje uvedené v této publikaci průběžně doplňovat dalšími aktuálními informacemi, které jsou průběžně uveřejňovány na intranetových stránkách v rámci interní informační sítě resortu MV. Uvedené informace je možno nalézt na stránkách odboru bezpečnostní politiky MV na adrese:

<http://www.let.aa/obp/>

PRAMENY POUŽITÉ A DOPORUČENÉ LITERATURY

- Dítě, M., Vnější havarijní plán. In: Požární ochrana 2004, Ostrava 2004;
- Dvořák, J., Sýkora, J., Jak zvládat krizové situace, Policejní akademie ČR, Praha 2000;
- Filip, J., Ústavní právo České republiky, Nakladatelství Doplněk, Brno 2002;
- Flegl, V., Listina základních práv a svobod v aplikační praxi ČR, C.H.Beck Praha, Praha 1997;
- Flegl, V., Ústavní a mezinárodní ochrana lidských práv, C.H.Beck Praha, Praha 1997;
- Herman, L., Krizové řízení u Policie ČR a jeho specifika v podmínkách Středočeského kraje (závěrečná práce), VŠE, Praha 2004;
- Horák, R., Krč, M., Ondruš, R., Danielová, L., Průvodce krizovým řízením pro veřejnou správu, Linde Praha a.s., Praha 2004;
- Jonák, J., Organizace krizového managementu v resortu MV a u Policie ČR, Krizové a havarijní plánování, Úloha a postavení Policie ČR v krizovém řízení a při řešení krizových situací v oblasti veřejného pořádku a bezpečnosti, přírodních katastrof a průmyslových havárií, Hradec Králové 2004;
- Král, J., Informační systémy, Science, Praha 1998;
- Krulík, O., Místo a úloha ministerstva vnitřní bezpečnosti (USA), In: Obrana a strategie č. 2/2003;
- Mozga, J., Vitek, M., Havarijní plánování, Gaudeamus, Praha 2003;
- Navrátil, L. a kol., Aktuální otázky v problematice krizového řízení, České Budějovice 2005;
- Obrusník, I., Mezinárodní aktivity při omezování následků katastrof. In: Současnost a budoucnost krizového řízení (7. konference), T-SOFT s.r.o., Praha 2004;
- Pikna, B., Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv, Praha 2002;
- Procházková, D., Říha, J., Krizové řízení, MV - generální ředitelství HZS ČR, Praha 2004;
- Procházková, D., Nouzové řízení v Kanadě, In: Kriminalistický sborník, speciální číslo, Praha 2003;
- Rektořík, J. a kol., Krizový management ve veřejné správě – teorie a praxe, Ekopress s.r.o., Praha 2004;
- Salák, P., Subjekty oprávněné požadovat použití ozbrojených sil pro záchranné práce, In: Správní právo č. 3/2002;
- Stuchlá, K., Zkušenosti se zpracováním vnějších havarijních plánů, In: "112", č. 7/2004;
- Štrauch, D., Zpráva z pracovní cesty do Švédska č.j.: SP-1260/96 a Stockholmské zásady pro tvorbu legislativy pro stavy nouze, SSHR, Praha 1996;
- Vaníček, J., Činnost státu za krizových stavů (rigorózní práce), UK, Praha 2004;
- Vaníček, J., Činnost ústavních orgánů za krizových situací, In: Správní právo č. 5/2001;
- Vaníček, J., Krizové řízení po novele a vybrané právní problémy související s aplikací krizového zákona v roce 2002, In: Správní právo č. 1/2003;
- Vaníček, J., Krizová opatření za krizových stavů, In: Správní právo č. 2/2002;
- Vaníček, J., Pojetí krizových stavů, In: Právní rádce č. 7/2002;

- Vaníček, J., Mimořádná opatření jako nástroj řešení mimořádných situací, In: Správní právo č. 3/2002;
- Višek, J., Úvod do krizového managementu (metodická příručka), Policejní akademie ČR, Praha 2000;
- Walter, R., Katastrofy a stavy nouze – KATARISK (Seminář. generální ředitelství HZS), Spolkový úřad pro ochranu obyvatel, Švýcarsko 2004;
- Žák, P., Man, V., Základy bezpečnosti České republiky (učebnice pro SPŠ MV), Praha 2003;
- Kol. autorů, Národní akční plán boje proti terorismu: Aktualizované znění pro roky 2005 - 2007, schváleno usnesením vlády ČR ze dne 16. listopadu 2005 č. 1466 (usnesení BRS č. 77/2005);
- Federální akční plán USA, překlad Ministerstvo obrany – Hlavní úřad civilní obrany, Praha 1994;
- Kol. autorů, Sborníky konference Krizový management, Brno 2002 a Brno 2004;
- Posttraumatická intervenční péče o policisty v souvislosti s akcemi zvláštního nasazení a po traumatizujících zážitcích jednotlivých policistů, Twinning-Project CZ 98/IB/JH/02: Praha 2001;
- Kolektiv autorů, Základy fyzické ochrany (výcvikový kurz MAAE Sandia National Laboratories, 2005);
- Koncepce vzdělávání v oblasti krizového řízení, usnesení Bezpečnostní rady státu č. 14/2004 a přiložený materiál;
- Koncepce budování informačních systémů veřejné správy, ÚSIS, Praha 1999;
- Kolektiv pracovníků skupin krizového řízení Policie ČR, Učební texty pro pilotní kurz krizového řízení na SPŠ Pardubice, In: intranetové stránky Policejního prezidia ČR, část krizové řízení, Praha 2005;
- Závěry analýzy bezpečnostního systému České republiky - materiál pro jednání BRS a vlády (viz usnesení vlády č. 1203/2004), Praha 2004;
- Návrh optimalizace současného bezpečnostního systému ČR (materiál pro jednání BRS a vlády), viz usnesení vlády č. 1214/2005, Praha 2005;
- Příručka NATO, Úřad pro informace a tisk NATO, Brusel 2001;
- Typové plány MV a ostatních ústředních správních úřadů – generální ředitelství HZS ČR, Praha 2005;
- Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu, Odbor bezpečnostní politiky MV, Praha 2004;
- Bezpečnostní strategie České republiky, usnesení vlády ČR č. 1254/2003, Praha 2003.
- Vojenská strategie České republiky, Praha 2004,
- časopisy vydávané v působnosti MV – Policista, Kriminalistický sborník, „112“